

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

ΤΟΜΟΣ Γ΄. | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1865. | ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 51.

ΠΕΡΙ
ΑΥΤΟΜΑΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

(Συνέχεια και τέλος από φύλλαδ. 50.)

M'ΟΛΑ ταῦτα εἰσέτι δὲν εἶχε λυθῆ τὸ ζήτημα' καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας τοῦ Spallanzani, τοῦ Shwan, τοῦ d'Ure καὶ Helmholtz, τοῦ Schultze καὶ λοιπῶν, ἡ ἑτερογένεια ἤριθμοι ἐτι ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ἱκανοὺς ὀπαδοὺς, σοφὸς δὲ τις γάλλος, συγγραφεὺς πολυτίμων πραγματειῶν περὶ ἐμβρυογεννήσεως, ὁ κ. Pouchet, ἐκ Ρουένης, ἐπέπρωτο νὰ ἐπαναφέρῃ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν ζωὴν τὸ ζήτημα. Ἡ νέα αὕτη τῆς συζητήσεως φάσις ἀνάγεται εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1859 ἔτους. Τῇ εἰκοστῇ τοῦ δεκεμβρίου τοῦ 1858 ἔτους, ὁ κ. Pouchet εἶχε παρουσιάσει εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ὑπόμνημά τι δι' οὗ ἀνήγγελλεν ὅτι θίσει εἰς συνάφειαν μετ' ἀπνηθρακωμένου ἀέρος ὕλας προηγουμένως ὑποβληθείσας εἰς 100 βαθμῶν θερμότητά, παρετήρησεν ὅτι αἱ ὕλαι αὗται ὠργανίζοντο πρὸς γέννησιν μικροφύτων καὶ μικροζωαρίων' καὶ ὅτι μεταχειρισθεῖς ἐν ἐτέρῳ πειράματι ἀέρα διαβάντα ἀναμέσον βάμβακος, εἴτε ἄλλων χημικῶν ἀντιδρα-

στικῶν, ἀνεῦρεν ἐν αὐταῖς τὴν αὐτὴν γονιμότητα, καὶ τέλος τὰ αὐτὰ παρετήρησεν ἐξαχόμενα ὄτε, συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ κ. Housseau, ἀντικατέστησε τὸν συνήθη ἀέρα διὰ τεχνητῆς τινοσ ἐξ ἀζώτου καὶ ὀξυγόνου ἀτμοσφαιρας. Βασιζόμενος ἐπὶ τῶν παρατηρήσεών του, ὁ κ. Pouchet ἤρκειτο τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὑπὸ τῶν προκατόχων του γενομένων πειραμάτων, καὶ ἐσυμπεράινεν ὑπὲρ τῆς ἑτερογενείας. Ἡμέρας ὅμως τινὰς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ὑπομνήματος τούτου, λίαν ἐντονος διαμαρτύρησις ἐκομίσθη ἀπ' αὐτῶν τῶν κόλπων τῆς ἀκαδημίας. Τῇ 3 Ἰανουαρίου τοῦ 1859 οἱ κκ. Milne Edwards, Dumas, Payen, de Quatrefages καὶ Claude Bernard', ἀντέταξαν ζωηρὰς ἀντιρρήσεις κατὰ τῶν τοῦ Pouchet συμπερασμάτων. Οἱ μὲν παρετήρουν ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας, δὴ ἠκολούθει ὁ σοφὸς οὗτος ὅπως ὑποβάλλη τὰς ἀλλοιωσίμους ὕλας εἰς θερμοκρασίαν ἑκατὸν βαθμῶν, δὲν παρεῖχεν ἱκανὰς ἐγγυήσεις, καὶ ὅτι τὰ σπέρματα ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς' ἕτεροι δὲ ἐπέμενον πολὺ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ζωϊκῆς ἀντιστάσεως τῆς εἰς τινα μικροσκοπικὰ ὄντα ἐνουπαρχούσης, καὶ πρὸς ἐπίσχυσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του τούτου ὁ κ. Payen ἀνεμίμησε τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέντα πειράματα κατὰ τὸ 1843 ἐπὶ τῶν ἐπὶ ἄρτου φουομένων μυκήτων, ὧν ὁ σπό-

ρος απόλλυσι τὴν βλαστητικὴν αὐτοῦ δύναμιν μόνον ἐν θερμοκρασίᾳ ἀνωτέρᾳ τῶν 120 βαθμῶν. Ἐπὶ πέλους, ὁ κ. Claude Bernard ἀνήγγειλε τῇ Ἀκαδημίᾳ ὅτι, ἐπίσης καὶ αὐτός εἶχεν ἐπαναλάβει τὸ τοῦ Schwan πείραμα μετὰ ἀπνηθρακωμένου ἀέρος, δὲν εἶχεν ὅμως ἰδῆ νὰ γεννᾶται οὐδὲν ζῶον ἐν τοῖς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ληφθεῖσιν ἐγγύμασιν.

Διαθετικῶς τοιαῦται, τοσοῦτον εὐκρινεῖς ἀλλὰ καὶ ἀντίθετοι συνήματα, ἢ το ἀδύνατον νὰ μὴ παράσχωσιν εἰς τὴν συζήτησιν νέαν ζῶν' ἀλλ' ἢ νεωτέρα ἐπιστήμη δὲν ἀρκεῖται εἰς ἀπλὰς ἐκθέσεις· αἱ ἀξιῶσεις αὐτῆς εἶναι μαγαλιότεραι, διὸ πρὸς λύσιν τοῦ δυσχεροῦς περὶ μυστηριώδους γεννήσεως ζητήματος, καθίστατο ἀναγκαῖα ἡ παραδοχὴ ἑτέρου συστήματος, δηλονότι νὰ υποβληθῶσιν εἰς αὐστηρὰν ἐξέλεγχον τὰ μέχρι τοῦδε γενομένα πειράματα, νὰ ἐκτελεσθῶσι νέα, καὶ νὰ χορηγηθῶσιν εἰς τὸ ζήτημα νέα τεκμήρια ἄγνωστα μέχρι τοῦδε. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπεχείρησεν ὁ κ. Pasteur καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀγγίνοις φυσικοῖ.

Διὰ τριῶν διαφόρων μεθόδων προέβη ὁ κ. Pasteur εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας· ἡ πρώτη συνίσταται εἰς τὸ νὰ διαβῆ ἡ σύχως ἰκανὸς ὄγκος ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἀπὸ βαμβακίνου βύσματος εὐδιαλύτου ἐν τῷ ἐκπνευματισθέντι αἰθέρι (ether alcoolise), καὶ ἀκολουθῶς νὰ καθυποβληθῆ εἰς μικροσκοπικὰς ἐρεύνας ἢ κόνις ἢ τις μηχανικῶς ἐκπέμεινεν ἐν τῷ βάμβακι. Ἀκολουθῶν τὴν μέθοδον ταύτην, ὁ K. Pasteur ἀνεῦρεν ἐν τῷ ἀέρι μέγιστον ἀριθμὸν σφαιροειδῶν σωμάτων, ἀντισταμέων εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψυχροῦ θεϊκοῦ ὀξέος· τὰ τοιαῦτα σώματα εἰθεώρησεν ὡς ἐνόργανα σπέρματα, ἅτινα, σπειρόμενα ἐντὸς ἀλλοιωσίων ἐγγυμάτων, πληροῦσιν αὐτὰ ταχέως ζῶον. Ἡ δευτέρα μέθοδος περιέχει ὀλοκλήρον σειρὰν πειραμάτων, παραπλησίων τῶν ὑπὸ τοῦ Schultze, Schwan καὶ Schroeder τελεσθέντων, καὶ καταληξάντων εἰς ἐξαχόμενα ἀντικείμενα τῇ θεωρίᾳ τῆς ἑτερογενείας. Τὰ πειράματα ταῦτα, ἐκτελεσθέντα μετ' ἀκριβείας μὴ τηρηθείσης εἰς τὰς προηγουμένως γενομένας τοιοῦτου εἴδους ἀποπείρας, ἀπέδειξαν ἐκ νέου ὅτι ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἀπνηθρακωμένου ἀέρος, διεληθόντος τὸν βάμβακα, ἢ ἄλλα χημικὰ παρασκευάσματα, δηλονότι ἀέρος καθαρῶς ἐκλεσθέντος ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ σπερμάτων, αἰσθητικῶς αὐταὶ ὕλαι μένουσιν ἀναλλοίωτοι. Ἡ τρίτη μέθοδος εἶναι ὅπως νέκ, καὶ προσέτι ἀγγινοστάτη, καὶ ἡ μάλλον πειστικῆ. Ἐντὸς ὑελίνου σφαίρας, ἐχοῦσης

μακρὸν στόμιον, εἰσάγει ὁ κ. Pasteur ὑγρὸν τι ὑποκείμενον εἰς σῆψιν· εἶτα μαλακύνων τὴν ὑελὸν διὰ τοῦ πυρὸς, μηχανεῖ καὶ μετασχηματίζει εἰς στενὸν σωλῆνα, ἔχοντα ἀποτόμους καμπὰς, τὸ στόμιον τοῦ ἀγγείου. Μετὰ ταῦτα, ὑποβάλλει εἰς βράσιν τὸ βρευστὸν τοῦτο εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἀτμὸς τοῦ ὕδατος, ἐξερχόμενος διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ περιστραμμένου σωλῆνος, νὰ μακρυτῆσθαι τὴν καταστραφὴν εἶτα τὸν ἐφαλκυσμὸν τῶν σπερμάτων, ἅτινα τυχὸν δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῷ βρευστῷ εἴτε ἐν τῷ ἀγγεῖῳ, εἶτα ἐγκαταλείπει τὰ πάντα ἐν ἡρεμίᾳ. Ψυχραίνοντο τότε τοῦ ἀγγείου, ὁ ἀτμὸς τοῦ ὕδατος συμπυκνῶνται καὶ κενὸν λαμβάνει χώραν ἐν τῇ ὑελίνῳ σφαίρᾳ, ὁ ἀήρ εἰσέρχεται βαθμηδὸν, καὶ χωρὶς οὐδεμίαν νὰ ὑποστῇ ἀλλοίωσιν, ἔρχεται εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ εἰς σῆψιν ὑποκειμένου ὑγροῦ. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑτερογενείας, τὸ ὑγρὸν τοῦτο εἶπετο νὰ πληρωθῆ ἀμέσως ὑπὸ ζῶον· ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδὲν τοιοῦτο συμβαίνει, καὶ τὸ ἐγγύμα μένει ἀναλλοίωτον. Ἡ παράδοξος αὕτη διατήρησις ἐξηγεῖται ὅμως διὰ τῆς θεωρίας τῆς πανσπερμίας· τῷ ὄντι, εὐκόλως πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι ἂν ὁ ἀήρ, ἐπανερχόμενος ἐντὸς τοῦ ἀγγείου, ὅπου ἐγένετο τὸ κενόν, φέρει μεθ' ἑαυτοῦ μικρὰ τινα σπέρματα, ταῦτα, ἐμποδιζόμενα μηχανικῶς ἐν τῷ στομίῳ ὑπὸ τοῦ συμπυκνωθέντος ὕδατος τοῦ διαβρέχοντος τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν καὶ ὑπὸ τῶν καμπῶν πρὸς ἃς συναντῶνται, σπανίως φθάνουσι μέχρι τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου, δηλαδή σπανίως ἔρχονται εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ εἰς σῆψιν ὑποκειμένου βρευστοῦ.

Πρὸς τοῖς ὑπὸ τοῦ κ. Pasteur ἐπιτευχθεῖσιν ἐξαχόμενοις, ἕτεροι σοφοὶ προσέθηκον μετ' οὐ πολὺ νέκ καὶ ἀντικείμενα πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς ἑτερογενείας γεγονότα. Τοῦτο ἐπραξεν ὁ κ. Donné ἀποδείξας ὅτι τὰ ὡὰ τῶν πτηνῶν, ἅτινα προφυλάττονται ὑπὸ τοῦ φλοιοῦ τῶν κατὰ τῆς εἰσβολῆς ἀτμοσφαιρικῶν σπερμάτων, δὲν περικλείουσι ποτὲ οὐδ' ἐν μικροζωάριον ἢ μικρόφυτον, καὶ ἀπὸ αἱ ἀρχικαὶ ὕλαι ἐξ ὧν τὰ ὡὰ συντίθενται ὑποστῶσι σῆψιν. Τὸ αὐτὸ ἀπέδειξε βραδύτερον ὁ Samuelson ἰσχυρισθείς, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Pouchet δημοσιευθέντα, ὅτι ἡ κόνις περικλείει πολυάριθμα σπέρματα τῶν ἐν τοῖς βρευστοῖς ζωαρίων· καὶ τέλος οἱ κ. Lemaire καὶ Gratiolet ἀπέδειξαν ἐσχάτως ὅτι ὁ ἀτμὸς τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ὕδατος, συμπυκνωθεὶς διὰ τοῦ ἰσχυρῶς ἀποψυχομένου ἀγγείου, περιέχει, κατὰ μετα-

βαλλομένας ἀναλογίας ὡς πρὸς τὴν ὑγιεινότητα τοῦ ἐξετασθέντος ἀέρος, τὰ σπέρματα πάντων τῶν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν γενῶν, τῶν ἀπνηθρακωμένων ἐν τοῖς ὀργανικοῖς ἐγγύμασι τοῖς εἰς ἀποσύνθεσιν ὑποβαλλομένοις.

Ἀλλὰ καὶ μ' ὅλα ταῦτα, οἱ τῆς ἑτερογενείας ὀπαδοὶ δὲν παρεδέχοντο τὴν ἡττάν των. Πρὸς κἂν νέον πείραμα ἀντίτασσαν ἕτερον, ὅπως ἀντίθετον, ὁ κ. Pouchet, ἐν Ρουένῃ, οἱ κ. Joly καὶ Musset, ἐν Τολοζῇ, ὁ κ. Mantegazza, ἐν Ναβίᾳ ὁ κ. Schaffause, ἐν Βόνῃ καὶ ὁ κ. Wyman ἐν Κωνσταντινίᾳ, ἐπανελάμβανον μίαν πρὸς μίαν τὰς ἐργασίας τῶν ἀντιπάλων των, ἀνεύρισκον ἄλλοια ἐξαχόμενα, καὶ ἐσχημάτιζον συμπεράσματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα. Ἡρεῖων διὰ τοῦ μικροσκοπίου τὴν καταθετομένην κόνιν ὑπὸ τοῦ ἐν ἡρεμίᾳ εἶτα ἐν κινήσει διατελοῦντος ἀέρος, ἢ τὴν ἐναπολειπομένην ἐκ τῆς χιόνος μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς, καὶ δὲν ἀνεκάλυπτον ἐν αὐτῇ ἢ ποσότητα τινα μικρὰν καὶ ἀνεπαρκῆ, κατ' αὐτοῦς, πρὸς ἐξήγησιν τῆς ταχείας ὑπὸ ζῶον πληρώσεως τῶν ἐγγυμάτων. Ἐπανελάμβανον τότε τὰς δοκιμὰς των δι' ἀπνηθρακωμένου ἀέρος, ὅν κατεστάλαζον ἢ ἐπλυνον ἐν τοῖς κόλποις χημικῶν παρασκευασμάτων, καὶ αἰείποτε ἔβλεπον τὸν οὕτω τροποποιηθέντα ἀέρα ἀποφαίζοντα τὴν γέννησιν καὶ τὴν ζῶν αὐτογεννημένων ὄντων. Τέλος ἐπανελάμβανον τὸ ἀπλοῦν καὶ κομφὸν πείραμα τοῦ ὑελίνου ἀγγείου, τοῦ ἔχοντος πολυκαμπῆ στόμιον, ἐπινοηθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Pasteur, καὶ αἰείποτε παρίσταντο θεωροὶ εἰς ἑτερογενεῖς δημιουργίας.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν διεσυγχίθη ἔτι μάλλον, μεχριστότου μίαι τις τοῦ κ. Pouchet ἀντίρροσις, διδοῦσα ἀφορμὴν τῷ κ. Pasteur ὅπως σαφηνίσῃ τὰς ἰδέας του, συνεχώρησε νὰ ἐλπίζηται ἡ λύσις του. Ὁ ἀήρ, ἔλεγεν ὁ κ. Pouchet, ἀληθῶς δύναται νὰ ὑποβαστάσῃ μετέωρα σπέρματα τινα· ἀλλ' ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν σπερμάτων τούτων ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐγγύμασιν ἀναπτυσσομένων ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ὄντων, ἢ ἀτμοσφαίρα θὰ κατεσκοτίζετο ὑπ' αὐτῶν, καὶ θὰ ἐσχημάτιζον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν πυκνοτάτην διμύλην. — Εἰς ταῦτα ἀπήντη ὁ κ. Pasteur ὅτι δὲν καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ ἦναι τόσον ἀφθονα τὰ σπέρματα ταῦτα· ὁ Ehrenberg ἀπέδειξε ὅτι τὰ ἐν τοῖς βρευστοῖς ζωάρια γεννῶνται μετὰ ἐξαισίου ταχύτητος, ἀρκοῦσι δὲ ἐν ἡ δύο σπέρματα ὅπως πολυάριθμα σμήνη πλη-

ρώσασιν ταχύτατα τὸ βρευστὸν ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατέπεσαν. Ὅθεν ὁ ἀήρ δὲν εἶναι ποσῶς κεκορσμένος ἐνοργάνων σωμάτων· ἀπεναντίας εἶναι μάλιστα ἐστερημένος αὐτῶν. «Ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὑπάρχουσι σπέρματα, ὀλίγον παρεκεῖ δὲν ὑπάρχουσιν, ἢ ὑπάρχουσι διάφορα· αὐξεται δὲ ἡ σμικρύνεται ὁ ἀριθμὸς των ἀναλόγως τῆς χώρας.» Τοῦτου ἕνεκα δυνάμεθα αἰείποτε νὰ προσεξαιρέσωμεν, ἐν ὀρισμένῳ χωρίῳ, σημαντικὸν μὲν ἀλλὰ περιορισμένον ὄγκον ἀέρος, μὴ ὑποστάντα οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν, καὶ μολαταῦτα ἀνεπιτήθειον ὄντα εἰς τὸ νὰ προκαλέσῃ οἰανδήποτε ἀλλοίωσιν βρευστοῦ ὑποκειμένου εἰς σῆψιν.

Ἀπλούστατον τι πείραμα ἐχορήγησε τῷ κ. Pasteur τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀνακολουθείας ταύτης καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς γεννητικὰς τῆς ἀτμοσφαίρας ιδιότητες. Ἀγγεῖα κενωθέντα ἀέρος, καὶ περιέχοντα ἀλλοιωσίμους ὕλας προηγουμένως ὑποβληθείσας εἰς βράσιν, μεταφέρθησαν ἄλλα μὲν εἰς Jara ἄλλα δὲ εἰς Mowtanvert, δηλαδή, εἰς χώρας ὅπου ὁ ἀήρ εἶναι λίαν καθαρὸς. Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, ἐξήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἠνοιχθήσαν, καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἀέρος ἐκλείσθησαν καὶ ἐκομίσθησαν εἰς Παρισίους. Ἐγκαταλειφθέντων τότε ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους μῆνας, αἱ εἰσαχθεῖσαι ἐν αὐτοῖς ὕλαι εὐρέθησαν εἰς κατάστασιν ὑποστηρίζουσαν τὴν θεωρίαν τοῦ κ. Pasteur· τινὲς αὐτῶν ἐπληρώθησαν ζωαρίων, καθότι ἐπ' αὐτῶν εἶχον πέσει σπέρματα, ἄλλα ἔμνον ἀναλλοίωτοι καθότι ἐπ' αὐτῶν δὲν εἶχον πέσει. Τὸ πείραμα τοῦτο, ἐν ᾧ ἡ ἐνόργανος ὕλη διατελεῖ ἐπ' ἀβριστον εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος χωρὶς νὰ γεννηθῇ ἐξ αὐτῆς οὐδὲ εἰς πρωτοοργανισμῶν, χορηγεῖ τοῖς ὀπαδοῖς τῆς πανσπερμίας ἰσχυρὸν κατὰ τῆς ἑτερογενείας ἐπιχείρημα. Οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς θεωρίας ταύτης ἐνόησαν τοῦτο ἀκολουθῶς, διὸ ἔσπευσαν νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ πείραμα τοῦ κ. Pasteur. Τρεῖς ἐξ αὐτῶν, οἱ κ. Pouchet, Joly καὶ Musset, μετέβησαν εἰς τὰ Πυρηναια, καὶ ἠνοιξαν ἐπὶ τῶν πάγων τῆς Maladetta ὀκτὼ κενὰ ἀέρος ἀγγεῖα, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶχον θέσει οὐσίας ὑποκειμένας εἰς σῆψιν. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐξετάσαντες τὰς ὕλας αὐτὰς διὰ τοῦ μικροσκοπίου, εὗρον αὐτὰς ἐξ ὀλοκλήρου ἠλλοιωμένας· ἅπασαι περιεῖχον μικροζωάρια ἢ μικρόφυτα. Ὅθεν αἱ γενόμεναι παρατηρήσεις ὑπὸ τοῦ Pouchet, Joly καὶ Musset ἔφερον εἰς ὅπως ἀντίθετα συμπεράσματα τῶν τοῦ κ. Pasteur.

ἔκτοτε, τὸ ζήτημα ἐτέθη καθαρώτερον μεταξὺ τῶν ἀπαθῶν ἀμφοτέρων τῶν θεωριῶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πείραμα ἐπεχείρησαν ἀμφοτέραι αἱ μερίδες, καὶ ἀμφοτέραι ἀνεγνώριζαν τὴν μεγάλην σημαντικότητά του, ἀλλ' ἐκ τῆς διαφοράς τῶν ἐξαγομῶν, κατῆντων ἀμφοτέραι εἰς ἀντίθετα συμπεράσματα. Ὅθεν τοῦ λοιποῦ δὲν ἐπρόκειτο εἰμὴ νὰ γινώσθῃ εἰς ποῖαν τῶν δύο μερίδων ἔδει νὰ ἀποδοθῇ τὸ πειραματικὸν λάθος, ἐνεκα τοῦ ὁποῦ ἐμενεν ἄλυτον τὸ ζήτημα. Πρὸς διαφώτισιν τοῦ πράγματος, διωρίσθη, κατ' αἴτησιν τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐπιτροπὴ τις ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν.

Συνεδριάσασα ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, κατὰ τὸν τελευταῖον ἰούνιον, ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Μουσείου τῆς φυσικῆς ἱστορίας, συγκειμένη ἐκ τῶν κ. κ. Flourens, Dumas, Brongniart Milne — Edwards καὶ Balard, ἐγνωστοποίησε τῷ κ. Pasteur ἀφ' ἑνὸς, καὶ τοῖς κκ. Pouchet, Joly καὶ Musset ἀφ' ἑτέρου, τίνι τρόπῳ ἐθεώρει τὴν ἑαυτῆς ἐντολήν. Πρὸ πάντων ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καθυποβάλλῃ εἰς αὐστηρὰν ἐξακρίβωσιν τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Pasteur δημοσιευθὲν τελευταῖον πείραμα, ὃ, γινόμενον ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του, εἶχε δώσει ἐξαγόμενα ἀντίθετα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τούτου δημοσιευθέντα καὶ οὗ ἡ ἀποτυχία εἴτε ἐπιτυχία ἔμελλε, κατὰ τὴν ἰδίαν ἔαφρασιν τῶν τελευταίων, ν' ἀποφασίσῃ τὴν νίκην ἢ τὴν ἥττάν των. Δυστυχῶς, τὴν ἐπιμονὴν ταύτην τῆς ἐπιτροπῆς, οἱ κκ. Pouchet, Joly καὶ Musset ἐθεώρησαν ὡς τὸ ἀποτέλεσμα προκαταλήψεως τινος, καὶ ὡς ἀντικειμένην δῆθεν εἰς τὰς ἰδέας των. Δὲν ἐνόησαν ἀρκούτως ὅτι τὸ πείραμα τοῦτο, μακρὰν τοῦ νὰ ἴναι διπρόσωπον, ὡς εἶπε μετὰ ταῦτα ὁ κ. Joly, ἦτο τόσῳ καθαρὸν, ὥστε ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐπαναληφθῇ ἐπὶ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἀγγείων, ἔμελλε νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα, διὰ τοῦτο ἀπεσφύρησαν.

Οὐχ' ἦρτον ἡ ἐπιτροπὴ ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας τῆς, καὶ ἐξήκοντα ἀγγεῖα παρεσκευάσθησαν, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, τινὰ τῶν ὁποίων ἐπληρώθησαν ἄερος εἰς τὸ δάσος τοῦ Bellevue, καὶ ἕτερα εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας· εἴτα ἐκλείσθησαν στεγανῶς, καὶ τέλος ἐτέθησαν ἐν τινι ἐρμαρίῳ τοῦ μεγάλου τῆς χημείας ἀμφιθεάτρου, ὅπου μένουσι πρὸ πάντε ἡδὴ μηνῶν. Τὰ ὑπὸ τοῦ πειράματος τούτου χρηρηγηθέντα ἐξαγόμενα δὲν εἶναι σήμερον μυστήριον δι' οὐδέν, ἡμεῖς δὲ δὲν θὰ ἐκπτηροσόμεθα ὡς ἀδιάκριτοι ἐκ εἰπωμεν

ὅτι ταῦτα εἰσὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ Pasteur θεωρίας, ἢ οὗτος ὑπερήσπιτε μετὰ τὸσαύτης ἀγγινούσης. Ἄν τινὰ τῶν ἐγγυμάτων περιέχουσιν ἤδη μικροσκοπικὰ ὄντα, πάμπολλα ἕτερα ἐμειναν ἀναλλοιώτα· ἐν τοῖς τελευταίοις, οὐδεὶς πρωτοοργανισμὸς ἔλαβε γένεσιν, καὶ, κατὰ συνέπειαν, ἡ ἰκανότης τοῦ οργανίσεσθαι ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν εἶναι διαρκῆς τῆς ὕλης ἰδιότης.

Ἀπέναντι τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων γεγονότων, ἀποβάνει δύσκολον εἰς πάντα ἀμερόληπτον νὰ μὴ πεισθῇ καὶ θεωρησῇ τὴν ἑτερογένειαν ὡς ὑπόθεσιν δυναμένην ν' ἀπατήσῃ ἐνεκα τῆς φαινομενικῆς ἀπλότητος αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν πᾶς σοφὸς ἀνὴρ ὀφείλει ν' ἀποκρούσῃ ὡς ἀντικειμένην τῇ ἀληθείᾳ, ἐνὶ λόγῳ, ἀποβάνει δύσκολον νὰ μὴ πιστεύσῃ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς πανσπερμίας ὡς ὠρισεν αὐτὴν ὁ κ. Pasteur.

(Μετάφρασις ἐκ τῆς ἐφημερίδος τῶν ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Χρονικὸν Ἀνέκδοτον Γαλαξειδίου ἢ ἱστορία Ἀμφίσης, Ναυπάκτου, Γαλαξειδίου, Λαιδορικίου καὶ τῶν περιχώρων, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, μετὰ προλεγόμενων καὶ ἄλλων ἱστορικῶν σημειώσεων, νῦν πρῶτον ἐκδιδόντος Κωνσταντίνου Ν. Σάθα, φοιτητοῦ τῆς ἰατρικῆς, ἐν ᾧ προσήρηται πραγματεία καὶ πίναξ ἀνεκδότων νομισμάτων τοῦ μεσαιῶρος. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰω.Κασσαυδρίου, 1865. Τιμ. δρ. 4.

ἘΝ τῇ πολιτικομανίᾳ τῇ κατεχούσῃ σήμερον ἐν Ἑλλάδι καὶ νέους καὶ γέροντας καὶ διδάσκοντας καὶ διδασκόμενους, πλείστων ἀναμφιλέκτως ἐπαίνων καὶ θαυμασμοῦ ἄξιοι εἰσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες τὴν ἐθνικὴν δόξαν κάλλιον ἐξυψηροῦντες καὶ ἐφ' ἃ δεῖ δαπανώμενοι, πρὸς μηδὲν μὲν λογίζονται τὰ τῶν κηφῆνων λεσχήματα καὶ τὰς πολιτικὰς παραδοξολογίας, καλλιεργοῦσι δὲ τὰς Μούσας καὶ εἰς φῶς φέροντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρονίου καὶ πολυμύχθου ταύτης καλλιεργείας των, καὶ ἑκατοὺς κλείζουσι καὶ τὴν πατρίδα παρὰ τοῖς ἄλλοτριῶσι τιμῶσιν. Ὅταν δὲ ἐκ τῆς καλλιεργείας ταύτης ἐπέρχεται ἡ διαφώτισις ἐποχῶν σκοτεινῶν καὶ δυσδιακρίτων τῆς πατρίδος ἱστορίας, τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οὐχὶ μόνον ὑψηλῶς

τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης καθίστανται ἄξιοι.

Τοιαύτας ἰδέας ἐνεποιήσατο ἡμῖν ἡ δημοσίευσίς τοῦ ἐν λόγῳ Χρονικοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Σάθα, περὶ οὗ εὐλόγως δύναται τις εἰπεῖν τὸ τοῦ ποιητοῦ.

Αἶ γὰρ, Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον, τοιοῦτοι δέκα μοι συνφράδμονες εἶεν Ἀχαιοί, τῷ κε τάχ' ἡμῶσις πόλις Πριάμοιο ἄνακτος.

Διότι ὁ Κ. Σάθας φοιτητῆς τῆς ἰατρικῆς ὦν, καὶ ἐπομένως ἀναλαβὼν ἔργον ἀλλότριον τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ, διὰ μελέτης ἀτύτου καὶ ὑποκλήπτων, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, ὥρας τῶν μαθηματικῶν ἀσχυλῶν του, ἐξέπλησεν αὐτὸ μετὰ τὸσαύτης γνώσεως καὶ ἀκριβείας, ὥστε θαρρῶντως περὶ αὐτοῦ εἰκάζομεν ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος Χρονικοῦ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔξει ἐν τῷ μέλλοντι οὐ μόνον δοκιμώτατον ἱατρὸν, ἀλλὰ καὶ δικεκριμένον ἱστοριογράφον.

Ἐν τῇ συνοπτικῇ ταύτῃ βιβλιοκρισίᾳ οὐδὲν δύναται τις νὰ δώσῃ ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ περιεχομένου τοῦ Χρονικοῦ ἐκείνου. Ἐκαστος Ἕλλην ὀφείλει ν' ἀναγνώσῃ αὐτὸ, ὅπως ἴδῃ ὁποῖα δοκιμασία καὶ θυσίας ὑπέστησαν οἱ πατέρες του διὰ νὰ κληροδοτήσωσιν αὐτῷ τὸν ἐθνισμὸν ἐκείνον, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς περὶ μικροῦ ποιούμεθα. Καὶ ἂν παραβάλλῃ τὰ χαμαίκελα ἡμῶν πάθη πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως πῦρ, τὸ φλέξαν τὰς καρδίας ἐκείνων, ὑπὸ τίνων ἀρα αἰσθημάτων θέλει καταληφθῆ;

Τὸ ἐν λόγῳ Χρονικὸν ἀνακαλυφθὲν κατ' ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου τοῦ παρελθόντος ἔτους μετὰ τῶν τῶν ἐρειπίων τῆς πάλαι ποτὲ λαμπρᾶς καὶ πλουσίας Μονῆς τοῦ Σωτήρος ἐν Γαλαξειδίῳ, καὶ συγκείμενον ἐκ σελίδων τεσσαράκοντα, ἄνευ ὡας, περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ταύτης ἀπὸ τοῦ 1. μέχρι τοῦ 17. αἰῶνος, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 981—1690, γραφείσιν ἐπὶ τῇ βᾶσει παλαιῶν χειρογράφων, μεμβρανῶν, σιγγιλιῶν καὶ χρυσοβούλλων, σωζομένων ἄλλοτε ἐν τῇ ἐρησίᾳ μονῆ ὑπὸ Βύθυμιου ἱερομονάχου, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1703. Ὁ πανθαμάτωρ χρόνος, ὁ μῦθενος φειδόμενος, ἐπηρεάσῃ πως καὶ τὸ χειρόγραφον ἐκεῖνο· ἀλλ' ἐκτὸς ὀλιγίστων λέξεων, ὁ Κ. Σάθας διευκρίνισε καθ' ὅλοκληρίαν αὐτὸ, τῇ ἀξέωγῃ τοῦ πολυῦθμονος καὶ περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν χειρογράφων ἐμπειροτάτου Κ. Ι. Σακελλίου· τὸ δὲ ὕφος αὐτοῦ εἶνε τὸ τῆς τότε ἐποχῆς, σόλοικον μὲν καὶ μιζοβάρβαρον, ἀλλ' ἔχον καὶ ἰδιάζοντά τινα χάριτος χαρακτῆρα.

Ὁ χρονογράφος ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ῥωμανοῦ εἰσβολῆς τῶν Βουλγάρων ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐκτραγωδῶν τὰς ὁμότητας καὶ βιαιοπραγίας αὐτῶν, ἐξιστορεῖ τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἀγῶνας τῶν Γαλαξειδιωτῶν, συνεπεία τῶν ὁποίων «τὸ γαῖμα ἔτρεχε στοὺς δρόμους ὡς ἂν ποτάμι χειμωνιάτικο». Κατόπιν ἀφηγεῖται τὸν ἐνσκήψαντα τότε εἰς Παρνασσίδα βροτολοιογὸν λοιμὸν, καὶ μετὰ τὴν κόπασιν τούτου, τὴν ἐπιδρομὴν νέων πειρατῶν οἵτινες ἦσαν «ἐνδυμένοι τομάρια ὡς ἂν ἀρκούδαις, καὶ τρώγοντας ἄψητα κρέατα, ὡς ἂν θηρία, καὶ ἀνθρώπους ζωντανούς στῆ σούφρα ἐψήσασιν καὶ ἐσκλωδῶσασιν οὐλῆ τὴν Ἑλλάδα». Οἱ πειραταὶ οὗτοι ἦσαν βεβαίως οἱ Οὐζοῖ, φύλον Σκυθικὸν ἢ Οὐνικὸν, ὅπερ, κατὰ τὸν Μιχαὴλ Ἀτταλιάτην, «κατέδραμε καὶ κατελίπιστο καὶ λείαν ἤλασεν οὐκ ἀριθμητὴν.» Προβαίνων εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῆς ἐπιδρομῆς «τῶν ἀρμακέντων ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Νταλαμάτζιας καὶ Μπρίντζι.» δηλονότι τῆς ὑπὸ Ἄννης τῆς Κομνηνῆς μνημονευμένης ἐκδρομῆς τῶν Νορμανδῶν τῆς Ἀπουλίας, καὶ ἐκτιθέμενος τοὺς κατ' αὐτῶν πολέμους τῶν Γαλαξειδιωτῶν, ἀφηγεῖται ἀκολούθως τὴν εἰσβολὴν νέων πειρατῶν ἀπὸ «μέρη Φραγκίας (τουτέστι τὴν ὑπὸ Νικήτα τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας) με ἀρματωμένη φλότα, καὶ ἐκουρσύσασιν τὴν Πάτρα, τὸν Ἐπαχτο, τὴ Βιτρινίτζα καὶ τὴ Βοστίτζα, ἐπλοκάρασι καὶ τὸ Γαλαξειδί καὶ τὸ ἐπήρασι καὶ ἐπεράσασιν ἀπὸ σπαθίου ὄσους εὐρήκασι ποῦ ἐβαστάξασιν ἄρματα. Ἐτότες γοῦν ἐρήμαξε ἡ χώρα, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπήρασι τὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγαδιά, καὶ ἐχτίσασιν σπίτια ἀπάνου σταῖς κορυφαῖς τοῦ βουνοῦ. κλ.» Προβαίνων ἀκολούθως ὁ χρονογράφος εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν ἀνίδρυσιν τῶν Σαλόνων εἰς κομητεῖαν ὑπὸ τὸν Φράγκον εὐπατρίδην Θωμᾶν Στρομογκούρτον, ἰδιοποιηθέντα καὶ τὰς παρὰ τῷ Γαλαξειδίῳ νησίδας, ἐξιστορεῖ τὴν πρὸς αὐτὸν μάχην τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ καὶ τὸν φόνον ἐκείνου, οὗ συνεπεία αἱ νησίδες περιήλθον πάλιν ὑπὸ τοῖς Γαλαξειδιώταις, οἵτινες ἀνακύψαντες μικρὸν ἐκ τῶν ἐχθρικών ἐπιδρομῶν, ἤρξαντο συνοικιζόμενοι ἀεστῶντας τόσα χρόνια νὰ γυρίζουσι ἐπὶ βουνὰ καὶ σταῖς σπηλαιῖς.»

Μετὰ τὰς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου διαμάχας Ἰωάννου τοῦ Νόθου, κληρονομήσαντος παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ Β' πρὸς ἑτέροις μέρεσι καὶ τὴν Ὀζολικὴν Λοκρίδα, ὁ χρονογράφος

ιστορεί τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ταρταρικών ἢ Καταλλάνων καὶ τῶν Τούρκων, διδοὺς περιέργους λίαν περὶ αὐτῶν πληροφορίας. Συνεπείθῃ τῆς εἰσβολῆς τῶν τελευταίων τούτων, ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως, μὴ δυνάμενος νὰ καθιστᾷ σεβαστὴν τὴν ἐξουσίαν του, καὶ θέλων νὰ προσλάβῃ συμμάχους, παρεχώρησε τὰ Σάλωνα, τὸ Γαλαξιδίον, τὸ Λοιδωρικίον καὶ τὴν Βιτρινίτζαν εἰς κᾶτι φραγκοπαπάδες, ποὺ ἐλέγοντο ἀδελφάτο τῆς Ἱερουσαλήμ, ποὺ εἶχαν ἄρματα καὶ πλοῦσιμα κλά.» Ἐλθόντες οἱ Ἱεροσολυμίται οὗτοι μετὰ τριῶν πλοίων ὅπως λάβωσι κατοχὴν τῶν παραχωρηθέντων αὐτοῖς μερῶν, καὶ ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐρχόμενοι κρυφά, ἐπέσασιν σὲ κουβέντα μὲ τοὺς Λοιδωρικιώτας νὰ ἐσφάζουσι τοὺς Τούρκους, σκάνοντας καὶ πικρὰ βρισηλιὰ καὶ διὰ τοῦτο μὲ μεγάλη χαρὰ τοὺς ἔδωκε τὸ ἀδελφάτο γράμματα καὶ φλωρία διὰ νὰ κάμωσι τὴν βρισηλιὰ καὶ οἱ Λοιδωρικιώτες, γελῶντας τοὺς φράγκους, τοὺς ἐπήρασι καὶ ἄλλα φλωρία τάχα πῶς θὰ τὰ μεράσουσε καὶ στοὺς Βιτρινιτζιώταις καὶ στὰ ἄλλα χωρία διὰ νὰ σηκωθῇ τὸ βρισηλιὸν σύμφωνα σὲ πολλὰ μέρη καὶ νὰ ἐπετύχῃ καὶ ἐκάμωσι ἔρκους, καὶ ἀπερνῶντας κᾶμποσε καιρὸς, οἱ Λοιδωρικιώτες μῆτε ἐκινούσανε τὸ πόδι καὶ τὸ ἀδελφάτο τοὺς ἐπαράγγειλε νὰ θυμηθοῦν τοὺς ἔρκους καὶ οἱ Λοιδωρικιώτες γελῶντας τοὺς ἐπαράγγειλασι πῶς νὰ μὴ τοὺς πειράζουσε διατὶ θὰ τοὺς προδόσουσε στοὺς Τούρκους, καὶ τὸν ἔρκον ποὺ ἐκάμωσι, δὲν πιάνεται, διατὶ οἱ φράγκοι δὲν πιστεύουσε ἀληθινὸ Χριστὸ, καὶ εἶνε Ἀντίχριστοι καὶ ὅποιος τοὺς ἐγελάσει, θὰ ἦναι συγχωρημένοι ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἔτι τοὺς ἐφάρασι τὰ φλωρία οἱ Λοιδωρικιώτες, μασκαρεύοντάς τους καὶ ὑστερὰ. Ἀλλὰ τέτοιοι κουτοὶ ποὺ εἶνε οἱ φράγγκοι, τέτοια καὶ χειρότερα ἔπρεπε νὰ πάθουσι.»

Ἐκτιθέμενος ἀκολούθως διαφόρους περιεργότητας λεπτομερεῖας περὶ τῆς κατακτῆσεως τῶν Τούρκων καὶ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ διαβόητου πειρατοῦ Ντουράτζ-βερ, ἐκτραχιδεῖ παθητικώτατα τὴν ὑπ' αὐτοῦ καταστροφὴν τοῦ Γαλαξιδίου κατὰ τὸ μέγα σάββατον τοῦ ἔτους 1660, ὅτε ἐνθὺ σύμπαντες οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ἐν τοῖς ναοῖς, ἐκεῖνος «ξεμπάρκαρε τὸ ἀσκέρι του καὶ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι ἐμπάνει στὴν πολιτείαν καὶ καίοντας τὰ σπίτια, μπλοκάρει ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐπέραςε ἀπὸ σπαθίου ἄνδρες, γέροντες καὶ γυναικόπαιδα ποὺ ἐσκούζασι καὶ ἐβελάζασι.» Οἱ δὲ διασωθέντες ὀλίγοι ἀποκτοὶ διεσπάρησαν εἰς τὰ ἔρη καὶ

τὰ σπήλαια, μέχρις οὗ μετὰ δεκατρία ἔτη, ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν παλαιὰν χώραν συνωκίσθησαν ἐκ νέου, καταβαλόντες οὕτω τὰ θέμεθλα τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως τοῦ Γαλαξιδίου. Καὶ ἐνταῦθα λήγει τὸ Χρονικόν.

Ἐκ τῆς συνοπτικωτάτης ταύτης καὶ ἐπομένως ἀτελεστάτης περιλήψεως καταφαίνεται ἡ μεγίστη αὐτοῦ ἀναντιρρήτως ἀξία, οὐδ' ἀποροῦμεν διατὶ μόλις ἐκδοθὲν τὸ Χρονικόν, σχεδὸν παραχρῆμα καὶ ἐξητηθῆναι ἀλλὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ προσεπύξησε καὶ ἡ φιλότιμος προθυμία τοῦ Κ. Σάθα, ὅστις μὴ ἀρκούμενος εἰς ἀπλὴν τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλων ν' ἀποβῇ ὠφελιμώτερος τοῖς τε συμπατριώταις αὐτοῦ ἰδίᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι καθόλου, προέταξεν εἰσαγωγικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς Ναυπάκτου, Ἀμφίσης, Γαλαξιδίου, Ἀγίας Εὐθυμίας, Βιτρινιτζίας καὶ Λοιδωρικίου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἢ δὲ εἰσαγωγὴ αὐτὴ πρὸς ταῖς πολλὰς σημειώσεις δι' ὧν διεσάφισε τὸ Χρονικόν, συμπληροῦν κάλλιστα μέγα μέρος τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας. Ἰδίως δ' ὅτε διεξήλθομεν τὴν ἐξιστῶσαν τῆς ἀρματολικῆς ἐποχῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ Παρνασσὶς τοσοῦτον ἔνδοξον παρέστησε πρόσωπον, ἀνεμνήσθημεν τὸ τοῦ Χαϊρωνέως φιλοσόφου, λέγοντος «Καὶ τῶν ἱστορικῶν κράτιστος ὁ τὴν διήγησιν, ὡσπερ γραφὴν, πάθει καὶ προσώποις εἰδωλοποιήσας.» Ἐν τῷ τέλει δὲ τοῦ ὅλου συγγράμματος περήρηται πραγματεία περὶ ἀνεκδῶτων νομισμάτων τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν Σαλόνων ὑπὸ τοῦ τιμῶντος τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν νομισματικῶν αὐτοῦ γνώσεων, τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ Κ. Παύλου Λάμπρου μετὰ ἀπεικονισμάτων τεσσάρων τοιούτων χαρῶν ἐν Ἑνετικῇ ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ νομισματολόγου Κ. Κουζίου, καὶ ἑτέρα τοῦ ἐν Κενισβέρῃ διαστήμου μεσαιωνοδίου Κ. Καρόλου Χοπφίου περὶ τῶν ἐν Σαλώνας Γάλλων δυναστῶν.

Τοιούτου ὄντος τοῦ Χρονικοῦ τούτου, εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κ. Σάθας προβῇ καὶ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς ἡς ὑπισχνεῖται ἱστορίας τῆς Παρνασσίδος, μεγίστην μὲν τιμὴν ἐκυτῶ περιποιῶν, κλέος δὲ εὐρὸν καὶ τῇ ἐνεγκαιμένῃ.

ΕΠΙΜ. ΣΤΗΜΑΤΙΑΔΗΣ.

ΟΥΡΒΙΝΟΣ Ο ΙΑΤΡΟΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

ΕΙΧΕ παρέλθει ἡ ἑνδεκάτη τῆς νυκτὸς ὥρα, ὅτε οὐρανὸς ἦν νεφελώδης καὶ λεπτὴ βροχὴ ἤρέμα

κατέπιπτεν, ἐνθὺ δριμύς καὶ ψυχρὸς ἄνεμος ἐφύσα ἀπὸ τὰς γωνίας τῶν ἀγίων. Ἦτο μὲν δεκέμβριος καὶ οἱ ἄγριοι ἦσαν ἔρημοι καὶ ἀκτοίκοι, ἔπασσε δὲ ἡ φύσις ἐνεδύθη τὸν ζορρὸν τοῦ χειμῶνος χιτῶνα.

Εἶπομεν ὅτι ἡ νύξ ἦν ἤδη προκαχωρημένη, καὶ ἄνω ἐντὸς μικροῦ οἴκισκου παρκειμένου εἰς τὸ ἐν Πεδεμοντιῇ πολίχινον Στέθον ἄνθρωπος τις εἰσέτι ἠγρόναι, καὶ τὰς κνήμας ἐνώπιον μεγάλης ἐστίας προτεταμένως ἔχων, καὶ τὴν ἑτέραν μὲν τῶν χειρῶν ἐστηριγμένην ἐπὶ τραπέζης, τὴν δ' ἄλλην παρατεταμένην ἐπὶ τῆς πλευρᾶς, ἐφάνατο βαθέως σκεπτόμενος. Ἄκρα μελαγχολία ἀπεικονίζετο ἐπὶ τοῦ ὄμορου αὐτοῦ μετώπου, πολλοὶ δὲ φρυγίδες ἠσχημίζον τὸ πρόσωπόν του καὶ μειδίαιμα ἐμπλεον πικρίας συνέστελλε τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν του.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦν μόλις τεσσαρακοντοῦτης καὶ ὄμοιος ἐφαίνετο ὑπερβᾶς τὰ πενήκοντα ἔτη πρὸ εἰκοσαετίας δὲ κατοικῶν ἐν τῇ πολίχνῳ Στέθῳ, καὶ ἐξαιτῶν τὸ ὄχι τόσῳ, ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, πολυδόξον ἱατρικὸν ἐπάγγελμα, ἦν πασίγνωστος εἰς τοὺς περιουχοῦντας καὶ ἐδύνατο εὐχερῶς καὶ συντόμως πολλὴν νὰ θησαυρίσῃ πλοῦτον. Ἀλλ' ὁ ἱατρὸς Οὐρβίνος, πάνυ ὀλιγαρκὴς ὢν, ὅσα χρήματα παρὰ τῶν πλουσίων ἐλάμβανε, μετεχειρίζετο φιλάνθρωπος πρὸς περιθαλψὴν τῶν ἀπόρων, ὥστε τὸ βαλάντιον αὐτοῦ, καὶ τοὶ πολλὰ κοπιᾶσαντος καὶ μοχθήσαντος, διέμεινε ἀείποτε πενιχρὸν, καὶ ὄμοιος οὐδόλως πᾶρεπονεῖτο, διότι τὸν μικρὸν κῆπον καὶ τὴν ἐστίν του ἐνόμιζεν ἀρκούντα πλοῦτα.

Τὴν ἐσπέραν λοιπὸν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐσυλλογίζετο...

Βέρθη, ἡ γοῆ καὶ μεμψίμοιρος ὑπηρέτριά του, εἶχαν ἀποκοιμηθῆ, ὁ δὲ ἱατρὸς ἤκραζετο τὸν μακρόθεν συρίζοντα ἄνεμον καὶ τὴν παγετώδη βροχὴν τύπτουσαν τὰς ὕλους τῶν παραθύρων. Πόσοι πτωχοὶ, διελογίζετο, αἰτοὶ, γυμνοὶ καὶ ἐγκαταλειμμένοι ἐρῶν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ὑπὸ τοῦ ψύχους! Ὅποσα δυστυχήματα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ! πόσοι συμφοραὶ ἀπαρμύθητοι! Ἀσθένεια ἀνάτοι, καρδιοθόροι θλίψεις ἀνεξάλειπτοι!... Ὁ καλὸς ἱατρὸς ἐξετάζων τὸν βίον φιλοσοφικῶς συνεκινεῖτο καὶ ἐθλίβετο εἰς τὴν ὑπὸ τὸν βαθμὸν, ὅσῳκις ἐβλεπεν ἢ ἀνελογίζετο τὰ ἀνθρώπινα παθήματα. Αἴφνης ἀνορθῶναι τὴν κεφαλὴν καὶ τείνει τὸ οὖς προσεκτικώτερον ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσεν ἀνὰ μέσον τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου

κραυγὴν ἐναγώνιον, καὶ ἐπειδὴ ἦτο λίαν προσεκκιωμένος πρὸς τοὺς παντοῖους νυκτερινούς θορύβους, ἐπέστη ὅτι δὲν τὸν ἠπάτησεν ἡ ἀκοή καὶ ἠγέρθη. Ἐν τῷ ἄκρῳ δὲ διεσκεδάσθησαν αἱ ἀμφιβολίαι του, διότι τὰ τοῦ χρόνου σχεδὸν ἠκούσθησαν ἐσπευσμένα καὶ ἀλλεπάλληλα κτυπήματα ἑδραμε λοιπὸν πρὸς τὴν θύραν καὶ ἠνέωξε.

Νεανίας δὲ ἄγνωστος εἰσῆλθε.

Τὰ ἐνδύματα τούτου διέκειντο ἐν ἀταξίᾳ καὶ τὸ βλέμμα του ἦν ἀπεπλανημένον καὶ ἐντρομον· ἐκ δὲ τῶν καταπληρωμένων ὑποδημάτων του εὐχερῶς εἰκάζετο ὅτι ἤραστο μακρόθεν.

Ὁ ἱατρὸς τὸν ἠτένισε μετὰ μεγάλῃ προσοχῇ καὶ ἀφοῦ τὸν ὠδήγησε παρὰ τῇ ἐστίᾳ ἠτοιμάσθη νὰ προσκλήσῃ τὴν Βέρθη.

Ἀλλ' ὁ νέος τὸν ἀνεχαίτισεν.

— Εὐχαριστῶ, κύριε, εἶπε διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς καὶ ἱκετευτικῆς, αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν καλλίτερα τὸ ψύχος καὶ ἡ βροχὴ μ' ἐπάγωσαν, ἀλλὰ τὸ πῦρ τῆς ἐστίας ἀνεζωογονήσε τὰς δυνάμεις μου, καὶ θὰ δυνθῶ, ἐλπίζω, ν' ἀναλάβω μετ' ὀλίγον τὸν δρόμον μου.

— Ν' ἀναχωρήσητε ἐν τοιαύτῃ καταστάσει!

— Τὶ νὰ γίνῃ, εἶναι ἀνάγκη!

— Ὄχι, ὄχι, δὲν σὰς ἀφήνω δὲν βλέπετε πόσον εἶσθε ὄγρος, πόσον ἡ χεὶρ σας παγωμένη; Θεέ, τί βλέπω! αἵματα;... εἶσθε καὶ πληγωμένος!

— Τρώντι, ἐπληρώθην.

— Τότε εἶμαι ἐντὸς τῶν καθηκόντων μου, δὲν σὰς ἀκούω πλέον... Βέρθη!

— Μὴ τὴν φωνάζητε...

— Διατὶ;

— Μὴ, σὰς ἐξορκίζω.

— Ἀφοῦ τὸ ἀπαίτετε... ἔστω δὲν φωνάζω, καθόσον μάλιστα δὲν ἔχω καὶ ἀπόλυτον αὐτῆς ἀνάγκη. Ἀλλ' ἐν τούτοις πιθανὸν ἢ πληγὴ σας νὰ ἦναι κερία καὶ πρέπει περὶ αὐτῆς πρῶτον νὰ φροντίσωμεν.

Ταῦτα λέγων ὁ ἱατρὸς ἀπεκόμισε τὸν ἐπενδύτην τοῦ νέου καὶ ἐξήτασε τὸ στήθος, ἐκεῖνος δὲ παρεδόθη ἄνευ ἄλλης ἀντιστάσεως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἱατροῦ ἄλλ' ἦτο πρόδηλον ἐκ τῆς θεδισμένης καὶ στενοχωρημένης στάσεώς του, ὅτι μετὰ δυσχερείας ἐδέχετο τὰς τοιαύτας περιποιήσεις.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος νέος ἦν μόλις εἰκοσιπενταετής, εὐεὶδής τὴν μορφήν, ἐπαγωγὸς τὴν ὄψιν καὶ λεπτοφυής, ἡ δ' ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐπικε-

χυμένη θανάσιμος ωχρότης, ἐπηύξανεν ἔτι μᾶλλον τὸ κάλλος τῆς μορφῆς καὶ τὴν συμπάθειαν ἣν ἐπροξένοι ἡ παρουσία του.

Ἐν τούτοις ὁ ἰατρός ἐξετάσας προσεκτικῶς τὴν πληγὴν, ἀνηγέρθη ἐμφαίνων μεγάλην ἐκπληξιν καὶ φόβον.

— Παράδοξον . . . εἶναι πολὺ παράδοξον τοῦτο, νέε μου, ἐψιθύρισε προσηλῶν ἐπὶ τοῦ ἀγνώστου τὸ ὄξυ αὐτοῦ βλέμμα, ποῦ προσεβλήθη;

— Εἰς θέσιν ἀπέχουσαν μίαν λεύγαν ἀπ' ἐδῶ.

— Ἰπερασπίσθης κατὰ τοῦ ἐπιτεθέντος;

— Ὄχι, διότι ἦμην ἄοπλος,

— Ὁ δὲ ἀντίπαλός σου;

— Ὁ ἀντίπαλός μου μὲ ἐπλήγωσε διὰ πιστολίου πρὶν φθάσω νὰ ὑπερασπισθῶ, ἢ νὰ ἀντιπλαίσω κατ' αὐτοῦ.

Στιγμιαία σιγὴ διεδέξατο τὴν ἀνάκρισιν ταύτην, καθ' ἣν ὁ πληγωμένος ἀπεκρίθη μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως· ὁ δὲ ἰατρός δὲν ἀπεμάκρυνεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα, ἀλλ' ἔλαβε τὴν χεῖρά του καὶ ἠρίθμει ἀταράχως τοὺς σφυγμούς.

— Νέε μου, εἶπε τότε, διὰ φωνῆς ἐντόνου καὶ σοβαρᾶς, κατοικεῖς πρὸ πολλοῦ εἰς τὰ μέρη ταῦτα;

— Πρὸς τί ἡ ἐρώτησις αὕτη; ἀντεῖπεν ὁ ἄγνωστος, ἐνῶ ζωηρὰ ἐρυθρότης ἐπεχύθη ἐπὶ τῶν παρειῶν του.

— Σ' ἐρωτῶ, διότι δικαιούμαι ν' ἀποτείνω ἐρωτήσεις.

— Πῶς τοῦτο;

— Διότι, κύριε, εἶμαι ἰατρός.

— Εἴσθε ἰατρός;

— Μάλιστα, καὶ πρὸ εἰκοσαετίας ἐξασκῶν τὸ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα, ἀπέκτησα ἀρκετὴν πείραν· σήμερον δὲ πρὸ πάντων ἐναβρύνομαι ἐπὶ τῇ ὀξυδερκεῖ μού, διότι δι' αὐτῆς δύναμαι ν' ἀνακαλύψω τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην.

— Τί λοιπὸν φρονεῖτε περὶ ἐμοῦ; ἠρώτησεν ὁ νέος μετ' αὐξούσης ἀνησυχίας.

— Φρονῶ, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός, ὅτι ἡ προσβολὴ ἐν ἣ λέγεται ὅτι ἐπληγώθησθε δολίως, συνέθη εἰς μέρος ἀπέχον ἐντεῦθεν πλέον τῆς λεύγας· φρονῶ πρὸς τούτους ὅτι ὁ ἔχθρὸς σὲ ἐπυροβόλησε μακρόθεν καὶ ἐνῶ ἴσως ὑπερπηθᾶς κανένα αὐλότοιχον, καθόσον ἡ πληγὴ ἐγένετο, προφανῶς, ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· φρονῶ τέλος ὅτι τὸ ὄπλον δι' οὗ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἦτο ὄχι πιστόλιον, ὡς δεισχυρίζεσθε, ἀλλὰ ὄπλον κυνηγετικόν, καὶ τοῦτο κατακρίνεται ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους

τῆς πληγῆς . . . Εἶναι ἀληθῆ ὅλα ταῦτα, κύριε; — Ἀληθέστατα, ἀπεκρίθη ὁ πληγωμένος.

— Ἐπὶ τίνι λοιπὸν λόγῳ προσεπάθει νὰ μὲ ἀπατήσῃ;

Ὁ νεανίας ἔτεινεν ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας πρὸς τὸν ἰατρὸν καὶ εἶπε μετὰ ψυχικῆς συγκινήσεως.

— Ἐπικαλοῦμαι τὴν συγγώμην σας, κύριε, καὶ σὰς βεβαιῶ ὅτι ἐὰν ἐγνώριζον ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὠμίλου πρὸς ἰατρὸν, δὲν θὰ ἀπέκρυπτον οὐδ' ἐλάχιστον τῆς ἀληθείας.

— Καὶ διατί τοῦτο;

— Διότι ὑπάρχουσιν ὦραι, ἐν αἷς ὁ ἰατρός λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ πνευματικοῦ, καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς ἄνδρα μετερχόμενον τὸ ἐπάγγελμά σας τὸ μυστήριον, συνεπεῖς τοῦ ὁποίου δέχομαι σήμερον παρ' ὑμῶν ὀλιγόωρον φιλοξενίαν.

— Ὁ ἰατρός δὲν ἀπεκρίθη ἀμέσως, ἀλλ' ἠτένιζε τὸν πληγωμένον μὲ ὄμμα ἦττον σοβαρὸν, καὶ περιεργάζετο περιέργως τὴν βαθμιαίαν ἀλλοίωσιν τῆς μορφῆς του.

— Ἰατρε, εἶπε τελευτικῶν ὁ νέος, πῶς σὰς φαίνεται ἡ πληγὴ μου, εἶναι καιρία;

— Καιριωτάτη, νέε μου.

— Διατρέχω λοιπὸν κίνδυνον μέγαν;

— Πιθανόν.

— Καὶ ἴσως εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποβληθῶ εἰς θεραπεσίαν ἀπαιτούσαν πολυήμερον καὶ ἐντελῆ ἀκίνησιν;

— Τὸ θεωρῶ ἀναπόφευκτον.

Ὁ νέος κατέστειλε μόλις τὴν ὑπερχειλήσασαν ὑπομονὴν του, βαθεῖα δὲ θλίψις ἐπεσκίασε τὸ μέτωπον αὐτοῦ.

— Ὁ ἀνόητος ἐγὼ, δὲν ἐσυλλογίσθη τὰς συνεπειάς, δὲν ἐσκέφθη ὅτι ἐπεζήτησον εὐδαιμονίαν δυσσπόκτητον! Δυστυχία! Εἶναι ὅμως ἀδύνατον ἡ ἱατρικὴ νὰ μὴ παρέχῃ φάρμακα ἡρωϊκὰ καὶ δραστήρια εἰς κρίσιμους τινὰς ὥρας. Ακούσατέ με, κύριε· εἴσθε ἄνθρωπος τίμιος καὶ θὰ μὲ ἐνοήσῃτε· αὐριον κατὰ τοιαύτην ὥραν πρέπει νὰ εὐρεθῶ ὀρθιος, νὰ μὴ φανῶ πάσχων, νὰ ἔχω τὸ πρόσωπον ἰλαρὸν καὶ αἶθριον τὸ μέτωπον . . . πρέπει τέλος, ἰατρε, νὰ κατορθωθῆ ὥστε νὰ μὴ ὑποπτευθῆ κανεὶς ὅτι τὸ στήθος μου διετροπήθη σήμερον ὑπὸ σφαίρας, καὶ ὁ θάνατός μου ὅταν ἐπέλθῃ μετὰ τινὰς ἡμέρας, ν' ἀποδοθῆ εἰς ἄλλην τινα αἰτίαν ἐκτὸς τῆς πραγματικῆς καὶ νὰ μὴ γίνῃ πρόξενος αἰσχούς καὶ συμφορᾶς. Ἐνῶ ὠμίλει, ὁ ἰατρός τὸν ἤκουε μετὰ σοβαρότητος, ὅτε δὲ ἐσιώπησεν ἐκίνησε

σε τὴν κεφαλὴν φιλοστοργίαν ἐμφαίνων καὶ οἰκτον.

— Πολὺ κλά, εἶπε, σὲ ἐννοῶ καὶ ἐπιδοκιμάζω τὰ αἰσθημικά σου· ἀλλ' ἐπίτρεψον νὰ σοὶ ἀποτείνω μίαν τινα πρρατήρησιν, μίαν καὶ μόνην.

— Λέγετε, ἀκούω.

— Πόση εἶναι ἡ ἡλικία σου;

— Βαίνω τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος.

— Ἡ μήτηρ σου λοιπὸν ζῆ εἰσέτι;

— Ναί, ζῆ.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι ἡ ἐπιχείρησις τὴν ὁποίαν θέλεις αὐριον νὰ κάμῃς εἶναι κινδυνωδестаτή καὶ μόνος ὁ θεὸς γινώσκει ὁποίας συνεπειάς δύναται νὰ ἐπιφέρῃ.

— Τὸ γνωρίζω.

— Πιθανὸν νὰ προκύψῃ θάνατος! . .

— Τάλαινα μητέρ μου!

— Δὲν συλλογίζεσαι ὅλα ταῦτα;

— Ἀλλὰ τί νὰ πράξω, ποῦ νὰ καταφύγω;

Ἀμφοτέροι ἐσίγησαν καὶ ὁ μὲν νεανίας καταβλήθεις ὑπὸ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν καὶ ἔκλαιεν ὡς παιδίον, ὁ δὲ ἰατρός προσεπάθει νὰ τὸν παρηγορήσῃ, πλὴν εἰς μάτην, διότι ἐκεῖνος καταντήσας εἰς ἀπόγνωσιν δὲν ἤκουεν ὅσα ὁ ἰατρός τῷ ἔλεγε καὶ ἀπεκρίνετο διὰ μονοσυλλάβων καὶ ἀσυναρτήτων λέξεων.

— Πρέπει νὰ ληφθῆ ἐν τούτοις ἐν μέτρον, εἶπε τέλος ὁ ἰατρός· ἡ ὥρα παρέρχεται, ἡ νύξ προχωρεῖ καὶ σὺ ἔχεις ἀνάγκην ἀναπαύσεως.

— Καὶ αὐριον, κύριε τί θὰ γίνῃ;

— Ἡσύχασε, ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὴν εὐθύνην.

— Ὅθ' ὑπὸ τῆς ν' ἀναχωρήσω;

— Ναί, θὰ δυνηθῆς ν' ἀναχωρήσῃς, καὶ νὰ παρηγορηθῆς μετὰ τῶν ἄλλων προσκεκλημένων εἰς τὸν χορὸν, τὸν ὁποῖον θὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐξοχικὴν του οἰκίαν ὁ κόμης Ἡρακλῆς Μοντελέων.

Τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσας ὁ ἄγνωστος ἀφῆκε φωνὴν περιττομον.

— Τί εἰπατε; ἀνέκραξε φρικῶν γινώριζετε λοιπὸν τὸν κόμητα;

— Ναί, λέγουσιν ὅτι εἶναι λίαν ζηλότυπος.

— Πρὸς θεοῦ! σιγαλώτερα, σιγαλώτερα!

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἰατρός ὑπεμειδῆς, ὁ νέος ἐξηκολούθησε λέγων ταπεινότερῃ τῇ φωνῇ.

— Ὡ! θὰ τὴν φονεύσῃ, τί λέγετε;

— Ἰσως . . .

— Εἶμαι ἀνόητος εἶμαι παράφρων, διότι ἐξέλαβον ἀντὶ ἐρωτος δαίγμα ἀπλοῦν συμπαθείας,

ἐν ἀθῶον βλέμμα, ἐν μειδιάμα ἄσκοπον . . . Τὴν ἀγαπῶ τόσο ἰατρε! . . Ὡ! κανεὶς δὲν πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι ἀποθνήσκω· καὶ τί σημαίνει ἂν ἀποθάνω. Εἶναι τόσο ἀγνή τόσο ὠραία; . . . Ακούσατε τί συνέθη· χθὲς ἔπεισεν ἐκ τῆς χειρὸς τῆς ἐν βραχιόλιον ὅταν τις ἦναι νέος τυφλοῦται εὐκόλως ὑπὸ τῆς φιλαυτίας καὶ τοῦ ἐρωτος, ἐξέλαβον τοῦτο ὡς δῆθεν ὑπόσχεσιν . . ὁ κόμης ἐμελέτα νὰ μεταβῆ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν εἰς τὰ δάση πρὸς κυνηγεσίαν. . . Ἐκυψα λοιπὸν ἀμέσως, ἐλαβον τὸ περὶν ψέλλιον, καὶ τὴν νύκτα ταύτην . . . νύκτα ἐπάρaton! προστιθέμεν νὰ τὸ ἀποδώσω εἰς αὐτὴν αὐτοπροσώπως. . . Τὰ πάντα ὀρθῶς ἐμνηστεύσατε ἰατρε, ἀλλὰ σὰς ἐξορίζω εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἂν τὴν γνωρίζητε, ἢ, ἂν δὲν τὴν γνωρίζητε, τοῦλάχιστον εἰς τὸν οἶκτον τὸν ὁποῖον φαίνεται ὅτι σὰς ἐμπνέω, νὰ μὴ διακοινώσητε ποτὲ εἰς ἄλλον τὸ μυστήριον αὐτό . . .

Ὁ ἄγνωστος ἐνῶ ὠμίλει βαθμηδὸν ἐξησθῆναι, αἱ δυνάμεις τὸν ἐγκατέλειπον καὶ ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου ἐπηύξανεν. Ὁ ἰατρός τότε διὰ νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ καὶ βλέπων ὅτι ἐγγὺς ἦτο νὰ λειποθυμήσῃ,

— Τοὺς λόγους σου, νέε μου, εἶπεν, ὑπόθεσ ὅτι τοὺς ἤκουσε πνευματικός· ὁ ἰατρός οὐδὲ λέξιν ἠξέυρει ἐξ ὅσων εἶπες! . . Ἀναπαύθητι ἀπόβως! . .

Β'.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπαύριον τὸ μέγαρον τοῦ Ἡρακλέους Μοντελέωντος εἶχεν ὄψιν ἐορτάσιμον καὶ τοιαύτην, οἶαν οὐδέποτε ἄλλοτε. Καὶ οἱ κῆποι καὶ τὰ περὶξ δάση ἦσαν καταστόλιστα καὶ ἐλαμπρόκοπον ὑπὸ τῆς πληθῆος τῶν φώτων. Ὁ κόμης Μοντελέων κατήγετο ἐξ οἰκογενεῖας σχεδὸν ἡγεμονικῆς καὶ ἀρχαιοτάτης, ἐν ἣ ἡ περὶ τὰ ἦθη αὐστηρότης ἦτο παροιμιώδης καὶ ἡ τιμὴ ἀμείαντος τηρηθεῖσα, μετεδόθη ὡς πολῦτιμον κειμήλιον ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν.

Ὁ κόμης ἦτον ἐξηκοντούτης περίπου γέρον, ξηρὸς ὑψηλὸς καὶ σοβαρὸς οὐτινος οἱ μὲν οἰκτεῖοι ἐθαύμαζον τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὸ ἀξιοπρεπὲς τῆς περιβολῆς, οἱ δὲ ξένοι τὴν ὁμοιότητα ἣν εἶχε πρὸς τοὺς ἐξυμνουμένους ἥρωας τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς. Πολλὰ δὲ καὶ ἀλλόκοτα ἐλέγοντο περὶ τῶν προγόνων του, καὶ πρὸ πάντων ἐδιηγούντο τρομακτικὰ καὶ αἱματηρὰ δράματα, ἀφορμὴν λαβόντα τὴν συζυγικὴν πίστιν τὴν τόσο χαλαρωθεῖσαν σήμερον παρ' ἡμῖν. Ὁ κόμης Ἡρακλῆς Μοντελέων ἦτον ὁ τελευταῖος γόνος τῆς ἀρχαίας καὶ ἡγεμονικῆς ταύτης οἰκογενεῖας, καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ

ελπίδι ν' ἀποκτήσῃ υἷον συγκατένευσε νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ ὕμνασιου καὶ τοὶ προκεχωρηκῶς ἤδη τὴν ἡλικίαν.

Ἡ νέα κόμησα σύζυγός του εἶχεν εὐφυῆν ἔξοχον καὶ θαυμασίαν καλλονὴν καὶ ἦτο μόλις δεκαεπταετής ὅτε ὁ κόμης τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον· οὕσα δὲ τότε παντελῶς ἄπειρος τοῦ βίου ἐδέξατο τὸν γάμον, διότι τὸν ἐθεώρησεν ὡς μέσον νὰ ἐξέλθῃ τοῦ μοναστηρίου, ὅπου ἐξεπαιδεύετο, καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κύκλον τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποῖαν ἐφανατάζετο ἐπίγειον ἐδέμ.

Ἐν τούτοις πέντε παρήλθον ἔτη ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου, ἀλλ' ὁ κόμης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποκτήσει κληρονόμον. Ἡ δὲ κόμησα ἔζη ἀφελῶς, τὸν μὲν χειμῶνα διανύουσα ἐν Τουρίνω, τὸ δὲ ἔαρ εἰς τὴν ἐξοχικὴν αὐτῆς ἔπαυλιν, σπανίως παρουσιαζομένη εἰς χορούς καὶ συναναστροφάς, καὶ ὀλιγίστους ξένους δεχομένη εἰς τὸν οἶκόν της, καὶ τούτους φίλους ἐπιστηθίους τοῦ γέροντος συζύγου της. Καὶ ὅμως δὲν παρεπονείτο, οὐδ' ἐφάνετο γινώσκουσα ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τρόπος τοῦ ζῆν διασκεδαστικώτερος.

Ἐν τούτοις ὁ χαρακτήρ τοῦ κόμητος βαθμηδὸν ἐτραχύνθη ἢ λύπη καὶ ἡ ἀποτυχία τῶν ἐλπίδων του ἐνετύπωσαν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ βαθεῖας ρυτίδας, ἔγεινεν ὀξύγυλος, μεμψίμοιρος καὶ κατ' ἐξοχὴν μνησίκακος, διότι καὶ ἄλλο τι πρὸ πολλοῦ τὸν κατετάραττεν.

Ὁ κόμης ἦτο ζηλότυπος!

Καὶ ἐζηλοτύπει ἄνευ αἰτίας, καθὼς συμβαίνει εἰς τοὺς δυστρόπους γέροντας, διότι οὐδέποτε ἡ κακολογία εὗρεν ἀφορμὴν νὰ ψέξῃ τὴν διαγωγὴν τῆς κομῆσης, ἥτις διήνευ τὸν βίον ὑπὸ τὰ βλέμματα τοῦ συζύγου της ἐν τελείᾳ γαλήνῃ, ἀπομακρυσμένη τῆς κοινωνίας, καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ ζητήσῃ μεταβολὴν κατ' ἐξοχὴν.

Καὶ ὅμως ὁ κόμης ἐζηλοτύπει, διότι ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτοῦ ψυχῇ συνησθάνετο λαθραίως πως ὅτι ἡ κόμησα δὲν ἦτο εὐτυχής. Ἦλθεν ἡμέρα, καθ' ἣν κατέλαβεν αὐτὴν συλλογισμένην, ὠχρὰν καὶ περίλυπον, καὶ ἐκείνη μὲν τότε ὑπεκρίθη ὅτι μειδιᾶ, ἀλλ' ὁ πανοῦργος γέρον τὰ πάντα ἐμάντευσε καὶ τὰς μακρὰς ἀυπνίας, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀδελείπτου μοναξίας ἀπελπισίαν, καὶ τὴν περὶ τῆς στερήσεως τῶν παρελθόντων ἀγαθῶν λύπην, καὶ τὸν περὶ τοῦ μέλλοντος φόβον! Πόσω εὐχαρίστως ἐχάριζε τὰς ἀπολειπομένας ὀλίγας ἡμέρας τοῦ βίου του, ἂν ἐδύνατο ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν κατεσπαργαμένην ἐκείνην καρδίαν,

καὶ νὰ καταλάβῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ αἴτιον τῆς τραχῆς καὶ τῆς ἀθυμίας, ἣν τόσω ἀδεξίως ὑπέκρυπτε!

Τοιαύτην ἀρχὴν ἔσχον αἱ ὑπόνοιαι τοῦ κόμητος Μοντελέοντος, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἤρχισαν νὰ διευκρινίζονται καὶ νὰ λαμβάνωσι πραγματικώτερον μορφήν, τέλος ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν! . .

Ἡμέρα ἀπαισία ἦτον ἐκείνη!

Καὶ ὅμως ὁ κόμης ἀνεχαιτίστη, διότι ἐσκέφθη ὅτι ἡ ἐπιτυχία ἐξηρτάτο ἐκ τῆς ἀτραχίτικας καὶ τῆς ὑπομονῆς του καὶ ὅτι, μία μόνη λέξις, ἐν νεῦμα, ἐν βλέμμα ἐδύνατο νὰ τὸν προδώσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ ἀδύνατον διὰ παντὸς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας.

Καὶ τὸ κατώρθωσε! . .

Ἐν τούτοις οἱ προσκεκλημένοι προσήρχοντο σωρηδὸν, διότι ἅπασα ἡ εὐγενὴς νεολαία τοῦ Πεδεμοντιῦ συνήγετο τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κόμητος, τῆς ὁποίας πάντες ἐθαύμαζον τὸν φιλόκαλον καὶ πολυτελεῆ εὐπρεπισμόν.

(ἔτεται ἡ συνέχεια)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ ΔΑΝΙΚΑΙ.

Τὸ ἔαρ πολὺ ἀργὰ ἐπισκέπτεται τὴν Κοπενάγην καὶ ὅταν τέλος πάντων ἀρχίσῃ νὰ δεικνύῃ τὴν ἄκραν τῶν πετερύγων του, ὁ Θεὸς ἤξεύρει πόσαι εὐχαὶ τῷ ἀναπέμπονται. Ἀπὸ τὸν Μάρτιον οἱ ποιηταὶ τὸ ψάλλουσι, διὰ νὰ τὸ κολακεύωσιν. Αἱ νεάνιδες ἐνθυμούμεναι τὰς διασκεδάσεις τοῦ παρελθόντος ἔτους, τὸ παραδοκοῦσι διὰ νὰ ἀρχίσωσι πάλιν τοὺς βρωμώδεις περιπάτους τῶν εἰς τὰ δάση, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς Ἐστεργάδης τὸ ἐπιθυμοῦσιν ἔτι περισσότερον τῶν νεανίδων, διότι πρόκειται περὶ τῆς τύχης τῶν λεπτῶν καλυμμάτων καὶ τῶν νέων ἐσθήτων τὰς ὁποίας ἐκ Παρισίων ἐκόμισαν. Ἀλλὰ τὸ ἔαρ βαδίζει βραδέσι βήμασιν ὡς μέγας τις ἄρχων. Σταματᾷ ἐν Γαλλίᾳ ἐν Γερμανίᾳ, παντοῦ ὅπου ὠραία τις πηγὴ τῷ μειδιᾷ ἢ φαντασίᾳ τις τὸ κρατεῖ, οἱ δύο δ' ἀγγελοὶ οἵτινες προπορεύονται αὐτοῦ, ἡ χελιδὼν καὶ ἡ ὑπολαῖς τὸ ἀναγγέλλου εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς τρεῖς ἡμέρας πρότερον τῆς διαβάσεώς του ἐκ τῆς Ἑλβας. Ἐπὶ τέλους ὠραίαν τινα ἡμέραν διασπείρεται εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰδησίς, ὅτι ὁ

οὐρανὸς εἶναι ἐντελῶς κυανοῦς, ὁ κοῦκκος ἔψαλε, καὶ τὰ δένδρα τοῦ δάσους ἤρχισαν νὰ πρασινίζουσι. Τότε ὄλαι αἱ ὑπ' ἐνοίκιον ἄμαξαι εἶναι εἰς ζήτησιν, καὶ ὄλαι αἱ οἰκογένειαι ἐξέρχονται ἐξωτῶν τειχῶν νὰ χαιρετήσωσι τὸν ἀγαπητὸν Θεόν, ὅστις ἦλθεν ἐπὶ τέλους νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ. Ἐν τῇ Ἑλλάδι εἰμεθα ἀχάριστοι, δεχόμεθα τὸ ἔαρ ὡς ὑποχρεωμένον νὰ ἔλθῃ. Ἀλλ' ἐν τῷ Βορρῶ τὸ θεοποιεῖν καὶ τὸ θυμιάζουσι. Εἰς τὴν Γερμανίαν ἐορτάζουσι κατὰ τὸν Μάιον τὴν ἐορτὴν τῶν ρόδων. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὄλαι αἱ οἰκίαι εἶναι βρόδα, ἡ Τράπεζα εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ στεφάνους ἐκ ρόδων, αἱ γυναῖκες εἶναι κεκοσμημέναι μὲ βρόδα, καὶ οἱ ἄνδρες ψάλλουσι ὡς ὁ Ἀνακρέων τὸ βρόδον καὶ τὸ ἔαρ. Εἰς τὴν Δανιμαρκίαν ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα δὲν ὀμιλοῦσι περὶ ἄλλου ἀντικειμένου εἰμὴ περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἔαρος. Ἡ πολιτικὴ ζημιούται ἐὰν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν γεννήσῃ σπουδαῖόν τι ζήτημα. Οὐδεμία συζήτησις ἐν τῇ βουλῇ, οὐδὲν στρατιωτικὸν ἔργον δύναται ν' ἀντισταθμίσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἣν προξενεῖ ἐν Φριδερίκιᾳ κλάδος δένδρου πρασινίζων ἐκ φύλλων ἢ μικρὸν τι ἄνθος φερόμενον ὑπὸ τὸ παράθυρον. Ἡ λέξις ἔαρ εἶναι ἡ μόνη ἥτις εἶναι συγχεωρημένη πᾶσα δὲ φιλοφρόνησις εἶναι περιττὴ ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴπῃ τις εἰσερχόμενος εἰς αἴθουσαν τισιν: «Πῶς ἔχετε;» καὶ αἰδοῦ τὸ ἔαρ.» Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὰ πάντα εἶναι εἰς κίνησιν περὶ τῆς πόλεως. Οἱ μεμνηστευμένοι ἐξέρχονται εἰς τὸ δάσος διὰ νὰ συλλέξωσι τὸ ἡράνθεμον καὶ νὰ δμηλώσωσι περὶ τῶν ἐλπίδων των, οἱ καλοὶ πολῖται διατρέχουσι τὰ προάστεια διὰ νὰ καπνίσωσι τὴν πίππαν των μετ' εὐχαριστήσεως ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὠραίας φύσεως. Οἱ πωληταὶ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τοῦ καπνιστοῦ σαλωμοῦ (κοκκινοψάρου) κάθηνται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ δάσους· οἱ σχοινοβάται στήνουσι τὴν σκηνὴν των εἰς τὸν λευκῶνα τῆς Κροτοτενλάνδης· ὁ ξενοδόχος τοῦ Klappenberg τοποθετεῖ τὰς τραπέζας του εἰς τὴν ἄκραν τοῦ λόφου, τοῦ παρακειμένου εἰς τὴν θάλασσαν· ὁ δὲ ἀντικεῖν ξενοδόχος τῆς τερψιθέας (Bellevue), ὅστις τὸν θεωρεῖ μὲ ὄμμα ζηλότυπον, καθαρίζει τὰς δειροστοιχίας τοῦ κήπου του, καὶ ἀπειλεῖ ν' ἀλλάξῃ τὸ σχῆμα τῶν μοσχοβοτάνων του, τὰ ὅποια ἀπὸ εἰκοσι ἔτων εἶναι συμμέτρως κεκομμένα ἐν σχήματι τόρνου ἢ γαλέτας.

Τὸ περιεργότερον εἶναι ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν οἱ κάτοικοι τῆς Κοπενάγης δὲν βλέπουσι πλέον χιόνα ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ὀμίχλην τοῦ χειμῶνος

εἰς τὸν οὐρανὸν, νομίζουσι ὅτι εἶναι ἀνυπόφορος καύσων καὶ δειροπωλοῦσι τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὰ δροσερὰ μέρη τῆς ἐξοχῆς. Ὅστις λοιπὸν εἰς τὰ περιχώρα τῆς πόλεως ἔχει γωνίαν τινα γῆς, ἐτοιμάζεται. Αἱ θύραι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀριστοκρατίας κλείουσι, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ δικαιοσύνη μεταναστεύει, διότι οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ δικασταὶ δις ἢ τρίς καθ' ἑβδομάδα ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἐδρας των. Ἀλλὰ μόλις ἡ γῆ ἀναλάβῃ ὀλίγην ζοὴν καὶ ἰδοὺ αἴφνης πάλιν τὰ δένδρα ἀνατριχιάζουσι ἐκ τῆς πνοῆς τοῦ βορρᾶ, τὰ δὲ πτωχὰ φυτὰ τὰ ὅποια ἀρχίζουσι ν' ἀνθίζουσι, αἰσθάνονται κρύον. Τότε τρέχουσι πάντες εἰς τὸν ἥλιον διὰ νὰ θερμανθῶσιν, κλείουσι στεγανῶς τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν τῆς ἐξοχῆς καὶ ζαρόνουσι εἰς τὴν ἄκραν τῆς θερμάστρας ὡς κατὰ τὸν Ἰανουάριον· ἀλλ' ἀδιάφορον ἂν βιγῶσιν! Εἶναι ἡ ὠραιότερα ἐποχὴ τοῦ ἔτους, εἶναι ἔαρ, εἶναι θέρος, καὶ δὲν εἶναι συγχεωρημένον νὰ μείνῃ τις εἰς τὴν πόλιν ἀφοῦ τὸ ἡμερολόγιον φανερώνει ὅτι ἐφθασεν τὰ κυνικά κάμματα. Γενικὴ μετοικεσία κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Ἡκολούθησα λοιπὸν καὶ ἐγὼ τοὺς ἄλλους καὶ ὑπῆγον νὰ ζητήσω τὸν Δανικὸν ἥλιον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Sund ἢ εἰς τὴν λίμνην τοῦ Esrum.

Εἰς οὐδὲν μέρος ἴσως ἐκτὸς τῆς Δανιμαρκίας ὑπάρχουσι δάση ἐκ φηγοῦ τόσον ὠραία καὶ μεγαλοπρεπῆ, εἰς οὐδὲν δὲ ὡσαύτως μέρος τὸ φύλλωμα εἶναι τόσον ἀνθηρὸν καὶ δροσερόν. Διατρέχων τις τὴν Σεελάνδην συναντᾷ ὠραιστάτας τοποθεσίας· ἐδῶ μὲν πεδιάδα, ἐνθα βόσκουσι αἱ δαμάλεις, καὶ οἱ ἀνεμόμυλοι στρέφουσι μὲ τὰς πλατεῖας πτέρυγας των, ἐκεῖ βαθύ τι δάσος διασχιζόμενον ὑπὸ ἀτραπῶν ἰδιοβύθμων, μυστηριωδῶν, ἐλκυστικῶν, καὶ ποῦ μὲν τὸ δάσος εἶναι πυκνὸν καὶ βαθύτικον, ποῦ δὲ ἀπυργάζει ἐκ κυμάτων φωτὸς διασχίζοντος τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων. Ἐκεῖ τις εἰσερχόμενος καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐντυπώσεως ἀνεξήγητου καὶ αἰσθάνεται ἀνεκλάλητον ἀγαλλίασιν, ταυτοχρόνως δὲ ἔρχεται ἡ γλυκεῖα καὶ ἐπιπόλαιος ἐκείνη μελαγχολία, ἣν οἱ Δανοὶ ἀποκαλοῦσιν veemod. Ἐκεῖ εἶναι ἡ ποίησις· ἐκεῖ τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα τῆς ψυχῆς κινουῦνται ὑπὸ ἀοράτου χειρὸς καὶ κρούονται ἁρμονικῶς· ἐκεῖ αἰσθάνεται τις δυνάμιν τινα ἔλξεως καὶ προαίσθημά τι ἀόριστον. Ὅλη ἡ φύσις εἶναι πρόθυμος νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὰ μυστήριά της, τὸ οὐδ' ἀκούει καὶ ὁ νοῦς περιμένει. Παρὰ τὴν ἄκραν τοῦ δάσους εἶναι λίμνη τις ὅπου τὰ πτηνὰ ποτίζονται, οἱ δὲ κλάδοι τῶν δένδρων κατοπτρί-

ζονται υπό τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύνοντος ἡλίου· πλῆσιον ἐκεῖ βλέπει τις τὴν ἀγροτικὴν οἰκίαν, ἥτις ὑψόνει συνεσταλαμένως τὴν καλαμίνην στέγην τῆς ὑπεράνω τοῦ ἐκ λευκακάνθης φορέου καὶ τὴν ἐκ πλίνθων ἐκκλησίαν, κτισμένην ἐν σχεδίῳ ἀρχαίων ἀγγλοσαξονικῶν ἐκκλησιῶν μετὰ τὸν ὀγκώδη τετραγώνον πύργον τῆς καὶ τὸ ὄδοντων κωδωνοστάσιόν τῆς, ἀπεικόνισμα ἀναμφιδόλως τῆς μυστικῆς κλίμακος διὰ τῆς ὁποίας ὁ νοῦς ἐκ τῆς γῆς ἀναβαίνει πρὸς τὸν οὐρανόν. Ποτὲ δὲν εἶδον τὴν Βεστροελάνδην, ἀλλὰ μοι φαίνεται ὅτι οἱ τύποι τοὺς ὁποίους ὁ Βουδδόρθ, ὁ Βίλσον, ὁ Σούδεϋ ἐξέλεξαν διὰ τὴν ἀποχώρησίν των, πρέπει νὰ ὁμοιάζουσι πολλὸ πρὸς τὰς λίμνας τῆς Δανιμαρκίας.

Ἡ ὁδὸς τῆς Ἐλσενώρης διέρχεται διὰ μέσου ἐνὸς τῶν ὠραιότερων δασῶν τῆς Σελάνδης, καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν. Συχνότατα ἐνταῦθα ὁ οὐρανὸς εἶναι σκοτεινός, ἡ δὲ χαρίεσσα καὶ ζωηρὰ αὐτὴ γῆ φαίνεται ὑπὸ τὸν τοιοῦτον οὐρανόν, ὡς τὸ πρόσωπον νεάνιδος ὑπὸ ἐνδύματα πένθιμα· ἐκ τοῦ δάσους βλέπει τις ὠραίας ἐξοχικὰς οἰκίας, καὶ δειροστοιχίας κήπων ἐστεφανωμένας μετὰ ἄνθη· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης δὲν βλέπει τις ἄλλο εἶμῃ τὸ παράλιον γυμνόν, τὰ δύνκτια τοῦ ἀλιέως ἐκτεταμένα ἐπὶ τῶν πάλων καὶ τὸν οἰκίσκον τοῦ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ αἰγιαλοῦ ὁμοιάζοντα πρὸς λέμβον τὴν ὁποίαν ἀνέσπρον ἐκ τοῦ ὕδατος. Ἐπὶ ταύτης τῆς ἄμμου, τὴν ὁποίαν ἡμέραν καὶ νύκτα βρέχει ἡ παλιρροία, τὸ μόνον φερόμενον ἄνθος εἶναι ἡ μυόσωτις, τὸ ἄνθος τῆς ἐνθυμήσεως. Ὁρθώτατα δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι φέσται ἐκεῖ διὰ ν' ἀναμνησθῆ εἰς τὸν περιπηγῆν, τὸν προσεγγίζοντα εἰς τὴν μακρυσημένην αὐτὴν παραλίαν, τὴν γενέτειράν του γῆν τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ἠπισθὲν του καὶ τοὺς φίλους οὗς ἀπεχαιρέτησεν.

Ἡ Ἐλσενώρη εἶναι τὴ κέντρον ἐνθα οἱ ναυτικοὶ συνέρχονται· ἐκεῖ προσορμίζονται οἱ πανταχόθεν καταπλέοντες· ἐκεῖ λαλοῦνται ἅπανσι σχεδὸν αἱ γλώσσαι. Ἀπὸ πρωίας δὲ μέχρι ἐσπέρας αἱ σημαῖαι τοῦ βορρᾶ καὶ τῆς μεσημβρίας κυματίζουν ἐπὶ τοῦ Σούνδ. Οἱ ξένοι ναῦται ἀποβιβάζονται καὶ διασπείρονται εἰς τὰς ὁδοὺς· οἱ ξενόδοχοι τῆς Ἐλσενώρης ἐξέρχονται καὶ τοῖς προσμειδιώσιν, οἱ ἔμποροι τοὺς περιμένουσι, καὶ πάντες ἐνταῦθα ἐργάζονται διὰ τοὺς ναυτικούς καὶ κοιμώμενοι ἐνειρεύονται πάλιν αὐτούς. Εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς πόλεως εἶναι κτισμένον τὸ Kroneborg. Ἡ ἄκρα τῆς γῆς ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑψοῦται ὁ πύργος οὗτος

ὀνομάζεται ἄλλοτε OereKrog (ἄκραν τοῦ ὠτός.) Ἦτο δὲ τῶντι τὸ οὖς τῆς Δανιμαρκίας ἀνοικτὸν εἰς ὄλους τοὺς θορούβους καὶ τὰς εἰδοποιήσεις τῆς θαλάσσης. τὸ Kroneborg εἶναι κτίριον κολοσσαίας ἀρχιτεκτονικῆς περικυκλῶνται ὑπὸ τριῶν προπυργίων, εἶναι πλῆρες στρατιωτῶν καὶ προμηθευμένων μετὰ τηλεβόλα, ὡς πύργος τις ὅστις ἔχει δύσκολον τινὰ ἀποστολὴν νὰ ἐκπληρωθῆ, τὴν εἰσπραξίν δηλονότι ἐνὸς φόρου. Ὅλα τὰ πλοῖα διέρχονται ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ φρουρίου τούτου καὶ ὀφείλουσι νὰ πληρώσωσι φόρον εἰς τὴν θαλάσσιαν ταύτην ἀκρόπολιν, ἥτις τὰ ὑπερασπίζεται, καὶ εἰς τὸν φάρον ὅστις τοῖς φέγγει. Εἶναι ἡμέρας καθ' ἃς διέρχονται ἐκεῖθεν κατ' ἑκατοντάδας, καὶ κατ' ἔτος ὁ ἀριθμὸς των αὐξάνει.

Ἐκ τοῦ ὕψους ἐνὸς τῶν πύργων τοῦ Kroneborg ὁ ὀφθαλμὸς περιβάλλει ὠραιότατον πικρόραμα. Ἀφ' ἐνὸς μακρόθεν φαίνεται ὡς κυανόλευκος γραμμὴ τὰ τεῖχη τῆς Κοπανάγης, ἐξ' ἄλλου δὲ μέτρους τὰ ὄρη τοῦ Kullan, κατὰ μέτωπον τοῦ φρουρίου τὰ Σουηδικὰ παράλια ἄγρονα καὶ ξηρὰ, ἡ πόλις τοῦ Χελσινθόργ τῆς ὁποίας αἱ ἐρυθραὶ γέφυραι ἔκπαυγάζουσι εἰς τὸν ἥλιον, καὶ ἡ θάλασσα πρασίνη μὲν ὡς λειμῶν περὶ τὰ ἄκρα, μελανὴ δὲ, καὶ βαθεῖα ἐν τῷ μέσῳ. Ἐντεῦθεν τὸ Sund ἐκείθεν δὲ τὸ Categat, καὶ τὰ πλοῖα τὰ ὁποῖα προσορμίζονται ἢ ἀναχωροῦσι διασχίζουσι τὰ κύματα καὶ διέρχονται ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἀδιακόπως. Ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν πλοίων τὰ ὁποῖα ἔπλεον ὑπὸ τὸν ἄνεμον καὶ ἤρχοντο ἐκεῖ τὸ ἐν κατόπι τοῦ ἄλλου παρατεταγμένα εἰς γραμμὴν ὡς λόχος στρατιωτῶν μοι εἰδείξαν μακρόθεν δύο πλοῖα ἑλληνικά. Δὲν ἐγνώριζον οὔτε τὸ ὄνομα των οὔτε τὸ ὄνομα ἐκείνων οἵτινες τὰ ἔστειλλον ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ βορρᾶ, ἀλλ' ἤρχοντο ἀναμφιδόλως ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἔφερον τὴν σημαίαν τῆς πατρίδος μας, τὰ θεώρουσι μετὰ συγκινήσεως καὶ τὰ ἠκολούθουν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Λέγεται ὅτι τὰ ὄρη ταῦτα τοῦ Kullan τὰ ὁποῖα ὑψοῦνται ἐκεῖθεν τοῦ Sund ἦσαν ἄλλοτε τὰ ἔσχατα ὄρη τοῦ γνωστοῦ κόσμου, αἱ στήλαι τοῦ Ἡρακλέους. Ἀλλ' ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ὁ κόσμος ἐμεγάλωσεν. Οἱ ἄλιες μετὰ τὰ κατὰ τῶν διευθύνθησαν μακρότερα παρὰ ὃ Ἕλληνας ἠμῖθες ὁ ἐνδεδυμένος δὲ ὀρᾶν λέοντος. Οἱ ἄνθρωποι ὑπερέβησαν τὰ ὄρη τὰ ὁποῖα ἡ ἄγνοια τοῖς ἐπέβαλεν. Ἡ φιλοδοξία των ὑπερηύξησε καὶ ἄγνωστον ποῦ θὰ σταματήσῃ τὸ nec plus ultra των. Ἄλλοτε οἱ παραπλέοντες ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων τοῦ

των προσέφερον θυσίαν εἰς τὸν Ἡρακλῆ. Σήμερον οἱ ναῦται οἱ διερχόμενοι πρώτην φορὰν ἐκεῖθεν ὀφείλουσι νὰ ὑποστῶσι τὸ θαλάσσιον βάπτισμα καὶ νὰ πληρώσωσι φόρον· ἡ δὲ ἀπλὴ αὐτὴ ἐορτὴ ἐπήγαγεν ἐκ τῆς πομπῶδους τελετῆς τοῦ ὀλοκαυτώματος, καὶ ἡ φαιδρὰ σπανδρὰ ἀντικατέστησε τὴν θυσίαν τοῦ αἵματος.

Ἀντικρὺ τοῦ Kullan παρίσταται λόφος κεκαλυμμένος ὑπὸ γλόχης ὀνόματι, λόφος τοῦ Odinn ἐκεῖ λέγουσιν ὅτι εἶναι ἐνταφιασμένος ὁ σκανδιναυκὸς Θεός· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου δὲν φαίνεται ἐνταῦθα σήμερον, καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ ἐθνικοῦ συμβούλου Χιμελμάν. Περιφραγμὰ τι ἐκ δένδρων περικλείει τὸ μέρος ἐνθα τὰ ὄστα τοῦ ὑψίστου εἶναι τεθειμένα, πηγὴ δὲ τις διαχυοῦς ὕδατος ῥεεῖ ἐκεῖ μετὰ γλυκέως μορμωρισμοῦ, αἱ δὲ νεάνιδες τῶν πέριξ αἰτίνας γινώσκουσι τὴν μυθολογίαν λέγουσιν ὅτι εἶναι ἡ ἀληθὴς πηγὴ τῆς σοφίας, ἡ πηγὴ τῆς Μύμης, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Odinn ἐθυσίασε τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν του. Τὰς ὠραίας ἡμέρας τοῦ θέρους αἱ κόραι προσέρχονται ἐκεῖ διὰ νὰ πίωσι, καὶ τυχαίως ἔρχονται νεοὶ ἐπίσης, ὥστε ἡ πηγὴ τῆς Μύμης ἀκούει καὶ γλυκέα αἰσθημάτων, φίλτρον ἔρωτος, παράγον πολλοὺς γάμους ἐν τῇ χώρᾳ.

Οἱ ἀγαπῶντες τὴν ποίησιν ἀδύνατον εἶναι ν' ἀπομακρυνθῶσι τῆς Ἐλσενώρης χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῶσι ἄλλον τινὰ λόφον ἀφιερωμένον ἐπίσης εἰς ἕτερον τάφον. Ἄνωθεν ἐνὸς τῶν τερπνοτέρων πύργων τῆς Σελάνδης, ἄνωθεν τοῦ Marienlyst, εἰσέρχεται τις διὰ στενῆς διόδου εἰς δάσος ἐκ φηγῶν, τὸ ὁποῖον ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς ἐκτεταμένην πεδιάδα. Ἐκεῖ βλέπει τις τρεῖς βράχους τὸν μὲν ἐπὶ τοῦ δὲ τεθειμένους, πέριξ δὲ τοῦ χονδροειδοστάτου μνημείου πέσσαρας λίθους τετραγώνους, ἐφ' ὧν οἱ περιπηγῆται κάθηται· ἐκεῖ ἀναπαύεται ἡ μελαγχολικὴ σκιά τοῦ Ἀμλέτου. Ἐάν, ὡς διατείνονται οἱ δῦσπιστοι, ἡ παράδοσις αὕτη τοῦ λαοῦ εἶναι ψευδής, οὐδεὶς ἄλλος τόπος εἰδύνατο νὰ ἐκλεχθῆ καταλληλότερον πρὸς τὴν ὁμοιότητα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἥρωος τοῦ Σακσπέρου. Τὸ δάσος τοῦτο εἶναι σκιερὸν ὡς ἡ ἰδέα τοῦ πένθους, ἥτις ἐβασίλευεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀμλέτου. Οὐδεὶς ἄλλος κρότος ἀκούεται ἐκεῖ ἐκτὸς τῆς πνοῆς τῆς αὔρας, τῆς κινούσης τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ τοῦ μυκηθμοῦ τῆς τρικυμίας τῶν κυμάτων. Πλῆσιον ἐκεῖ εἶναι ἡ τερπνὴ κατοικία, ἡ κατοικία ἡ βασιλική, ὅπου τραγωδοῦν, χορεύουσι καὶ διασκε-

δαίζουσι, ἐνῶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀμλέτου ἀναπαύεται ἐν τῇ ἐρημίᾳ. Μίαν ἐσπέραν ἐκάθησα ἐκεῖ καὶ μοι ἐφάνη ὅτι ὁ Σακσπέρου παρεκάθητο ἐκεῖ πλησίον· τόσον κατώρθωσε νὰ κατασταθῆ ὁ πιστὸς διερμηνεὺς τῆς ποιήσεως τοῦ βορρᾶ· ἔσκυψα ἐπὶ τῆς ψυχῆς ταύτης πέτρας, ὡς διὰ νὰ ἐρωτήσω δῆθεν τὸν Ἀμλέτον, εἰ ἐὺρε τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ αἰνίγματος τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ λύσῃ. Ἀναχωρῶν δ' ἔσκυψα ἐν ἐκ τῶν κίτρινων ἐκείνων ἀνθέων τῶν φουμένων πέριξ τῶν τάφων. Βεβαίως ἡ Ὀφελία ἤθελε θέσει τὸ ἄνθος ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ στέμματός της.

(Κατὰ τὸ γαλλικόν) K. M.

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ.

ἘΝ ταῖς ἐκθέσεσι πολλῶν προηγητῶν, οἵτινες κατὰ διαφόρους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεμακρυσμένας ἐποχὰς εἰσεχώρησαν εἰς τὸ ἀπέραντον κατὰ τὴν ἔκτασιν Οὐράνιον κράτος, ἀπαντῶμεν πολλὰς πᾶν περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοίκων τῆς εὐρείας ταύτης αυτοκρατορίας, τὰς ὁποίας συνοπτικῶς ἐκθέτομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Χρυσᾶς Λίδος.

Εἰ καὶ πολλοὶ ἔγραψαν μέχρι τοῦδε πολλὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, τοσαύτην ὅμως ὕλην ἔχει ὁ ἐπιθυμῶν νὰ πραγματευθῆ περὶ αὐτοῦ, ὥστε τόμοι ὀλόκληροι δύνανται νὰ ἀπαρτισθῶσι. Κράτος οὐ ἦ τε ἔκτασις καὶ ὁ πληθυσμὸς μέχρι σήμερον ἀγνωστοὶ πολλὴν δύναται νὰ χορηγήσῃ ὕλην, ποικίλην ἅμα καὶ περίεργον, τοσούτω μᾶλλον καθόσον πολλῶν αἰώνων ζωὴν μετροῦν, οὐδεμίαν συγκοινωνίαν ἔλαβε μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἡ μὲν ἔκτασις του καθ' ὑπολογισμὸν δυνατὸν νὰ μετρηθῆ, ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ δύσκολον εἶναι δὲ τοσοῦτος ὥστε πολλὰ μυστήρια ἀνθρώπων μὴ ἔχοντες οὐδὲ σπιθαμὴν γῆς δικαιτῶνται ἐν τῇ θαλάσῃ ἐντὸς πλοίων ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένων. Περίεργον δὲ εἶναι νὰ βλέπῃ τις πλησίον πόλεως κτισμένης ἐπὶ τῆς παραλίας, ὡς λ. γ. τῆς Καντόνας, ἄλλην πόλιν κινουμένην ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Ἄνθρωποι γεννῶνται καὶ ἀποθνήσκουσι χωρὶς νὰ κατακλιθῶσιν οὐδ' ἄπαξ ἐπὶ τῆς γῆς. Τοσαύτην δὲ ἔκτασιν λαμβάνει ὁσήμεραι ὁ πληθυσμὸς, ὥστε πολλὰ ἐφευρέθησαν μέθοδοι πρὸς περιορισμὸν αὐτοῦ. Χιλιάδες νεογνὰ ῥίπτονται ἐντὸς βράθρων ἢ πύρ-

γων ἐπὶ τούτῳ κτισμένων καὶ ἀποθνήσκουσιν ἅμα γεννηθέντα. Ἐκτὸς τούτου ὁ λιμὸς, αἱ πλημυρίαι, αἱ θύελλαι, αἱ ἐπιδημικαὶ νόσοι καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι πολλὰς κατ' ἔτος χιλιάδας Κινέζων προώρας καταστρέφουσιν. Ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν προξενούσι τῷ ἀναγνώστῃ αἱ δεινοπάθειαι καὶ αἱ στερήσεις τὰς ὁποίας μετ' ἀψηφισίας ὑποφέρουσι τὰ ἀτυχεῖα πλάσματα τοῦ κράτους τούτου· τὸσαύτην δὲ δεικνύουσιν ἀδιαφορίαν πρὸς τὸν θάνατον, ὥστε πολλάκις παιδιὰς χάριν ἢ ἐξ ἀσυγγνώστου ἀμελείας φονεύονται. « Εἶδον, λέγει εἷς ἐκ τῶν περιηγηθέντων τὴν Κίναν, ἀνθρώπους ἐκτεθέντας εἰς προφανῆ κίνδυνον χάριν σκοποῦ τινὸς ὀριζμένου, οὐδέποτε ὅμως ἐφραντάσθη ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ φονευθῇ τις παιδιὰς χάριν ἐπέπρωτο νὰ ἴδω τούτο ἐνταῦθα. »

Ἐπιφυλλασσόμενοι νὰ πραγματευθῶμεν ἐκτενέστερον ἐν τινὶ ἐπομένῳ φυλλαδίῳ δίδομεν σήμερον τοὺς ἀναγνώστῃς ὀλίγας τινὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοίκων τῆς χώρας ταύτης.

Ἐν τῶν μάλα ἐπικρατούντων ἐθίμων τῶν ἀνδρῶν εἶναι τὸ ξύρισμα τῶν κεφαλῶν των, ἀφίνοντες μικρὰν ἀλλὰ ὅσον τὸ δυνατόν μακρὰν κατὰ τὴν κορυφὴν οὐρὰν, ἥτις πολλάκις λαμβάνει ἐνὸς μέτρου γαλλικοῦ μᾶκρος. Ὅταν δὲ φυσικῶς τούτο εἶναι ἀκατόρθωτον, προσθέτουσι ξένος πλεξίδας. Μεγάλην καταβάλλουσιν οἱ Κινέζοι ἐπιμέλειαν πρὸς διατήρησιν καὶ αὐξησιν αὐτῆς, οἱ πλούσιοι μάλιστα, κατὰ δεκαήμερίαν ξυρίζουσι τὴν λοιπὴν κεφαλὴν· οἱ παραμελοῦντες τὸ ξύρισμα θεωροῦνται ὡς ἀγενεῖς ἢ πτωχοί. Τὸ ξύρισμα τῆς κεφαλῆς θεωρεῖται ὡς ἐθνικὸν σύμβολον τῶν Κινέζων.

Ἐτέρον ἐθίμον ἐπίσης γενικὸν εἶναι, αἱ γυναῖκες νὰ προσπαθῶσι νὰ σμικρύνωσι τοὺς πόδας των. Εὐγενῆς καὶ μεγάλης ἀξίας ἐθεωρεῖτο ἡ ἔχουσα μικρὸν πόδα γυνή. Πρὸς τούτο δὲ μεγάλη καὶ ἐνδελεχὴς κατεβάλλετο μέριμνα ἅμα τὰ κοράσια ἐφθάνον τὸ ἑβδομὸν τῆς ἡλικίας των ἔτος, ὅπως διὰ διαφόρων μέσων περιστέλλωσι τὴν αὐξησιν τῶν ποδῶν των θέτοντες τούτους ἐντὸς σιδηρῶν ἢ ξυλίνων πεδίλων. Ἀπὸ τινος ὅμως χρόνου φαίνεται ἐλαττωθεῖσιν ἡ συνήθεια αὕτη, καὶ οὕτω σήμερον εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις εὐγενεῖς μυριάς κυρίας μὲ φυσικῶς ἀνεπτυγμένον πόδα.

Ἐτέρον ἐθίμον ἐπίσης γενικὸν σχεδὸν εἶναι νὰ διατηρῶσι τοὺς ὄνυχας των. Οἱ περιηγηταὶ διηγοῦνται ὅτι εἶδον Κινέζους ἔχοντας ὄνυχας ἀπι-

στεύτου μήκους, τοὺς ὁποίους μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς προεφύλαττον καὶ διετήρουν.

Ὁ χαιρετισμὸς τῶν Κινέζων εἶναι ὅλως διάφορος ἢ ὅπως παρ' ἡμῖν γίγνεται. Φοροῦντες τοὺς πέλους ὅταν ἀπαντήσωσι φίλον συσφίγγουσι τὰς χεῖρας καλῶς, ὡς εἰ ἐπρόκειτο νὰ παλαίσωσιν.

Ὅλοι οἱ Κινέζοι μετ' αὐτοῦ τοῦ γεωργοῦ ἢ ἐπαίτου ἐξαιρουμένου κρατοῦσιν ἀριστήρια. Ἐνθὺ δὲ ἐργάζονται ἀερίζονται συγχρόνως.

Τὰ γέμματα τῶν Κινέζων εἶναι πλουσιοπάροχος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι διατηροῦσιν εἰς αὐτὰ ὅλως ἐναντίαν τάξιν ἢ ἡμεῖς. Τελευταῖον βροφῶσι τὸν ζῶμὸν ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ ὀπωρικά.

Ἐκδοτοὶ εἶναι οἱ Κινέζοι εἰς τὰς λιτανείας, τὰς ὁποίας ποικίλλουσι μεγαλοπρεπῶς. Μουσικαί, σημαῖαι, στρατιωτικαὶ παρατάξεις συνοδεύουσιν αὐτάς, ὅταν μάλιστα τελοῦνται πρὸς τιμὴν τῶν ἐγγχωρίων θεῶν. Περίεργος εἶναι ἡ εὐθυμία τῶν Κινέζων εἰς αὐτάς καὶ ἡ χαρὰ των. Τάξιν σπανίαν διατηροῦσιν οἱ Κινέζοι παρακολουθοῦντες τὰς λιτανείας.

Ἡ παιδεία εἶναι πάνυ περιορισμένη ἐν Κίνα, διὸ καὶ ἐλάχιστος ἀριθμὸς αὐτῶν καταγίνεται εἰς τὰ γράμματα, ὀλίγοι δὲ διακεκριμένοι ἐπὶ σοφίᾳ ὑπάρχουσιν. Ἡ ἀρχὴ τῶν βιβλίων των εἶναι τὸ τέλος αὐτῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων κἀποθεν αὐτῶν, αἱ δὲ ὑποσημειώσεις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς σελίδος. Ἀναγινώσκουσιν ἀρχίζοντες ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά. Τὴν αὐτὴν ἀκολουθοῦντες τάξιν θέτουσι τὸ ἐπώνυμον πρὸ τοῦ ὀνόματος καὶ ἐν γένει τὸ ἀνάπαλιν πράττουσι παρ' ὅ,τι ἡμεῖς.

Εἰς τὰς χαράς των φοροῦσιν ἐνδύματα μαῦρα, εἰς δὲ τὰς λύπας των λευκά· οὕτω αἱ προσκεκλημέναι εἰς τοὺς γάμους γυναῖκες καὶ αἱ συνοδεύουσαι τὴν νύμφην εἶναι κατὰμαυρα ἐνδεδυμέναι, οἱ δὲ συνοδεύοντες τοὺς νεκροὺς φοροῦσιν ἐνδυμασίαν λευκὴν.

Ὁ Ἰανουάριος εἶναι ὁ τελευταῖος τοῦ ἐνιαυτοῦ μῆν. Κατ' αὐτὸν μεγάλα καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διαρκοῦσαι ἐτοιμασίαι γίνονται πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ νέου ἔτους. Ἐπὶ δέκα ἡμέρας τὰ δημόσια γραφεῖα κλείονται, οἱ τεχνῖται δὲν ἐργάζονται, καὶ ἐν γένει πάντες ἀργοῦσιν. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νέου ἔτους γίνεται διὰ τελετῶν περιεργῶν ἅμα καὶ ποικίλων.

Τὰς παραμονὰς αὐτοῦ τελοῦσι τελετὴν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ μαγειρείου, τὸ ὅποιον προηγουμένως καθαρίζουσιν ἐπιμελῶς καὶ ἀσπρίζουσι. Τὴν δὲ ἡμέραν τοῦ νέου ἔτους, τὴν ὁποίαν ἔρῃοι πάντες περιμένουσι, τελοῦσιν ἐτέραν τελετὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς οἰκίας των πνευματικῶν.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΩΝ ΙΑΠΩΝΩΝ.

Η ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τοῦ *Ξάκα*, τῆς ὁποίας τὸ ἰσχυρότερον ἐλατήριον δι' ἔθνος χαρακτηρὸς τῶν Ἰαπώνων εἶναι ἡ ἀθανασία ζωῆς εὐτυχεστέρας τῆς παρούσης, τὴν ὁποίαν ἐγγυᾶται εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἐντεῦθεν ἡ περιφρόνησις τῆς γῆϊνου ζωῆς καὶ αἱ ποικίλαι τραγικαὶ σκηναὶ ἀνθρώπων πάσης ἡλικίας ἀμφοτέρων τῶν φύλων, πιστευόντων ὅτι ἡ θυσία τῆς προσκαιροῦ ζωῆς των εὐαρεστεῖ εἰς τοὺς θεοὺς των, καὶ διὰ τούτο τρεχόντων εἰς τὸν θάνατον οὐ μόνον μὲ ψυχρὸν αἷμα, ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείστης χαρᾶς.

Σύνηθες εἶναι εἰς τοὺς Ἰάπωνας νὰ δίδωσι προώρας βίαιον τέλος εἰς τὴν ζωὴν των διὰ παντοίων ἀξιοποίνων μέσων, ἐξ ἀκατανόητου δεισιδαιμονίας κατεχόμενοι. Οὕτω πολλοὶ ἐπιβαίνουσιν εἰς πλοίαρια φορτωμένοι λίθους καὶ ρίπτουσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλοι εὐτε λίθους φέρουσιν, οὐτε ρίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ διατρυπῶσι τὸ πλοίαριον ἐν ᾧ ἐπιβαίνουσι καὶ βυθίζονται βαθμηδὸν ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν *Κόναγορ*, τοῦ ὁποίου ὁ παράδεισος εἶναι, κατ' αὐτοὺς, ἐντὸς τῶν κυμάτων, ἐνῷ πλήθος ἄπειρον ἀπὸ τῶν ἄχθῶν ἐπαίρει μέχρις οὐρανοῦ τὴν καρτεροψυχίαν των καὶ ἐπικαλεῖται τὰς εὐλογίας των. Ἄλλοι ἐκ δεισιδαιμονίας ἐπίσης κλείονται ἐντὸς γενοῦ περιτειχίσματος, μικρὰν μόνον ἀφίνοντες ὅπῃ διὰ ν' ἀναπνεύσῃ, καὶ ἐκεῖ ἀποθνήσκουσιν ἡσυχῶς ἐκ πείνης, πεπεισμένοι ὅτι ὁ *Ξάκας* παραλαμβάνει προσωπικῶς τὴν ψυχὴν των· ἄλλοι πάλιν ἀναβαίνουσιν εἰς ὑψηλοτάτους βράχους, κάτωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι μεταλλεῖα θεοῦ ἀνθρώπινα ἐνίοτε φλόγας, καὶ διαμένουσι δεόμενοι τῶν θεῶν νὰ δεχθῇ τὴν ψυχὴν των, ἕως οὐ παρουσιάζεται ἡ φλόξ, καὶ τότε κλείοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ρίπτουσιν ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ βαράθρου· ἄλλοι πίπτουσιν ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῶν ἀμαξῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων φέρονται ἐν λιτανεῖς τὰ εἰδωλα, καὶ κατασυντρίβονται ἢ ἀποπνίγονται ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ προσερχομένου εἰς τοὺς ναοὺς πλήθους.

Δὲν εἶναι ὅλοι οἱ Ἰάπωνες εἰς τοιοῦτον βαθμὸν δεισιδαίμονες, ἀλλ' ὅμως τὸ πνεῦμα τῆς μετανοίας εἶναι κοινὸν σχεδὸν εἰς τοὺς πρεσβεύοντας τὸ θρησκευμα τοῦ *Βούδα*. Πλείστοι τῶν εἰδωλολατρῶν τούτων χύνουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὄλου τοῦ σώματός των, ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἄχρι διακοσίων σταμνῶν παγωμένου ὕδατος, χω-

ρὶς νὰ φρικιάσωσιν, (ἀνατριχιάσωσιν) καὶ τούτο ἐν δριμυτάτῳ χειμῶν· ἄλλοι ἐπιλαμβάνονται μακρῶν εὐσεβῶν ἀποδημιῶν, ὁδοιποροῦντες μὲ γυμνοὺς πόδας ἐπὶ χαλίκων ὁξέων, διὰ βράτων καὶ ἀκανθῶν, ἐκτιθέμενοι ἀσκεπεῖς εἰς τὸν κάδωσαν τοῦ ἡλίου, τὴν βροχὴν καὶ τὸ ψῦχος, ἀνέρποντες εἰς τοὺς μᾶλλον ἀποτόμους βράχους, τρέχοντες μὲ ἀκατανόητον ταχύτητα εἰς μέρη, εἰς τὰ ὁποία ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος δυσκόλως προχωροῦσι καὶ διαγράφοντες τὴν ὁδὸν των διὰ τῶν αἱμάτων των· ἄλλοι εὐχονται συνάμα καὶ ἐπικαλοῦνται τοὺς θεοὺς των μυριάκις τῆς ἡμέρας κλίνοντες τὴν κεφαλὴν καὶ κτυπῶντες δι' αὐτῆς τὸ ἔδαφος· ἀλλ' ὅ,τι ὑπερβαίνει ὅλα ταῦτα εἶναι ἡ εὐσεβὴς ἀποδημία (χατζιλίκιον) τὴν ὁποίαν κάμνουσι Βόνζοι, καλούμενοι *Δαμαγάοι*, μαθηταὶ τοῦ *Ξάκα*, καὶ οἱ θερμότεροι ὀπαδοὶ του μιμοῦνται.

Διακόσιοι ὡς ἐγγιστα ἀποδημηταὶ (προσκυνηταὶ) συνεργόμενοι κατ' ἔτος εἰς τὴν πόλιν *Νάραν* κινουσιν ἐκεῖθεν καθ' ὀρισμένην ἡμέραν. Ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ διατρέξωσιν εἶναι ἐβδομήκοντα καὶ πέντε λευγῶν, ἐπειδὴ δὲ διευθύνονται διὰ λίαν δυσβάτων δασῶν καὶ ἐρήμων ὁδοιποροῦντες γυμνόποδες καὶ φέροντες μετ' ἑαυτῶν τὴν δι' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν ἀναγκαίαν ὄρουσαν καὶ ὕδωρ δι' ὀκτὼ ἡμέρας, μόλις διατρέχουσι καθ' ἐκάστην λεύγαν μίαν, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ἀποθνήσκουσι κατὰ τὰς πρώτας ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τῶν κόπων, καὶ διότι δὲν εὐρίσκειται καθ' ὁδὸν οὔτε σταγῶν ὕδατος.

Εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ λευγῶν ἀπὸ τῆς *Νάρας* ἄρχεται ἡ ἀνωφερὴς ὁδὸς, διὰ τὴν διάβαιναι τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωσιν ὀδηγούς οἱ προσκυνηταί· ὡς τοιοῦτοι δὲ παρουσιάζονται ἄλλοι Βόνζοι ὀδηγοῦντες αὐτοὺς ἄχρι τῆς κόμης *Ὀζάβας*, κειμένης εἰς ἀπόστασιν ἄλλων ὀκτὼ λευγῶν, ἐκεῖ δὲ τοὺς παραδίδουσιν εἰς ἄλλους Βόνζους, γνωστοὺς ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν *Γογούεις*, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ οἱ διευθυνταὶ τῆς εὐσεβοῦς ἀποδημίας. Πολλὰ λέγονται περὶ τῶν Βόνζων τούτων, τοὺς ὁποίους ὡς καταχθόνια μᾶλλον πνεύματα ἢ ἀνθρώπους παριστῶσιν ὁ χαρακτήρ, ὁ ἦχος τῆς φωνῆς, αἱ κινήσεις καὶ ἡ αὐστηρὰ δίαιτα· ἄλλως τε λέγεται ὅτι ἔχουσι συνεχεῖς συνεντεβύξεις μὲ τοὺς δαίμονας, καὶ ἐν τούτοις θεωροῦνται ὡς μυστικοὶ τοῦ *Ξάκα* καὶ ἅγιοι διακεκριμένης τάξεως.

Οἱ Βόνζοι οὗτοι λαμβάνουσιν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν προσκυνητῶν, τοὺς ὁποίους ἐκ προομιῶν εἰδοποιοῦσιν ὅτι χρεωστοῦσι νὰ φυλάττωσιν

ἀκριβῶς τὴν νηστείαν, τὴν σιωπὴν καὶ ὅλα τὰ κανονισμένα, μετὰ τὴν εἰδοποίησιν δὲ ταύτην τιμωροῦσι τὸ ἐλάχιστον σφάλμα, κρεμῶντες ἀπὸ τὰς χεῖρας τὸν πταίστην εἰς δένδρον καὶ ἀφίνοντες αὐτὸν οὕτως ἐκτεθειμένον ἐν ἐσχάτῃ ἀπελπισίᾳ.

Ἐὰν δὲ διαρκούσης τῆς τιμωρίας ἀποβάλλῃ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος τὰς δυνάμεις του καὶ δὲν ἠμπορήσῃ νὰ στηριχθῇ, καταπίπτει καὶ κρημνίζομενος ἀπὸ βράχον εἰς βράχον συντρίβεται καὶ ἐκπνέει, χωρὶς οἱ θεαταὶ νὰ τολμῶσι νὰ ἐκφέρωσι τὸ ἐλάχιστον παράπανον ὁ πατήρ, ὅστις κλαύσει τὸν υἱὸν του οὕτω τιμωρούμενον, ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα, ὑποβάλλεται εἰς τὴν αὐτὴν τιμωρίαν.

Κατὰ τὰ μέσα τῆς ὁδοῦ ἀπαντᾶται ἀγρὸς ἐν ᾧ καθίζουσιν οἱ Βόνζοι τοὺς προσκυνητὰς τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας καὶ τὸ στόμα κεκολλημένον ἐπὶ τῶν γονάτων των, ἐπιβάλλοντες αὐτοῖς νὰ μένωσιν ἐν τοιαύτῃ θέσει ἀκίνητοι ἐπὶ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, ἐὰν δὲ τις κινήσῃ τυχὸν τιμωρεῖται μὲ βαρεῖς ῥαβδισμούς· ὁ χρόνος οὗτος τῶν 24 ὡρῶν εἶναι προσδιορισμένος διὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν προσημοσίαν τῆς ἐξομολογήσεως ὅλων τῶν ἀπὸ τῆς τελευταίας εὐσεβοῦς ἀποδημίας ἀμαρτημάτων.

Μετὰ ταῦτα ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ προσκυνηταὶ τὴν ἐπίπονον ὁδοπορίαν των καὶ φθάνουσιν εἰς κύκλον βουνῶν συναχομένων σχεδὸν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ὑψοῦται ἀπότομος βράχος, ὑπερνέφελος φαινόμενος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου τούτου, ἐν ἧ λήγει ἡ εὐσεβὴς ἀποδημία, ὑπάρχει ἐστημένη μηχανή, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχεται μακρὸς μοχλὸς σιδηροῦς, φέρων κρεμασμένην εἰς τὸ ἄκρον του τρυπάνην εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλαστιγγὰς τῆς ὁποίας θέτουσι τοὺς προσκυνητὰς, ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ εἰς τὴν ἐτέραν ἀνάλογον ἀντίσταθμον, ὡθοῦσιν ἔπειτα τὸν μοχλὸν ἔξω τῆς μηχανῆς καὶ ὁ προσκυνητὴς εὐρίσκειται οὕτω κρεμᾶμενος ἄνωθεν ἀθύσσου, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ θέσει διατελῶν ὑποβάλλεται εἰς ἐξομολόγησιν εἰς ἐπήκοον πάντων. Ἐὰν οἱ Βόνζοι παρατηρήσωσιν ὅτι δὲν ἐξηγεῖται καθαρῶς ἢ προσπαθεῖ νὰ παραμορφώσῃ τὰς πράξεις του, ἐπισημοῦσιν ὀλίγον τὴν στάθμην καὶ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος κρημνίζεται εἰς τὴν ἄβυσσον, τῆς ὁποίας μόνῃ ἡ ὄψις ἀρκεῖ νὰ ταραξῆ καὶ αὐτὸν τὸν γενναϊότερον.

Μετὰ τὴν φορικτὴν ταύτην δοκιμασίαν ἐδηγοῦσιν οἱ Βόνζοι τοὺς προσκυνητὰς εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἐδάκα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει χρυσοῦν ἀγαλμα ἐκτάκτων διαστάσεων, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγάλμα-

τα, ὅπως τῷ προσφέρωσι τὴν λατρείαν των· εἴκοσι καὶ πέντε δὲ ἀκολούθως ἡμέρας σταθμίζοντες ἐπὶ τῶν πέριξ βουνῶν ἀποχαιρετῶσι τοὺς Βόνζους προσφέροντες αὐτοῖς τέσσαρα σκουδα ἑκάστος, καὶ εἰσέρχονται μετ' αὐτῶν εἰς ἄλλον ναὸν, ὅθεν ἐξερχόμενοι πανηγυρίζουσιν εἰς ἐπίδειξιν τῆς χαρῆς των καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας των.

Οἱ Ἰάπωνες πανηγυρίζουσι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δευτέρας Σελήνης ἑορτὴν φοινικὴν μᾶλλον ἢ θρησκευτικὴν. Ἰππεῖς καλῶς ὠπλισμένοι, ὧν ἕκαστος φέρει ἐπὶ τῶν νώτων του τὸ Εἰδῶλον τῆς αἰρέσεώς του, μεταδκίνουσιν εἰς εἶδος πλατείας τινος καὶ διαιρούμενοι εἰς ἑλας μάχονται. Ἡ μάχη ἄρχεται διὰ λιθοβολημάτων, κατόπιν διὰ τέξων, λογγῶν καὶ ξιφῶν καὶ τελευτᾷ λυσσώδους. Ἐντεῦθεν δὲ πολλοὶ φονεύονται καὶ πληγώνονται χωρὶς νὰ ἀναμιχθῇ ἡ ἐξουσία οὐδαμῶς.

A. O. E.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ο ΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΦΑΛΛΑΡΙΔΟΣ.

Ὁ μὲν Φάλαρις ἐκεῖνος εἰς τὸ κοῖλον χαλκηλάτου Ταύρου πεπυρακτωμένου ἔκλειε τὰ θύματά του, εἰς τὸν φάρυγγα δὲ ἦσαν ὄργανα ἐνηρμοσμένα, ὡστε οἱ δυσθανκτοῦντες εἰς τὸν φλογερὸν πυθμένα ἄντι σνεναγμῶν, προῆγον, καὶ ἄντι βρυγμῶν βασάνου Μέλη τέρποντα τὰ ὄντα τοῦ ἀνηλεοῦς τυράννου.

Καὶ τῶν ποιητῶν ὁμοία εἶναι φεῦ! συγνὴ ἡ τύχη. Θέλωσι τὰς ἀκούας μας οἱ ἡδυμελεῖς τῶν ἤχοι· Καὶ ἂν ἀγρίον Ταυράρου πῦρ τὰ ἐγκατὰ των καίῃ, Ὅμως τὸ ἀρμονικὸν τῶν στόμα μελωδίας πνέει, Καὶ ὁ στεναγμὸς πολλάκις τῆς ἐσχάτης ἀγωνίας εἰς τὰ χεῖλη των ἐν εἴδει θνήσκει θείας ἀρμονίας.

I. ΚΑΡΑΣΟΥΣΤΑΣ.

ΜΗ ΜΕΛΑΓΧΟΛΕΙ.

Τί ἔχεις, νῆα τρυφερά, καὶ τόσον συλλογεῖσαι; Τίς θλίψις τὴν καρδίαν σου κατέχει καὶ λυπεῖσαι; Μὴ ὁ βρόχος ἀνῆρπασε τὸν νῆον σου μνηστῆρα, Ἐνῶ ἀκόμη ἐσφιγγεῖς τὴν ποσὴτήν του χεῖρα, Κ' εἰς ξένην γῆν φέρει αὐτὸν, εἰς ξένας χώρας ἄλλας, Μακρὰν, μακρὰν τῆς ψίλης του εἰς πόνους καὶ εἰς ζάλας; ὦ! δὲν ἀμύζει τὸ ὄχρον εἰς νεκρὰν παρθένον! ὦ! μὴ κρατῆς τὸ πρόσωπον τόσον ἀπηλπισμένον!

Τί ἔχεις, κόρη τρυφερά, καὶ τόσον συλλογεῖσαι; Τίς πόνος τὴν καρδίαν σου κατέχει καὶ λυπεῖσαι; Μὴ φέρῃς εἰς τὸ πνεῦμά σου ἡμέρας σου προτέρας, Ἡμέρας νέου ἔρωτος, εὐδαίμονας ἡμέρας; Μὴ τοὺς παλμοὺς αἰσθάνῃσαι τοῦ πρώτου ἔρωτός σου;

Μὴ τὴν γαλήνην σὺ ποθῆς τοῦ στήθους τῆς μητρός σου; ...

Πότε κοσμεῖ τ' ὠχρῶλευκον τὴν νεκρὰν παρθένον; ...

Μὴ μελαγχόλει, μὴ κρατῆς τὸ πρόσωπον θλιμμένον!

Τί ἔχεις, κόρη γλυκερά, καὶ τόσον συλλογεῖσαι; Τίς λογισμὸς τὸ πνεῦμά σου ταράττει καὶ λυπεῖσαι; Μὴ εἰς αὐτὰ τὰ μάτια ὁ νοῦς σου περιστρέφῃ, Καὶ πόνους ἢ καρδία σου ἐντὸς τῆς μόνον στέφῃ; Μὴ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον μας ἐλπίδα σὺ δὲν ἔχῃς; Καὶ μὲ ἀγγέλους ἠμιλῆς καὶ μὲ ἀγγέλους τρέχῃς; ὦ! μὴ κρατῆς τὸ πρόσωπον τόσον ἀπηλπισμένον; Πότε κοσμεῖ τ' ὠχρῶλευκον τὴν νεκρὰν παρθένον;

Πᾶσε τὰς σκέψεις σου αὐτὰς τοῦ παραδείσου πλάσμα, ὦ! λάβε τὴν κιθάραν σου καὶ ψάλε γλυκὴ ἄσμα, Ἀάβε τὰ πρώτα χρώματα, τὴν πρώτην καλλονὴν σου, Καὶ μὴ λυπήσαι κ' ἔγειρε τώρα τὴν κεφαλὴν σου! Στολίσου σὺ μὲ στέφνα, μὲ ἀρκισσον, μὲ βόδα, Καὶ τρέξ' εἰς κήπους εὐχάρια μ' ἀγάλλοντα τὸν πόδα! Λύπαι καὶ θλίψεις πάντοτε εἰς σέ ἄς ἦναι ξένα, Μὴ μελαγχόλ' εὐφράνηται, καλλιπρεπῆς παρθένε!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥΣ.

Η Κ. ΡΙΣΤΟΡΗ

ΚΑΙ Η ΜΗΔΕΙΑ ΤΟΥ LEGOUBE.

(Συνέχεια ἀπὸ φυλλ. 50 καὶ τέλος.)

ΤΟΙΑΥΤΗ εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς κ. Ριστόρη διδαχθεῖσα Μήδεια ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ χαρακτήρ τῆς Μήδειας εἶναι ἀληθὴς ζηλοτύπου γυναικὸς τύπος. Ἡ μητρικὴ στοργὴ εἶναι ἰσχυρὰ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς, ἀλλ' ἡ ζηλοτυπία εἶναι μανία ἣτις κατασκοτίζει τὸ λογικόν, καὶ ἀποπνίγει πᾶν τρυφερὸν αἰσθημα. Ἐπὶ πολὺ ἡ δυστυχὴς αὕτη γυνὴ ταλαντεύεται, καὶ ἡ μεταξὺ στοργῆς καὶ μίσους πάλη, ἡ γενομένη ἐντὸς τῆς καρδίας τῆς ἐπὶ πολὺ μένει ἀμφιβέβητος. Ἀμφότερα τὰ αἰσθήματα ταῦτα νικῶσι καὶ νικῶνται ἀλληλοδιαδόχως, τὸ δὲ δυστυχὲς ἔρμαιον τῶν παθῶν τούτων, ἡ Μήδεια, τρίς ἀποφασίζει νὰ θανατώσῃ τὰ τέκνα τῆς καὶ τρίς ἐγκαταλείπει τὴν ἀπόφασιν τῆς ταύτην. Καὶ ὅμως, καὶ ἀκουσὰ σχεδὸν, ὡς ὑπὸ σκληρᾶς τινος εἰμαρμένης φέρεται ἀπαισίως εἰς τὸ κακούργημα καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἀπόφασις τοῦ νὰ φύγῃ μετ' αὐτῶν εἶχεν ὑπερνηκίσει πᾶσαν ἄλλην. Ἡ προδιάθεσις ὑπῆρχε, τὸ ἐγκλημα εἶχε λάβει, κατὰ τινὰ τρόπον, κατοχὴν εἰς τὴν καρδίαν τῆς, ἀλλ' ἡ χεὶρ ἀπεποιεῖτο τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ. Ἡ χεὶρ ὑπήκουσεν ὅτε ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων τῇ κατέδειξεν ἀναγκαῖον τὸν θάνατον τῶν τέκνων τῆς.

Ἡ τραγωδία τοῦ γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Legouvé εἶναι κατὰ πολλὰ ὁμοία τῆς τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ νεώτερος ποιητὴς διεσκεύασε τὸ δράμα του ἐπὶ τῇ βάσει ἐκεῖνου, ἀλλ' ἔδωκεν εἰς αὐτὸ πλειότερον ἐνδιαφέρον, διασκευάσας τὴν ὑπόθεσιν ἐπὶ τὸ δραματικώτερον. Ὁ μεταξὺ Κρέουσῆς καὶ Μήδειας διάλογος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκάστη ἐκθετεῖ τὸν ἔρωτά τῆς καὶ ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλας, ὡς καὶ ἡ σκηνὴ καθ' ἣν ἡ Μήδεια ἀδυνατεῖ νὰ ἐκλέξῃ ποῖον τῶν υἱῶν τῆς νὰ λάβῃ καὶ νὰ φύγῃ, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Μήδειᾳ τοῦ Εὐριπίδου. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγωδίᾳ ἡ Γλαύκη, ἣτις εἶναι ἡ Κρέουσα τοῦ κ. Legouvé, οὐδόλω; παρουσιάζεται εἰς τὴν σκηνὴν, ὁ δὲ θεατὴς οὐδὲν ἄλλο γινώσκει περὶ αὐτῆς ἢ ὅτι, παρὰ τοῦ ἀγγέλου μανθάνει, τὸν ὀδυνηρὸν δηλαδὴ θάνατον ὃν ὑπέστη αὕτη ἄμα ἐνδυθεῖσα τὸν μαγικὸν τῆς Μήδειας πέπλον. Ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Legouvé ἡ κόρη τοῦ Κρέοντος παρουσιάζεται πολλάκις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἄθωα νεανίς καὶ ἐξηυγενισμένη ἑλληνίς, ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὸ παράφορον πάθος καὶ τὴν ἀγρίαν ζηλοτυπίαν τῆς βαρβάρου Κολχίδος. Αὕτη ἀγαπᾷ μὲν τὸν Ἰάσονα, ἀλλὰ συμπονεῖ καὶ τὴν Μήδειαν, καὶ συνάμα δεικνύει μητρικὴν στοργὴν εἰς τὰ τέκνα τῆς ἀντιζήλου τῆς.

Ἡ ἀντίθεσις τῶν δύο τούτων γυναικείων χαρακτήρων εἶναι τι ὠραῖον καὶ ὑψηλόν· εἶναι ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἀντιτασσόμενος πρὸς τὴν βαρβαρότητα τῆς Ἀσίας.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ χαρακτήρ τῆς Μήδειας τοῦ Legouvé εἶναι ὅπως οὐν ἠπιώτερος ἐκεῖνου τῆς τοῦ Εὐριπίδου. Ἡ Μήδεια τοῦ Legouvé κατὰ τινὰ στιγμὴν ἀποπειρᾶται εἰ δυνατὸν νὰ κάμψῃ τὴν ἀντιζήλον αὐτῆς καὶ τῇ παραχωρήσῃ τὸν Ἰάσονα, τοῦτο δὲ μὴ ἐπιτυχούσα τρέπεται εἰς τὰς περὶ ἐκδικήσεως ἰδέας τῆς. Ἡ Μήδεια τοῦ Εὐριπίδου οὐδὲν τοιοῦτον ἀποπειρᾶται· αὕτη οὐχὶ μόνον ἀποφασίζει νὰ θανατώσῃ καὶ τὴν Κρέουσαν καὶ τὸν πατέρα τῆς, καὶ τὰ ἴδια αὐτῆς τέκνα, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν Ἰάσονα, ἀλλὰ φροντίζει, μετὰ προνοίας ἐμφανίσεως βάρβαρον κακοῦθιαν, καὶ περὶ τῆς φυγῆς καὶ σωτηρίας τῆς. Τὸ ἐγκλημα τότε ἀποφασίζεται ἐντὸς τῆς ψυχῆς τῆς, ὅτε ἡ γυνὴ αὕτη συνομολογεῖ νέους μετὰ τοῦ Αἰγέως γάμους, καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὴν ἐνορκον ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ δεχθῇ αὐτὴν ἐν τῷ κράτει του. Ἡ τοῦ Εὐριπίδου Μήδεια ἔχει χαρακτήρα ἀληθῶς ἀγρίον, καὶ πᾶς τις πείθεται ὅτι ἡ γυνὴ ἐκεῖνη ἀνετράφη ἀληθῶς εἰς τοὺς ἀγρίους τῆς Κολχίδος δρυμοῦς. Ἡ τοῦ κ. Legouvé

είναι επίσης ζηλότυπος, επίσης εκδικητική, είναι όμως μάλλον πολιτισμένη, διὰ τούτο οὐδὲ μετὰ τὴν σφαγίαν τῶν τέκνων τῆς μένει ἐν τῇ σκηνῇ ὅπως διὰ μακρῶν ἀνθυβρισθῆ μετὰ τοῦ Ἰάσονος, ὡς πρᾶττει ἢ τοῦ Εὐριπίδου, ἥτις, καὶ μετὰ τὸ ἐγκλημα, χαιρεκάκως ἀναφέρει καὶ πάλιν τὸν μετὰ τοῦ Αἰγέως γάμον τῆς καὶ περιπαίξει τὸν δυστυχῆ πατέρα λέγουσα πρὸς αὐτόν.

Τί τὰς δε κινεῖς κἀναμοχλεύεις πύλας
Νεκρῶς ἐρευνῶν κλμὲ τὴν εἰργασμένην;
Παῦσαι πόνου τοῦδε! εἰδ' ἐμοῦ χρεῖαν ἔχεις,
λέγ' εἴτι βούλει, χεῖρ' δ' οὐ ψεύσεις ποτέ!
Ἡ Μήδεια τοῦ Legouvé ἐν μόνον. Σὺ! τῷ λέγει, καὶ ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἡ τελευταία τοῦ δράματος.

Τέλος, ἡ Μήδεια τοῦ Legouvé εἶναι γυνὴ κατεχομένη ὑπὸ ἰσχυρῶν παθῶν. ἀλλὰ γυνὴ ἀείποτε τοῦ 19 αἰῶνος. Ἡ τοῦ Εὐριπίδου ἔχει ἴσως χαρακτηρὰ συμφωνότερον πρὸς τὴν φύσιν μιᾶς ἀγρίας καὶ πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς παραδόσεως περιγραφομένην μάγισσαν, ἀλλ' ὁ θεατὴς συγχωρεῖ εὐκολώτερον τὸ ἐγκλημα τῆς Μήδειας τοῦ Legouvé, καὶ ἄκων δὲ αἰσθάνεται πλειότεραν δι' αὐτὴν συμπάθειαν.

Ἀλλ' εἰ καὶ τοιαῦται αἰ μεταξὺ τῶν δύο δραμάτων διαφορὰ, ἐν πολλοῖς ὅμως ἐφάπτονται καταφανῶς, καὶ μάλιστα εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ἡρώϊνης τοῦ δράματος, ὡς δηλοῦται ἐν τοῖς ἐπομένοις χωρίοις. Ἐν τῷ Εὐριπιδίῳ δράματι, ἅμα ἐμφανιζομένη ἐν τῇ σκηνῇ ἡ Μήδεια ἐκπέμπει τὰς ἐπομένας φρικώδεις ἀράς.

ὦ κατάρχοι.»
Παῖδες ὄλοισθε στυγερᾶς μητρὸς.
σὺν πατρὶ, καὶ πᾶς δόμος ἔρροι,
ὡς παρὰ Legouvé,

Je - veux que ce Jason, et Creuse et son père,
Mes fils même! . . . (1)

Ἡ Μήδεια παρ' ἀμφοτέροις τοῖς δράμασιν αἰτεῖ τὸν Κρέοντα νὰ μείνῃ Κορίνθῳ μίαν ἔτι ἡμέραν ὅπως προπαρασκευάσῃ δῆθεν τὰ τοῖς ὀδοιπορίας καὶ τὰ πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν τέκνων τῆς. Καὶ ἡ μὲν τοῦ Εὐριπίδου οὕτω πως λαλεῖ.

Μίαν με μείναι τὴν δ' ἔασον ἡμέραν
καὶ ξυμπερᾶναι φροντὶδ' ἢ φευξοῦμεθα
παισὶν τ' ἀφορμὴν τοῖς ἐμοῖς . . .

Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ παρὰ τῷ Γάλλῳ ποιητῇ.
Un Jour, un seul Jour pour chercher un sou-

(1) ἀναγέρομεν ἐνταῦθα τὸ γαλλικὸν κείμενον ὅπως δεῖξομεν τὴν ἀμείνον σχέσιν τῶν ἀναφερομένων χωρίων

lien, un refuge à mes fils! (Σκηνὴ ζ'. πρῶ-
ξις Β'.)

Ἀλλ' εἰς τὰ ἐπόμενα χωρία ἡ μίμησις ὑπάρχει καταφανεστέρα. Ἡ Μήδεια σκέπτεται ἐν νῷ ποῖον θάνατον νὰ ἐκλέξῃ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς:

Πολλὰς δ' ἔχουσα θνασίμους αὐτοῖς ὁδοῖς,
οὐκ οἶδ' ὁποῖα πρῶτον ἐγχειρῶ, φίλοι,
Πότερον, ὑφάψω δῶμα νυμφικὸν πυρὶ
ἢ θηκτὸν ὄσω φάσγανον δι' ἤπτου,
σιγῇ δόμους εἰσθᾶσ' ἐν' ἔστρωται λέχος.

κράτιστα τὴν εὐθείαν, ἢ πεφύκαμεν
σοφὰ μάλιστα, φαρμάκοις αὐτοῖς ἐλεῖν.

Ἵπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου παραθέτομεν τοὺς ἀναλόγους στίχους τοῦ Legouvé ἡ Μήδεια σκέπτεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

Comment la frapperai-je!
Quelle arme! Le poison! . . elle peut voir la piege!
Le poignard! . . C' est plus sur. le coeur guide les
(coups.
Et du poison, d' ailleurs mon bras serait jaloux . .

Καὶ ὅτε ἀκολούθως, ἐλέγχουσα τὸν Ἰάσονα, ἀναφέρει τὰ ὅσα ὑπὲρ αὐτοῦ ἔπραξε, καὶ τῷ παρτηρεῖ ὅτι οὐδαμοῦ γῆς δύναται νὰ εὕρῃ ἄστυλον, προσφέρει τοὺς ἐπομένους στίχους.

Νῦν, ποῖ τράπωμαι; πότερα πρὸς πατρός δόμους
οὓς σοι προδοῦσα καὶ πάτρην ἀφικόμην;
Ἡ πρὸς τάλαινας Πελοπιάδας; καλῶς γ' ἂν οὖν
δέξαιντό μ' οἴκους ὧν πατέρα κατέκτανον.

Τούτους οὕτω πως μεταφράζει ὁ κ. Legouvé
Où me conduira-t on; Il est bon qu'on s'entende-
Est—ce auprès de mon père, et sur ces heureux bords
Dont j'ai ravi pour vous les celestes trésors!
Est—ce sur le Phagase, aux remparts de Méthone
Dont le roi fut tué pour vous donner un trône!
(Πρῶξις Β'. Σκηνὴ Γ'.)

Τελευταῖον ἡ Μήδεια τοῦ Εὐριπίδου, μαθοῦσα παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ ὅτι ἡ Γλαύκη ἐδέξατο τὰ δῶρα αὐτῆς ἔπεμψε, καὶ θεωροῦσα ἑαυτὴν ἠναγκα-
σμένην νὰ προβῆ εἰς τὸν θάνατον τῶν τέκνων
τῆς, ταλαντεύεται ἐπὶ πολὺ προσβλέπουσα δὲ τὰ
δυστυχῆ ἐκεῖνα, μετὰ μητρικῆς περιπαθείας λέγει
τὰ ἀκόλουθα,

Φεῦ φεῦ! τί προσδέρκεσθέ μ' ὄμμασιν, τέκνα;
Τί προσγελάτε τὸν πανύστατον γέλων;
Αἰ αἰ! τί δράσω; καρδία γὰρ οἴχεται,
γυναῖκες, ὄμμα φαιδρὸν ὡς εἶδον τέκνων.
Οὐκ ἂν δυνάμην' χαιρέτω βουλευμάτα
τὰ πρόσθεν' ἄξω παῖδας ἐκ γαίης ἐμούς.

Τί δεῖ με πατέρα τῶν δε τοῖς τούτων κακοῖς
Λυποῦσαν αὐτὴν δις τόσα κτᾶσθαι κκκᾶ;
Οὐ δῆτ' ἔγωγε' χαιρέτω βουλευμάτα.

Ἴδου οἱ ἀνάλογοι τοῦ γάλλου ποιητοῦ
Leur main! leur douce main! . . C' est elle . . elle
(me touche,
Je sens! je sens mon coeur defaillir... et ma bouche.
Ma bouche . . malgré moi . . se penche vers la
(leur!
Avant de les frapper.. Non! c'est trop de douleur!
Loin de moi, noirs desseins! loin de moi, haine
(impure!
Faut-il me torturer pour punir un parjure;
Venez! venez, enfants! . . je pardonne! . . en
(mes bras.

Αἰδόντες πέρασ εἰς τὴν ἀνατέρω διατριβὴν,
δὲν εἶναι ἴσως ὄλως περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν καὶ
τι γεγονὸς ὅπερ συνήνωσεν οὕτως εἰπεῖν τὴν τύ-
χην τῆς τραγωδίας τοῦ κ. Legouvé μετὰ τῆς τύ-
χης τῆς κ. Ριστόρη. Τὴν τραγωδίαν ταύτην εἶ-
χε γράψῃ γαλλιστὶ ὁ κ. Legouvé ἐπίτηδες διὰ
τὴν βασιλεύουσαν τότε ἐπὶ τῆς γαλλικῆς σκηνῆς
δεσποινίδα Ραχὴλ. Ἡ ἰδιότροπος ἐκεῖνη τραγω-
δὸς ἀπεποιήθη πεισματωδῶς νὰ διδάξῃ αὐτὴν ἐν
τῷ γαλλικῷ θεάτρῳ, ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐκίνησε
δίκην κατ' αὐτῆς, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας ἡ
δεσποινὶς Ραχὴλ κατεδικάσθη ν' ἀποζημιώσῃ
χρηματικῶς τὸν κ. Legouvé, ὅστις παρεχώρησε
τὴν χρηματικὴν ταύτην ἀποζημίωσιν εἰς ὄφελος
τῆς ἐταιρίας τῶν φιλολόγων καὶ τῆς τῶν δραμα-
τικῶν ποιητῶν. Τότε λοιπὸν προσεκλήθη εἰς Πα-
ρισίους ἡ Ἰταλίς κ. Ριστόρη, καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἰτα-
λιστὶ διδασκασα Μήδεια ἐν τῷ Ἰταλικῷ θεάτρῳ
τῷ 1856, ἐπέτυχε θουμασίως. Ἐκτοτε ἡ κ. Ρι-
στόρη ἐδίδαξεν αὐτὴν εἰς τὰ θεάτρα ἀπασῶν τῶν
εὐρωπαϊκῶν μητροπόλεων μετ' ἴσης ἐπιτυχίας,
ἀπανταχοῦ ἐπευφημουμένη καὶ χειροκροτουμένη.
Ἡ κ. Ριστόρη εὕρισκεται ἤδη εἰς Παρισίους, ὅπου
προσεκλήθη ἵνα διδάξῃ ἐν τῷ Γαλλικῷ θεάτρῳ,
νεώτατόν τι δράμα, ἔργον τοῦ ἰδίου κ. Legouvé
Αἰ δύο βασίλισσαι ἐπιγραφόμενον. Ἀναμφιβόλως
ἡ μεγάλη, ἡ μοναδικὴ τραγωδὸς, ὡς ὁ Jules
Janin κλεῖ αὐτὴν, θέλει ἐπισύρει καὶ πάλιν, ἐν
τῷ νέῳ τούτῳ ἀγῶνι, τοὺς ἐπαίνους τοῦ φιλοκά-
λου παρισιανοῦ κοινού.

Γ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.

ΕΝ ΤΙΝΙ τῶν προηγηθέντων φυλλαδίων τῆς Χρυ-
σαλλίδος ποιήσαντες λόγον περὶ τῆς ὕλης, ἐπὶ

τῆς ὁποίας οἱ παλαιοὶ ἔγραφον, νομίζομεν εὐκαι-
ρον νὰ πραγματευθῶμεν σήμερον ἐν ὀλίγοις περὶ
τῶν βιβλιοθηκῶν, δηλαδὴ περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ
ἣν ἐγένετο ἀρχὴ νὰ συλλέγωνται καὶ νὰ φυλάσ-
σωνται τὰ ἐπὶ παπύρου, περγαμνῶν καὶ χάρτου
συγγράμματα τῶν ἀρχαίων.

Πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ παπύρου καὶ τῆς περ-
γαμνῆς, ὡς εἶδομεν, βιβλία δὲν ὑπῆρχον, ἐπομέ-
ως οὐδὲ βιβλιοθήκαι, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν συλλο-
γῶν ἐκ ξυλίνων καὶ μολυβδίνων πινάκων φυλαττο-
μένων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. Ἀλλ' ἀφ' οὗτο ἐβελτιώθη
ὁπωσοῦν ἡ γραφικὴ τέχνη τὰ βιβλία ἐπολλαπλα-
σιάσθησαν καὶ διηγέθη ἡ ἀμιλλα πρὸς τὸ συγ-
γράψαι. Ἐπομένως ὅτε μὲν ἡ περιέργεια, ὅτε δὲ
ἡ ἐπιθυμία τῆς μαθήσεως παρέσχον ἀφορμὴν εἰς
τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἰς βιβλιοθήκας.

Ἡ πρώτη ὁπωσοῦν λόγου ἀξία βιβλιοθήκη ἀπο-
δίδεται εἰς τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου Ὄσμανδιαν,
ὅστις κατεσκεύασεν αὐτὴν πολυτελεῖ ἐν Μέρμηδι,
καὶ ἐπέγραψε τὴν προσφῶ ἐπιγραφὴν «Ψυχῆς
Ἰατρείον», ἀλλὰ καθυπὸ βιβλιοθήκην πλουσίαν
συνέστησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πτολεμαῖος ὁ Σω-
τὴρ καὶ οἱ τούτου ἀπόγονοι. Ὁ φιλόμουσος
οὗτος ἡγεμὼν, καθὰ ἱστορεῖ ὁ Ἐπιφάνιος, ἐπεφόρ-
τισε Δημήτριον τὸν Φαληρέα ν' ἀγοράζῃ ὅπουδῆ-
ποτε καὶ οἰκδήποτε συγγράμματα ἀνευρίσκει,
ἔγραψε δὲ ταύτοχρόνως πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ πα-
ρεκάλεσεν αὐτοὺς θερμῶς νὰ τῷ ἀποστείλωσιν ὅσα
συγγράμματα ποιητῶν, λογογράφων, φητόρων,
σοφιστῶν καὶ ἱατρῶν εὕρισκονται παρ' αὐτοῖς. Αἱ
βιβλιοθήκαι τῆς Ἀλεξανδρείας τρεῖς τὸν ἀριθμὸν
Βρούχειον, Σεράπειον καὶ Σεβαστεῖον, ἐπὶ τῶν
Ῥωμαίων αυτοκρατόρων περιεῖχον 700,000 τό-
μους περίπου, 200 δὲ χιλιάδας περιεῖχεν ἡ
βιβλιοθήκη τοῦ βασιλέως τῆς Περγᾶμου Εὐμένους
υἱοῦ Ἀττάλου τοῦ Α' (200 Π. Χ.)

Ἡ μία τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπι-
πολήθη σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου, ὅτε ὁ Ἰούλιος Καίσαρ
κατέκλυσε τὸν ἐν τῷ λιμένι στόλον καὶ ἐκεῖθεν ἡ
πυρκαϊὰ μετεδόθη καὶ εἰς τὴν πόλιν' οὐχ ἦττον
ὅμως ἐκ τῶν διασωθέντων λειψάνων συνέστη μετ'
οὐ πολλὴ νέα βιβλιοθήκη, ἐπαυξήθησεν καὶ πλουτι-
σθεῖσα ἐπὶ τῆς βασιλείας Κλεοπάτρας, εἰς ἣν χα-
ριζόμενος ὁ αυτοκράτωρ Μάρκος Ἀντώνιος ὁ Σου-
πέρβος ἐδωρήσατο τὴν τοῦ Εὐμένους ἀρπάσας
αὐτὴν ἐκ Περγᾶμου.

Τέλος ὅμως ἀφοῦ πολλὰς ἀρπαγὰς ὑπέστη αὕτη
παρὰ τῶν Ῥωμαίων αυτοκρατόρων, κατεστράφη ἐν-
τελῶς διὰ τοῦ πυρός, ἀλωθείσης τῆς Ἀλεξανδρείας

ὑπὸ τοῦ Ἀράβου Καλίφου Ὀμάρ ἐν ἔτει 644. Λέγεται ὅτι ὁ βάρβαρος οὗτος διέταξε νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ βιβλία καὶ τὰ ξύλα τῆς βιβλιοθήκης ταύτης πρὸς θέρμανσιν τῶν λουτρῶν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ὅτι ἐξ ὅλων μῆνας διήρκεσεν ἡ πυρπόλησις μόνον τῶν βιβλίων!

Ὁ τότε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ζῶν διάσημος γραμματικὸς Ἰωάννης ὁ ἑπονομασθεὶς Φιλόπονος, ὅστις καὶ ἐγένετο ἀρχηγὸς τῆς τῶν Τριθεϊτῶν αἰρέσεως, παρεκάλεσε θερμῶς τὸν ἀρχιστράτηγον τῶν Σαρακηνῶν νὰ διασώσῃ ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦλάχιστον τὰ φιλοσοφικὰ συγγράμματα, ἀλλ' ἐκεῖνος ἠρνήσατο, εἰπὼν ὅτι ὑπάρχοντος τοῦ Κορανίου, ἀνοφελὴς ἀποθάνει ἡ ἀνάγνωσις οἴουδήποτε ἄλλου βιβλίου.

Ἀλλὰ τοσοῦτον ὑπερβολικὴ καὶ ἴσως ἀπίθανος φθορὰ δὲν θὰ ἦτο ἔργον μόνον τῶν βαρβάρων ἐκπορθητῶν ἀλλὰ καὶ τῆς κακοδικμονίας τῶν χριστιανῶν καταστρεφόντων μανιωδῶς πᾶν ὅ,τι προήρχετο ἐξ εἰδολωλατρῶν, διότι λέγεται ὅτι ὁ πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος λαβὼν ἄδειαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου νὰ κηρυνίσῃ τὸν ναὸν τοῦ Σεράπιδος, ἐπυρπόλησε τὸ Σεραπιεῖον καὶ τὰς ἐν αὐτῷ βιβλιοθήκας.

Παρὰ τοῖς Ἕλλησι πρῶτος ὁ Πεισίστρατος λέγεται ὅτι ἐσύστησε βιβλιοθήκην ἐν Ἀθήναις, τοῦ ὁποῦ οἱ υἱοὶ συνέβραψαν τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου εἰς ἐν βιβλίον, ἀλλὰ κατόπιν ἐλθὼν ὁ Ξέρξης ἤρπαξεν αὐτὴν καὶ μετεκόμισεν εἰς Περσίαν, ὅθεν πάλιν Σέλευκος ὁ Νικάνωρ ἀπέδωκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ὀχυμαστὴ δὲ ἦτο καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀριστοτέλους, οὐχ ἦττον ὅμως καὶ πολυπαθὴς, διότι Θεόφραστος ὁ φίλος τοῦ Ἀριστοτέλους λαβὼν αὐτὴν εἰς παρακαταθήκην, παρέδωκε μετὰ θάνατον πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν Νηλέα καὶ τοὺς τούτου ἀπογόνους. Οὗτοι δὲ βλέποντες τὴν σπουδὴν καὶ ἡμιλλαν τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας πρὸς συλλογὴν βιβλίων καὶ σύστασιν βιβλιοθήκης, ἔκρυψαν αὐτὴν κατὰ γῆς ἐν τινι διώρυγι καὶ ἐκεῖ ἔκειντο χρόνους πολλοὺς ὑπὸ νοτίας καὶ σπυτῶν κακοῦμενα ἕως οὗ εὐρωτιῶντα καὶ σκωληκόθροτα ἠγόρασαν ἀντὶ πολλοῦ ἀργυρίου τὰ πολύτιμα ταῦτα βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ Θεόφραστου Ἀπελλίκων ὁ Τίχιος, «ὅστις, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἦν φιλόθελος μᾶλλον ἢ φιλόσοφος, διὸ ἐπιζητῶν νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ διεθροθέντα ἀντέγραψεν αὐτὰ ἐλόκληρα κακῶς ἀναπληρῶν τὰ ἐλλείποντα καὶ τὰ ἐδημοσίευσεν κατόπιν πλήρη ἀμαρτάδων.» Μετὰ τὸν θάνα-

τον τοῦ Ἀπελλίκου ὁ σύλλογος οἰκειοποιηθεὶς αὐτὴν μετεκόμισεν εἰς Ρώμην, ὅθεν πάλιν ὁ Ἀδριανὸς τὴν μετέφερεν εἰς Ἀθήνας.

Παρὰ τοῖς Ἕλλησι ὡσαύτως ἐφημίζοντο αἱ βιβλιοθήκαι τοῦ μαθηματικοῦ Εὐκλείδου, Νικοκράτους τοῦ Κυπρίου, τοῦ ποιητοῦ Εὐριπίδου, Πολυκράτους τοῦ Σαμίου, Κλεάρχου Ἡρακλεώτου, τυράννου τοῦ Πόντου καὶ τοῦ Πλάτωνος μαθητοῦ. Μετὰ ταῦτα δὲ ἡ ἐν Σμύρνῃ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένη, ἡ ἐν Ἀπαμείᾳ, ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις, ἡ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἡ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου περιέχουσα 120 χιλιάδας τόμους, ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ, πυρποληθεῖσα ἐπὶ Ἰσβιανοῦ ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν καὶ ἡ τοῦ Ἰερωνύμου καὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ. Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων βιβλιοθηκῶν διάσημος ἦτο καὶ ἡ ἐν Κνίδῳ, διότι ἐν αὐτῇ ἐσώζοντο τὰ πλεῖστα τῶν ἱατρικῶν βιβλίων, ἐκ τῆς μελέτης τῶν ὁποίων, λέγεται, ὅτι ὠφελήθη ὁ Ἱπποκράτης· ἀλλ' ἡ πολύτιμος αὕτη βιβλιοθήκη ἐπυρπολήθη κατόπιν ἀπ' αὐτοὺς τοῦ Ἱπποκράτους τοὺς ὀπαδοὺς ἐκ πείσματος, ἐπειδὴ οἱ Κνίδειοι δὲν ἔστεργον τὸ ἀκολουθήσασθαι τὰ δόγματα τοῦ ἐνδόξου τούτου τῆς ἱατρικῆς διδασκαλίου, ἐκ τῆς πυρπολήσεως δὲ ταύτης μεγάλη προέκυψε βλάβη εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην, διότι καὶ πολλοὶ ἄλλοι πολύτιμοι παρατηρήσεις τοῦ Ἕλληνος ἱατροῦ ἀπωλέσθησαν, καὶ πρὸ πάντων ἡ διὰ τοῦ ὠτὸς στηθοσκοπία, ἧς ἡ δόξα τῆς ἐφευρέσεως εἰς τὸν Ἱπποκράτην ἀποδίδεται. Μόλις δὲ μετὰ πρέλευσιν εἴκοσιν αἰῶνων ἀνεκαλύφθη καὶ πάλιν ἡ προσφυστάτη αὕτη διαγνωστικὴ μέθοδος ἐν Γαλλίᾳ. (1)

Τὰ ἐκ παπύρου βιβλία ἐδέοντο ὡς ἔγγιστα ὅπως καὶ τὰ παρ' ἡμῖν σήμερον βιβλία, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ χαρτονίου μετεχειρίζοντο ἀρ-

(1) Εἰς ἐν τῶν συγγραμμάτων τοῦ ὁ Ἱπποκράτης ἀναφέρει τὴν ὠτοσκοπίαν ὡς μέσον πρὸς διάγνωσιν τῆς ὑδροπικίας τοῦ στήθους, ἀλλ' ἐπειδὴ κατόπιν ἀπεδείχθη διὰ τῆς πείρας ὅτι δὲν εἴχοντο ἀληθείας αἱ παρατηρήσεις τοῦ Ἕλληνος ἱατροῦ ἐπὶ τῆς ἀναφερομένης νόσου, ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαγνώσεως μετέπεσεν εἰς παντελὴ ἀχρησίαν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτους αἰῶνας ἕως οὗ, ὁ γάλλος Laeuer ἐφευρετὸ στηθοσκοπίον οὐχ ἦττον ὅμως ὀλίγα ἔτη πρὸ αὐτοῦ ὁ ἑτεροῦ ἱατροῦ διάσημοι ὁ Βάιλος (Bayle) ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ χειρουργὸς Μαγιώρος (Mayor) ἐν Γενέθῃ τῆς Ἑλβετίας μετεχειρίζοντο τὸ οὗς ὡς μέσον ὑποβοηθητικὸν τῆς διαγνώσεως ὁ μὲν πρὸς ἐξέτασιν τῶν καρδιακῶν νοσημάτων, ὁ δὲ πρὸς ἐκρίνισιν τῆς ἀμφιβόλου ἐγκυμοσύνης, ἐξακριβῶνται διὰ τῆς γαστροσκοπίας τοὺς ταχῆς πάλμους τῆς καρδίας τοῦ ἐμβρύου

χῆθεν πλάκας μεταλλίνας, ξυλίνας ἢ καὶ ἐξ ἐλέφαντος· ἀλλ' ἀφότου Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἀπηγόρευσε τὴν ἐξχωγὴν τοῦ παπύρου καὶ κατὰ συνέπειαν ἐτελειοποιήθη ἡ κατασκευὴ τῆς περιγραμνῆς, ἥλλαξε καὶ ὁ τρόπος τοῦ δεσίματος τῶν βιβλίων. Ἐπειδὴ τὰ δέρματα ἐξ ὧν κατασκευάζετο ἡ περιγραμνὴ ἦσαν στενὰ καὶ μᾶλλον προεῖχον εἰς μῆκος, συνεκόλλων τὰ τεμάχια ταῦτα τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο καὶ κατασκευάζον μακρὰν λωρίδα, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας ἦτο προσρημοσμένη μικρὰ καὶ στρογγύλη ράβδος, ἧτις ὠνομάζετο ἰμφαλὸς ἐκ πολυτίμου ξύλου ἢ ἐλεφαντίνου ὄστου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ διφθέρα περιτυλίσσετο. Τοῦτο ἐκαλεῖτο εἰλημα ἢ εἰλητάριον καὶ περιδένετο διὰ λωρίου· τὰ δύο δὲ ἄκρα τοῦ εἰληταρίου ἐκαλοῦντο μέτωπα, καὶ ἐπεκομοῦντο συνήθως διὰ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων· ἀπὸ τοῦ ἐνὸς δὲ ἄκρου ἦν ἀνηρτημένον τεμάχιο διφθέρας κεχρωματισμένης, ἢ μικρὰ μεταλλινὴ πλάξ, ἐφ' ἧς ἦν γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου.

Οἱ κύλινδροι οὗτοι ἢ τὰ εἰλητάρια ἐφυλάσσοντο ἐντὸς θηκῶν ἐκ ξύλου ἀρωματικῶ, διηρημένων εἰς πολλὰ μικρὰ καὶ ἴσως τετράγωνα χωρίσματα. Τὸ δύσχερστον ὅμως τοῦ τοιοῦτου δεσίματος ἐπέφερε τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ἐν χρήσει σήμερον βιβλιοδετικῆς μεθόδου, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι κατ' ἀρχὰς μετεχειρίζοντο ἀντὶ χαρτονίων λεπτὰς σανίδας, τὰς ὁποίας ἐκάλυπτον διὰ χρωματιστῶν δερμάτων καὶ ἐστόλιζον δι' ἡλῶν ἐχόντων κατὰ κορυφὴν πολυτίμους πολλὰς λίθους. Ἀλλ' ἰδόντες τὴν ὑπὸ τῶν σκωλήκων φθορὰν τῶν σανίδων, κατέφυγον τέλος εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ χαρτονίου (χάρτου). Ἀλλ' οὐχ ἦττον ἀκόμη καὶ σήμερον γίνεται χρῆσις τῶν σανίδων εἰς τὴν βιβλιοδετικὴν ἐν Βενετίᾳ.

Περαιόντες τὸν περὶ βιβλιοθηκῶν λόγον, δὲν πρέπει ν' ἀποσιωπήσωμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα ἀπέκτησεν οὐκ εὐκαταφρόνητον βιβλιοθήκην, εὐρισκομένην νῦν ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ συγκροτουμένην ἐξ 140 χιλιάδων τόμων περίπου, καὶ ἀρκετῶν χειρογράφων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ νομισματικὴ συλλογὴ ἀξία λόγου. Ἡ σύστασις τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἀρχὴν ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ περιεπεδοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Καποδιστριαίου, προσενηγκόντων ἐπὶ τούτῳ τῶν ἀειμνήστων εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος Ζωσιμάδων τὴν ἰδίαν αὐτῶν βιβλιοθήκην, συνισταμένην ἐκ πολλῶν καὶ ἐκλεκτῶν βιβλίων, πλε-

στα τῶν ὁποίων ἐξεδόθησαν ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις, ὡς δηλωθήσεται ἐν τῇ βιογραφίᾳ αὐτῶν δημοσιευθησομένη προσεχῶς ἐν τῇ Χρυσάλλιδι. Ἐαυστήθη δὲ τὸ πρῶτον ἐν Αἰγίνῃ ἐν τῷ ὄρφανοτροφείῳ τοῦ Κυβερνήτου, ἐνθα ἔτι καὶ σήμερον σώζονται οἱ σκελετοὶ αὐτῆς χρησιμεύοντες ἀντὶ φωλεῶν εἰς τὰς περιϋπταμένας ὄρνιθας. Μετεκομίσθη δ' ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος ἐν Ἀθήναις· ἀλλ' οἱ ὀφείλοντες νὰ μερμυῶσι περὶ τοῦ ἠθικοῦ τούτου πλοῦτου, δὲν ἐφρόντισαν δυστυχῶς μέχρι σήμερον νὰ συντάξωσι κατάλογον τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων. Δευτέρα κατὰ τάξιν πολλοῦ λόγου ἀξία βιβλιοθήκη ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ ἐν Κερκύρα συστηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου λόρδου Γκάλφορδ, πλουτισθεῖσα ἐσχάτως καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς τῶν πολυτίμων βιβλίων τοῦ μακαρίτου σοφοῦ Μουστοξύδου. Τρίτη μετ' αὐτὴν ἐκλεκτὴ βιβλιοθήκη εἶναι ἡ ἐν Ἀθήναις τῆς Βουλῆς, ἧς ἡ σύστασις καὶ διατήρησις ὀφείλεται εἰς τὰς ἀκαμάτους φροντίδας τοῦ σοφοῦ αὐτῆς Βιβλιοφύλακος κυρίου Γ. Τεστᾶτη.

Ὁ αἰδιμὸς Κωνσταντῖνος Νικολόπουλος γεννηθεὶς ἐν Σμύρνῃ ἐκ γονέων Πελοποννησίων, μετέβη εἰς Παρίσιους καὶ μετὰ τινὰ καιρὸν διωρίσθη ὑποβιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Παρίσιους βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου (Institut). Ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ καταδικάσας ἑαυτὸν εἰς πολλὰς στέρσεις ἐδαπάνησεν ὅσα χρήματα εἶχε πρὸς ἀγορὰν ἐκλεκτῶν βιβλίων ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ συστήσῃ δι' αὐτῶν βιβλιοθήκην ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι Ἀνδριτσαινῇ. Καὶ τὰ μὲν βιβλία συμποσούμενα εἰς 5,000 περίπου τόμους μετεκομίσθησαν ἐν Ἀνδριτσαινῇ, ἀλλ' αὐτοῦ ἀποθανόντος, οὐδεμίαν ἐλήφθη δυστυχῶς πρόνοια οὐδὲ παρὰ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς, οὐδὲ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τοποθέτησιν καὶ κατάταξιν αὐτῶν, ὥστε σήμερον, καθ' ἃ ἠκούσαμεν, εὐρίσκονται ἐξριμμένα ἐν τινι ὑγρῷ ὑπογίῳ, καὶ ἐκτεθειμένα εἰς τῆς νοτίας τὴν ἐπίδρασιν καὶ τῶν σκωλήκων τὰς ἐπιδρομὰς!

Ἐκ τῶν ἐν Εὐρώπῃ βιβλιοθηκῶν διασημότεραι εἶναι αἱ ἐξῆς. Κατὰ πρῶτον λόγον ἡ αὐτοκρατορικὴ βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων περιέχουσα 800 χιλιάδας τόμους ἐντύπων βιβλίων, 80 χιλιάδας χειρογράφα καὶ 6 χιλιάδας τόμους περιέχοντας 1,200,000 πίνακας· μετ' αὐτὴν δὲ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Μονάχου περιέχουσα 550,000 τόμους, ἡ τῆς Ρώμης (ἐν τῷ Βατικανῷ) περιέχουσα 400,000 τόμους καὶ 50,000 χειρογράφα, ἡ τῆς Ὁξωνίας ἐν Ἀγγλίᾳ 300,000 τόμους καὶ 27,000

χειρόγραφα, ἢ τῆς Πετροπόλεως 430,000 τόμους, καὶ ἢ τῆς Κοπενάγης 450,000 τόμους καὶ 40 χιλιάδας χειρόγραφα.

Ἰπάρχουσι δὲ ἐκτὸς τούτων καὶ πολλὰ ἄλλα βιβλιοθήκαι, τῶν ὁποίων ὅμως αἱ πλουσιώτεραι δὲν περιέχουσι πλέον τῶν 250 χιλιάδων τόμων. Ἀλλὰ μεταξύ αὐτῶν περιφημότεραι εἰς πλουσίας καὶ ἐκλεκτὰς συλλογὰς χειρογράφων εἶναι ἢ τῆς Βενετίας, ἢ τῆς Φλωρεντίας, τῶν Μεδιολάνων, τῆς Νεαπόλεως, τοῦ Ταυρίνου, τῆς Βονωνίας καὶ τῆς Στοκόλμης.

Θ. Ν. Φ.

ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑ.

ΠΡΟΣΕΧΕ, ὦ ἄνθρωπε, μὴ σε κάμῃ ἡ εὐτυχία ὑπερήφανον μηδὲ σε καταβάλλῃ ἡ δυστυχία ἢ εὐνοια τῆς τύχης δὲν εἶνε σταθερὰ, μὴ ἐμπιστεύου λοιπὸν μηδὲ στηρίζου εἰς αὐτήν· ἀλλὰ καὶ ἡ δυσμένεια καὶ σκληρότης τῆς δὲν εἶνε παντοτεινὴ ὅθεν ἂς μὴ παύῃ ἡ ἀγαθὴ ἐλπίς ὑποστηρίζουσα τὴν καρτερίαν σου· εἶνε μὲν δύσκολον νὰ ὑποφέρῃς τὴν δυστυχίαν, ἀλλὰ τὸ νὰ φανῆς ἐπιεικὴς καὶ μέτριος εἰς τὴν εὐτυχιάν, εἶνε ὁ ἔπαρκος βαθμὸς τῆς φρονήσεως· ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία εἶνε ἡ λυθία λίθος, ἣτις θέλει σοὶ δώσῃ τὸ μέτρον τῆς σταθερότητός σου, τοῦτο μόνον τὸ μέσον ἔχεις νὰ γνωρίσῃς τὴν ἔκτασιν τῶν ψυχικῶν σου δυνάμεων. Πρόσεχε λοιπὸν ὅταν σ' ἐπέλθῃ καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη. Παρατήρησον τὴν εὐτυχιάν, μὲ πόσῃ γλυκύτητι σὲ θέλγει! πῶς ἀνεπαισθήτως σοῦ ὑφαίρει τὴν δύναμιν καὶ εὐρωστίαν σου! Μολονότι δεικνύσῃς καρτερός εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀνίκητος εἰς τὴν συμφορὰν, ἔχει μόνον τοῦτο τὴν μέθοδον νὰ σὲ νικήσῃ· ἐπειδὴ ἀγνοεῖς ἂν ἐπανεέλθῃς πλέον αἱ δυνάμεις σου, μολονότι ἡμπορεῖ ἴσως νὰ σὲ καταφέρῃ ὥστε νὰ αἰσθανθῆς τὴν χρησιμότητά των. Αἱ μὲν δυστυχίαι κινουσι καὶ τοὺς ἐχθρούς ἡμῶν εἰς συμπάθειαν, αἱ εὐσυχίαι ὅμως καὶ εὐμερῖαι διεγείρουσι τὸν φθόνον εἰς τὴν καρδίαν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν συγγενῶν ἡμῶν καὶ φίλων ἢ δυστυχία εἶνε τὸ σπέρμα, ἐξ οὗ ἐπικαρπούμεθα τὴν καλὴν διαγωγὴν, εἶνε ἡ μήτηρ καὶ τροφὸς τοῦ ἠρωτισμοῦ καὶ τῆς γενναιοψυχίας· διότι ὁ ἔχων ἀνάγκην θέλει διατρέξῃ κινδύνους, διὰ νὰ ὠφελθῇ· ἀλλ' ὅστις ἐπαναπαύεται ἀμερίμως ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν, θέλει διακυβεύσει τὴν ζωὴν του. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ φέρεται εἰς σοῦ εἰς πᾶσαν περι-

στασιν· δὲν φαίνεται τόσον μεγάλη ποτὲ ὅσον ὅταν ἀγωνίζεται καὶ παλαιῇ κατὰ τῶν τυχηρῶν προσβολῶν. Ἐν ταῖς δυστυχίαις φαίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλειμμένος ὑφ' ὄλου τοῦ κόσμου, κρατῆται ὅλας τὰς ἐλπίδας τοῦ συγκεντρωμένης εἰν ἑαυτὸν μόνον, ἀναζωπυρεῖ τὸ θάρρος του, πολεμεῖ πᾶσαν δυσκολίαν καὶ ἐναντιότητα, καθ' ὧν ἐπὶ τέλους θριαμβεύει. Ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίαις, τοῦναντίον, νομίζει ἑαυτὸν ἐξησφαλισμένον, φαντάζεται, ὅτι ἀγαπᾶται ὑφ' ὄλων, ὅσοι παρακαθήμενοι εἰς τὴν τράπεζάν του, τῷ προσγελάσῃ καὶ τὸν τέρπουσι, καθίσταται ἄφροντις καὶ ἀμέριμος, μὴ βλέπων τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν κινδύνους, ἐμπιστεύεται ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ εἰς ἄλλους, οἵτινες ἐπὶ τέλους τὸν ἀπατῶσι καὶ τὸν ἐγκαταλείπουσι· δὲν εἶνε ποσῶς ἄνθρωπος, ἐκεῖνος ὅστις ἐν μὲν ταῖς δυστυχίαις δὲν δύναται νὰ συμβουλευθῇ καθ' ἑαυτὸν περὶ τῶν πρακτικῶν, ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίαις τυφλοῦται εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων ἢ στενοχωρεῖται καὶ θλίβει, ἣτις φέρει εἰς τὴν ἀνεσιν καὶ ἡδονὴν, εἶνε προτιμότερα παρὰ τὴν χαρὰν, ἣτις καθίσταται τὸν ἄνθρωπον ἀνίκητον εἰς τὸ νὰ ὑποφέρῃ τὸν παραμικρὸν κόπον, καὶ τελευτᾷ καταθυθίζουσα αὐτὸν εἰς τὰ δεινὰ ὄλας ζωῆρον καὶ ἀκμαίον· οὕτω τὰ μὲν πάθη φέρουσιν ἡμᾶς εἰς πᾶσαν ὑπερβολὴν, ἡ δὲ μετριότης εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς φρονήσεως· ἔσο καθ' ὅλην τὴν ζωὴν σου ἀμετάτρεπτος καὶ ἀπτόητος εἰς ὅλας τὰς ἐπιφερομένας σοὶ ἐκ τῆς τύχης μεταβολὰς, οὕτω θέλεις δυναθῆναι νὰ ὠφελῆσαι ἀπὸ πᾶσαν περιστάσιν, καὶ ὅ,τι σοὶ συμβῆ, θέλει εἶσθαι διὰ σὲ ἀένναος πηγὴ ἐπαίων καὶ ἐγκωμίων ἐπαζίων· ὁ φρόνιμος ἠξέουσι νὰ ὠφελῆται ἐκ παντὸς πράγματος καὶ βλέπει ἀδιαφόρως τὰς διαφορὰς φορὰς τῆς τύχης· ἠξέουσι νὰ συνοικεῖται μὲ τὸ καλὸν, ν' ἀποβάλλῃ δὲ τὸ κακὸν καὶ νὰ μὴ ἐξυπατάσῃται ὑπὸ μηδενός· μὴ ὑπερηφανεύου εἰς τὴν εὐτυχιάν· μὴ ἀπελπίζου εἰς τὴν δυστυχίαν, μὴ ζῆται αὐθορμητῶς τοὺς κινδύνους μὴδ' ἀπελπίζου ἀμηχανῶς ἐάν σοὶ ἐπέρχωνται, ἀλλὰ καταφρόνει μετὰ γενναϊότητος πᾶν ὅ,τι σε φέρει εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἀπελπισίαν. Ἄς μὴ σὲ ὑφαίρῃσῃ ἡ δυστυχία τὰς τῆς ἐλπίδος πτέρυγας, μὴδ' ἂς σθέσῃ ἡ εὐτυχία τὴν λαμπάδα τῆς φρονήσεως· ὅστις ἀπελπίζεται εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν του, δὲν θέλει τοὺς ἰδεῖ τετελεσμένους ποτὲ καὶ ὅστις δὲν βλέπει τὸν κρημνὸν, δὲν θέλει διαφύγει τὸ νὰ μὴ πέσῃ· ὅστις ἔθεσε τὴν εὐδαιμονίαν του εἰς τὴν εὐτυχιάν καὶ εἶπεν εἰς αὐτὴν « ἰδοὺ εἰς σὲ ἐγὼ θέτω τὴν εὐδαιμονίαν

μου», τί ἔκαμεν; ἔρριψε τὴν ἀγκυραν τοῦ πλοίου του εἰς τὴν ἄμμον καὶ ὅτ' ἐπῆλθε μὲ ὄρμην ἢ κλιβέρια, τὴν προσέβαλε σφοδρῶς καὶ τὴν παρέσυρε. Καθὼς τὸ ὕδωρ, τὸ καταρρέον ἀπὸ τὰ ὄρη διὰ νὰ χυθῇ εἰς τὸν ὠκεανόν, ποτίζει εἰς τὸν βόθρον τοῦ τὰς παρακειμένης πεδιάδας καὶ οὐδαμοῦ σταματᾷ, οὕτως ἡ τύχη φέρεται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· ὅταν τοὺς ἐπισκέπτηται ἢ κινήσῃ τῆς εἶνε αἰδῖος καὶ οὐδαμοῦ σταματᾷ μονίμως, ὡς οὕτω ἐλαφρὰ, καθὼς ὁ ἀήρ· πῶς λοιπὸν δύνασαι νὰ τὴν κρατήσῃς, ὅταν σ' ἐναγκαλισθῇ, νομίζεσαι εὐτυχῆς, καὶ μόλις στρέφεις διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃς, αὐτὴ ἤδη μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἀπέχουσα, τρέχει ἀνεπιστρέπτει νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ ἄλλον.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Μακρόβιοι. — Μεταξὺ τῶν μακροβίων κατατάττουσι καὶ τοὺς λογίους· πρὸς παράδειγμα δὲ ἔπρωσαν. Ὁ Λειθνίτιος Ζήσας 70. Ὁ Βοσράβιος 70. Ὁ Λα Μενναῖνος 72. Ὁ Λόκιος 73. Δελίλλος 74. Μαρμοντέλος 76. Μαλε-βράγγιος καὶ Βοσουέτος 77. Γαλιλαῖος 78. Σατοβριάνδος 79. Βειλάνδος καὶ Ρολλίνος 80. Βυφῶν 81. Ὀφφμάννος 82. Ἀλδρὸβάνδης 83. Βολταῖρος, κυρία Κοτίνκη καὶ κυρία Γελνὴς 84. Νεύτων 85. Καλδερῶν 86. Ἀλθέρτος ὁ μέγας καὶ Βονάλδος 87. Βλυμεμβάχιος 88. Μοργάνιος 89. Πορτάλος 90. Βινολόβιος 91. Ρυίχιος 93. Μιτοχέρλιγος 99. Φοντενέλλος 100. καὶ ὁ θεῖος Ἴπποκράτης 104.

Μέσος ὄρος τῆς ζωῆς ἀναλόγως τῶν ἐπαγγελματιῶν. — Ὁ μέσος ὄρος τῆς ζωῆς σχετικῶς ὡς πρὸς τοὺς μετερχομένους τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα ὑπολογίζεται ὡς ἐφεξῆς.

διὰ μὲν τοὺς ἱερεῖς εἰς 65 ἔτη καὶ 4 μῆνα	
ἐμπόρους 62 »	
ὑπαλλήλους 64 »	καὶ 7 μῆνας
γεωργούς 61 »	» 5 »
δικηγόρους 58 »	» 9 »
τεχνίτας 57 »	» 3 »
διδασκάλους 56 »	» 9 »
ιατροῦς 56 »	» 8 »

ἵστε οἱ μᾶλλον μακρόβιοι εἰσὶν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἥττον οἱ ἱατροί

Τυχαῖοι θάνατοι. — Ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τοῦ 1850 συνέβησαν ἐν Γαλλίᾳ οἱ ἐξῆς τυχαῖοι θάνατοι.

δηλονότι	
ἐπνίγησαν	3,324.
ἐθανατώθησαν ὑπὸ ἵππων καὶ ἀμαξῶν	648.
κατέπεσαν ἐξ ὑψηλῶν μερῶν.	630.
ἐκάνησαν καὶ ἐπνίγησαν ὑπὸ καπνοῦ.	337.
ἀπέθανον αἴφνης ἐνεκα μέθης.	263.
ἀπεβίωσαν κεραινοβλήτοι.	69.
Τὸ ὅλον.	5,271.

Ὁ ἄχειρ ζωγράφος. — Ὁ γάλλος Ducornet καίτοι στερημένος χειρῶν ἔγραφεν ἄριστα καὶ ἐζωγράφιζεν ὠραίας εἰκόνας διὰ τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν του.

Ἡ ἀρωματοφόρος νῆσος. — Ἡ νῆσος Κυσλάνη διακρίνεται εἰς ἀπόσασιν 30 μιλίων ἐκ τῶν ἀρωματικῶν ἀναθυμιάσεων τῶν εὐωδῶν αὐτῆς ἀνθῶν.

Νικοτιανή. — Ἡ ἐτήσιος κατανάλωσις τῆς νικοτιανῆς βοτάνης ἔφθασεν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1814 εἰς 8,538,320 χιλιόγραμμα· κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1824 ἀνέβη εἰς 12, 248, 034 χιλιόγραμ· καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1853 εἰς 21,509,730 χιλιόγραμμα.

Εὐστοχος ἀπάντησις. — Εἰς ποῖον δάσος ἠύρατε τὸν πτερωτὸν λέοντα; ἠρώτησεν Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας τὸν παρ' αὐτῷ πρεσβευτὴν τῆς Ἑνετίας — Εἰς τὸ αὐτὸ, ἀπάντησεν ὁ πρεσβευτῆς, ὅπου εὐρέθη καὶ ὁ δικέφαλος ἀετός.

Ι. ΔΕΚΙΓΓΑΛΛΑΣ.

* Καλόγηρός τις συντάσων τὸν κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μοναστηρίου του, εὔρε μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ ἐν Ἑβραϊκῶν βιβλίον, ἀπορῶν δὲ πῶς νὰ γράψῃ τὸν τίτλον τοῦ βιβλίου ἐσημείωσεν, «ὕπαρχει πρὸς τούτους καὶ ἐν βιβλίον τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ εἶναι εἰς τὸ τέλος.»

* Ταπεινὸς τις χειρουργὸς κατοικῶν εἰς τι χωρίον ἐπηγγέλλετο καὶ τὸν μάμον, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πλησιοχώρου πόλεως ἔχων καὶ ἐξοχικὸν οἶκον εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο προσεκάλει ἐνίοτε τὸν ἐν λόγῳ ἱατρὸν πρὸς ἐπίσκεψιν ἀσθενούντος τινος ὑπρέτου του, ὁ ἐξοχώτατος ἐπαίρομενος ἐπὶ τῇ ὑψηλῇ ταύτῃ τιμῇ ἐπέγραψεν ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ «Χειρουργοῦ-μάμος τῆς αὐτοῦ πανιερότητος τοῦ ἀρχιεπισκόπου.»

* Ἄνθρωπος πλούσιος ἔλεγε πρὸς ἄλλον πτωχὸν ὅτι περιπατεῖ διὰ νὰ κάμῃ ὄρεξιν. Ἐγὼ, ἀπε-

κρίθη εκείνος, περιπατῶ διὰ νὰ εὔρω μὲ τί νὰ κορέσω τὴν ὄρεξίν μου.

* Νεανίας τις ἔγραφεν ἐν ἀφελείᾳ πρὸς μίαν νεάνιδα — «Αὔριον περὶ τὴν ἐνδεκάτην θὰ ἦμαι εἰς τὸν βοτανικὸν κήπον ἐνώπιον τοῦ κλωβοῦ τῶν ζώων, καὶ ἐλπίζω νὰ σᾶς συναντήσω ἐκεῖ.»

* Ἱεροκλήρῳ ἔλεγεν ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος — «Θαυμάσετε, ἀδελφοί, θαυμάσετε πόσον εὐεργετικὴ ὑπῆρξεν ἡ θεία Πρόνοια τάξασα τὸν θάνατον εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας ὥστε νὰ ἔχωμεν καιρὸν νὰ ἐτοιμασθῶμεν!»

* Φιλάργυρος φιλοξενηθεὶς ἐφ' ἰκανὸν χρόνον εἰς ἐξοχικὸν τινα πύργον ἐνὸς φίλου ἔτυχεν ἐξαιρετικῶν περιποιήσεων παρ' ἐνὸς τῶν ὑπηρετῶν. Κινηθεὶς δ' ἔνεκα τούτου εἰς συμπάθειαν καὶ ἀγάπην ἠθέλησε ν' ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν ὑπρέτην καὶ ἀναχωρῶν εἶπε πρὸς αὐτὸν — «Ἐνθύμισόν με, φίλε μου, ἂν ποτε πάλιν ἀνταμωθῶμεν ἔτι πρέπει νὰ φροντίσω νὰ σοὶ προσφέρω κάτι τι εἰς ἀνταμοιβήν!»

* Μία μάντις προσφήτησε περὶ ἐνὸς νέου ὅτι θὰ νυμφευθῆ δις. Ὁ ταλαίπωρος ὅμως ἔμειναν ἄγαμος, διότι ὅλαι αἱ νύμφαι ἐπερίμεναν νὰ χηρέυσῃ καὶ ὕστερον νὰ τὸν συζευχθῶσι!

* Νέος τις μαθητῆς, καταληφθεὶς ἐξ ἀπρόπτου ὑπὸ τῆς ἐλευσεως τοῦ πατρὸς του ἐν Παρισίῳ, ἔπεμψε τὸν ὑπρέτην του πρὸς μίαν κυρίαν διὰ νὰ τῇ γνωστοποιήσῃ τὸν δυσάρεστον τοῦτον ἐρχομὸν, καὶ τὸν παρήγγειλε συγχρόνως, ἂν τυχὸν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τὸν εὔρη μετὰ τοῦ πατρὸς του, νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν ὡς ἂν ἤρχετο ἀπὸ τὴν οἰκίαν φίλου συμμαθητοῦ.

Ὁ ὑπρέτης ἀπελθὼν, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγης ὥρας ἐπέστρεψε.

— Λοιπὸν! τὸν ἠρώτησεν ὁ μαθητῆς, εὔρες τὸν φίλον;

— Μάλιστα αὐθέντα.

— Καὶ τί σὲ εἶπεν.

— Ὅτι θὰ ὑπάγῃ ἀπόψε εἰς φιλικὴν συνανταστροφὴν.

— Τί ἔκαμνεν ὅτε ἐμβῆκες εἰς τὸ δωμάτιόν σου;

— Ἐφοροῦσε τὴν ματιλίαν μου καὶ ἐσυγύριζες τὴν κρινολίνα καὶ τὸν κορσέ μου.

* Διατὶ, ἠρώτων ποτε τὸν Μίλτων, εἰς τινα κράτη ἐπιτρέπεται εἰς παιδίον δεκατετραετὲς νὰ

βασιλεύσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται καὶ νὰ νυμφευθῆ πρὶν φθάσῃ εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν;

— Διότι, ἀπεκρίθη ὁ ποιητῆς, εὐκολώτερον κυβερνᾶται ὀλόκληρον ἔθνος παρὰ μία μόνη γυνή.

* Ἡ ἀταξία πανταχοῦ ἐνυπάρχει, οὐδ' αὐτῆς ἐνίοτε τῆς φύσεως ἐξικουμένης· οὕτω λόγου, χάριν ἀναφέρονται παραδείγματα βρεφῶν γεννηθέντων μὲ ὀδόντας, ἀξιοσημείωτον δὲ εἶναι ὅτι τὰ πλεῖστα τούτων ἂν ὄχι ὅλα ἐγένοντο, ἐνηλικιωθέντα, ἐξοχοὶ ἄνδρες. Ὁ Haller ἀναφέρει 18 τοιαῦτα παραδείγματα ἐξ ὧν τὰ ἐπισημότερα εἶναι τὰ ἑξῆς. Ῥιχάρδος ὁ Γ', βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ὁ καὶ Λεοντόκαρδος ἐπωνομασθεὶς, Λουδοβίκος ὁ ΙΔ', Μαραζίνης ὁ ὑπουργὸς καὶ ὁ Μιραβὼ ὁ ἐξοχος ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ῥήτωρ. Ὁ δὲ Bordi ἀναφέρει, περὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς παράδειγμα, γυναικίαν ἣτις ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 60 ἐτῶν χωρὶς ποτὲ νὰ ἐκφυῶσιν εἰς αὐτὴν ὀδόντες.

Μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις Ἀθηνῶν (Υ=86μ)

E. N. 1865 Ἰανουαρ. καὶ Φεβρ.						
	Βαρύμ. Οο Θερμόμ. Κ.		* νεμος		Νέφη.	
	Μέσ. ὕψος	Μέγ.	Ελάχ.	Νέμος		
19	54,65	13,8	8,1	ΝΔ	1	1
20	55,14	15,7	7,7	ΝΔ	4	4
21	54,10	17,2	11,5	ΝΔ	4	4
22	53,63	16,5	9,0	ΝΔ	4	0
23	51,04	16,3	10,2	ΝΔ	4	3
24	50,49	16,3	9,1	ΝΔ	2	4
25	52,09	15,2	7,7	ΝΔ	4	4
26	53,63	16,4	10,6	ΝΔ	4	2
27	52,93	16,3	9,6	ΝΔ	4	3
28	50,07	18,8	9,3	Ν	4	2
29	52,03	18,5	10,0	ΝΔ	4	2
30	55,03	19,6	10,5	Ν	4	2
31	45,19	18,1	13,8	Ν	4	3
1	40,45	14,9	9,4	Δ	3	1
2	36,39	11,4	7,2	ΒΑ	2	3
3	43,21	14,8	6,7	Δ	4	2
4	43,05	16,9	10,2	Δ	2	3

Βροχὴ τὴν 23, 25 καὶ 31 Ἰαν. ποσὸν τῆς καταπεσοῦσης βροχῆς 9χμ, 29.

Ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ τὴν 23 Ἰαν. καὶ μόνον ἀστραπαὶ τὴν 29 Ἰαν.

Σεισμοὶ τὴν πρωτὴν τῆς 30 Ἰαν.

Ἡ ΕΠΑΥΛΙΣ ΤΗΣ ΟΖΕΡΑΙΗΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 50).

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΩΣ ὁ δυστυχὴς νέος ἐνόησε τὸν κίνδυνον, καὶ ἐν τῇ φοικώδει ἐκείνῃ στιγμῇ, ἡ ἐτοιμότης τοῦ πνεύματος δὲν τὸν ἐγκατέλιπε. Ἐβρίφη λοιπὸν τὸ πυροβόλον του καὶ ἐδράξατο πίπτων φυλλάδος χόρτων φουμένων εἰς τὰ ἄκρα τῆς μολλιέρης. Δυστυχῶς τὰ χόρτα ἐκεῖνα δὲν ἦσαν πεφυτευμένα ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, καὶ αἱ ἀσθενεῖς ρίζαι των δὲν ἐδυνήθησαν ν' ἀντιστήσιν εἰς τὸ βάρος του. Ἐντούτοις ἔλαθε καιρὸν νὰ φωνάξῃ δυνατῇ τῇ φωνῇ τὸν φίλον του. ὅστις ὀλίγον ἀπέχεν αὐτοῦ. Ὁ Γρανσάμ. ἔτριξεν, ἀλλὰ καθ' ἦν στιγμὴν ἐφθασε πλησίον τοῦ μέρους τοῦ ὀλέθρου, τὰ χόρτα κατεκλάσθησαν, καὶ ὁ Γουστάβος ἐγένετο ἄφαντος ἐκπέμψας ἐπώδυνον φωνήν.

Ἐνταῦθα ὁ Λαμβέρτος ἐδίωξε τὸν καπνὸν διὰ ταχειῶν πνοῶν, ὡς διὰ νὰ κρύψῃ ὀπισθεν τοῦ τῆν ἐπαισθητὴν ἀλλοίωσιν, ἣτις ἐδείκνυτο εἰς τὸ πρόσωπόν του· ἀλλ' ὁ Ἀλφρέδος ἦτον ἀνίκανος νὰ ἀντιληφθῆ πᾶσαν ἄλλην θλίψιν πλὴν τῆς ἰδίας του. Ὄθεν ἐγάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς του διὰ τῆς χειρὸς καὶ ὠλόυζε σιγαλῶς.

— Ἄ! ἤμην βέβαιος, ὑπέλαβεν ὁ ἀγρονόμος μὲ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ὄργης, ὅπερ παρὰ τοῖς βενιαῖσι καὶ τοῖς ἀγροίκοις εἶνε σημεῖον μεγάλης θλίψεως· καὶ, ὁμνύω, μὲ τοὺς ἀγίους πάντας, ὅτι ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος νέος ἐν τῇ φοικώδει στιγμῇ καθ' ἦν ἐκρημνίζετο εἰς τὸ βράθρον, θὰ εἶχε τὸν νοῦν τοῦ εἰς τὸν πτωχὸν του Διονύσιον, ὅστις χιλίας ζωᾶς θὰ διεκινδύνευεν ἵνα τὸν ἐξαγάγῃ ἐκεῖθεν. Καὶ ἤθελον τὸν ἐξαγάγει, κύριε Ἀλφρέδε, καὶ, ἤθελον τὸν ἐξαγάγει, ἢ ἤθελον συναπολεσθῆ μετ' αὐτοῦ, ἀποτίων τοιουτοτρόπως ἐν χρέος τῆς οἰκογενείας μου πρὸς τὴν ἰδικήν του· διότι ἀπὸ ἐξήκοντα ἤδη ἐτῶν οἱ Σαινσομόν εἶνε εὐεργέται μας.

Καὶ ἡ φωνὴ του εἶχε τοσοῦτον χαμηλώσει ὥστε ἠναγκάσθη νὰ παύσῃ τὸν λόγον, πληρώσας δὲ τὸ ποτήριόν του διὰ μελίτου κατέπιεν αὐτὸν ὡς φρενητιῶν. Εἶτα δὲ σπογγίσας τὸ στόμα του μὲ τὸ ἀντίστροπον τῆς χειρὸς του, ἀνέλαβε τὴν πίπαν του καὶ βροφήσας δις ἢ τρι· τὸν καπνὸν ἐν σιωπῇ, ὡς διὰ νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς συγκινήσεώς του, προὔτιθετο, ν' ἀναλάβῃ τὴν ἱστορίαν του.

— Λοιπὸν! . . . ὁ ἄλλος; ἠρώτησε τέλος ὁ Δουκλέρκ ἐναγωνίως.

Ὁ ἄλλος, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀγρονόμος, ἐπραξε πλέον παρ' ὅ,τι ἐδικαιούτο τις νὰ περιμείνῃ παρὰ τοιοῦτου γυναικαρέσκου, ὡς αὐτὸς· διότι γνωρίζετε ὅτι εἶνε λεπτὸς καὶ ἀβρὸς ὡς κορασις. . . Ἐβρίφη πρὸς τὴν μολλιέραν καὶ διάτρεξε τρώντι καὶ αὐτὸς τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον νὰ συναπολεσθῇ μετὰ τοῦ φίλου του. Ἐτύχως αἱ φωναὶ τὰς ὁποίας ἀμφότεροι ἐξέβηλλον ἠκούσθησαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐπαύλεως, οἵτινες ἐνησχολοῦντο διορθοῦντες ὀλίγον τὰς αἱμασιάς. Ἡ μήτηρ μου αὐτὴ εὐρίσκατο ἐκ τύχης πλησίον συνάξουσα βότανα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τῆς. Ἐδράμα μετὰ τῶν χωρικῶν, ἀλλὰ μέχρις οὗ φθάσῃ ὁ μὲν Κ. δὲ Σαινσομόν εἶχε γίνεαι ὀλοτελῶς ἀφαντος, τὸν δὲ Κ. Γρανσάμ, παλαιόντα πρὸς τὸν θάνατον, μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἐπέτυχον νὰ διασώσωσι, καὶ μετέφερον εἰς τὸν πύργον ἐν κακίστῃ καταστάσει. Φαίνεται ὅτι τὸ λυπηρὸν ἐκεῖνο γεγονός ἐπαρῆγαγεν ἐπ' αὐτοῦ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν, διότι ἔκτοτε τῷ ἔμεινε δόλις τις μελοχολίας καὶ ἀσθενείας, τὴν ὁμοίαν οὐδὲν δύναται νὰ ὑπερικήσῃ, οὐδ' αὐτὴ ἡ εὐδαιμονία τοῦ ὅτι ἀπήλαυσε σύζυγον θελκτικὴν, ἣτις τῷ ἀπέφερον ὡς προῖκα λαμπρὰν ἰδιοκτησίαν καὶ ὠραῖον παιδίον. ὑποσχόμενον νὰ γίνῃ ἐπίσης χάριεν καὶ κομψόν, ὡς ὀθωνῶν θεῖός του.

Ὁ Ἀλφρέδος ἐταράσσεται ὡς εἰ κατεδιώκετο ὑπὸ ἐνοχλητικῆς ἰδέας περιστανομένης ἐκάστην στιγμὴν καὶ ὑπὸ διαφόρους μορφάς εἰς τὸ πνευμά του.

— Καὶ ἔνεκα λοιπὸν τῆς ἀπλῆς φιλανθρώπου ταύτης πράξεως, τὴν ὁποίαν καὶ πᾶς ἄλλος ἤθελε πράξει, ἀνέκραξε πλήρης ὄργης, ἔνεκα τῆς ἀσθενούς ταύτης καὶ ἀγνοῦ φιλικῆς ἐπιδειξεως, ἠξιώθη τῆς εὐδαιμονίας ἐκείνης, ἡ ὁποία ἦτο ἡ ἐλπίς τῆς ζωῆς μου; Λαμβέρτε, δὲν ἤθελον ἐξαγάγει ἐμὲ ζῶντα ἀπὸ τὸ βράθρον, τὸ ὅποτον ἤθελε καταπίει παρουσίαν μου τὸν Γουστάβον.

— Δὲν πρέπει τις νὰ προσβιῇ πολὺ, κύριε Ἀλφρέδε, οὐδὲ νὰ ἐπαινῇ ἢ ἐξευτελίξῃ πράξιν παρομοίαν. Ἀναμφιδόλως δὲν νομίζω ὅτι ἔπρεπεν ἐξ' ἀνάγκης ἡ Κ. Σαινσομόν ν' ἀνταμείψῃ τὰς γενναίας του προσπαθείας καὶ νὰ προσφέρῃ τὴν χεῖρά της εἰς τὸν φίλον τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ δυστυχῶς ἄνθρωποι δὲν ἤθελον τολμήσει νὰ πράξωσιν ὅ,τι ἐπραξεν ὁ Κ. Γρανσάν. Ἐγὼ αὐτὸς ἀκόμη ἐνίοτε ἀπορῶ, πῶς αὐτὸς ὁ τοσαῦτον θηλυδρίας ἀπεφάσισε νὰ ρυπώσῃ τὰ ἐνδύματά του ἐν τῷ βορβόρῳ. . . Ἐντούτοις ὁ γάμος οὗτος

ἐγένετο ἐκτός τοῦ τόπου καί, ὡς σὰς εἶπον, σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ ὅλου τοῦ κόσμου.

«Δύο ἡμέρας μετὰ τὸ συμβῆναι τοῦτο γέροντις κύριος ἔχων καὶ παράσημον ἔφθασεν ἐν ταχυδρομικῇ ἀμάξῃ· οὗτος δὲ ἦτον ὁ ἱππότης δὲ Σαινισμὸν, πρὸς πατρός θεῖος καὶ ἐκτοτε κηδεμὼν τῆς κυρίας Ἀδελαΐδος. Παρέλαβε δὲ τὴν δυστυχῆ αὐτὴν εἰς Παρισίους διὰ τὴν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰς λυπηρὰς ἀναμνήσεις τὰς ὁποίας ἡ θεὰ τῆς Ὀζερταίης ἤθελε τῇ προξενεῖ μετὰ τοιοῦτο γεγονός, καὶ ἅμα ὁ Κ. Γρανσάμ, ὅστις ἔμεινε, ἡμέρας τινὰς ἀσθενῆς ἐν τῷ πύργῳ ἀνέβρωσε μετέβη καὶ αὐτὸς ἐκεῖ. Ἐκτοτε οὐδένα πλέον εἶδομεν εἰς Ὀζερταίην καὶ ὁ πύργος ἐφάνη ὡς ὄλοσχερῶς ἐγκαταλειμμένος. Κρίνατε λοιπὸν περὶ τοῦ θαυμασμοῦ μας ὅταν πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐμάθομεν ὅτι ὁ Κ. Γρανσάμ ἐνυφείθη τὴν νέαν κυρίαν μας. Οὐδεὶς ἤθελε νὰ τὸ πιστεύσῃ ἐνταῦθα, καὶ ἀμφέβαλλον ἀκόμη περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ συνοικεσίου τούτου, ὅτε πρὸ δύο μηνῶν εἶδαμεν αἰφνης ἐλθόντας τὸν σύζυγον καὶ τὴν γυναῖκα του μετὰ τοῦ ἀρτιγεννήτου τέκνου των.»

«Ὁ Ἀλφρέδος ἔμεινε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σὺν τοῖς καὶ περίλυπος.

— Ἐννοῶ, εἶπε τέλος, δι' ὁποίας ἐπιδεξίου διαγωγῆς ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐπέτυχεν νὰ κάμῃ τὴν κυρίαν δὲ Σαινισμὸν νὰ λησμονήσῃ τοὺς ἱερῆς ὄρκους τῆς! Τὸν ἐγνώριζον ἰσχυρογνώμονα, πολὺ μῆχανον, ὑπομονητικόν. Μετεχειρίσθη ἐπιτυχῶς τὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα τῷ προσέφερον ἀκαριαία γενναϊότης καὶ ἀφοσίωσις καὶ ἴσως διὰ τοῦ καλοῦ τοῦ τρόπου προσεῖλκυσε κηδεμόνα εὐθὺς καὶ ἀνυπόμονον ν' ἀποτινάξῃ τὴν εὐθὺς ἡτικὴν ἐπ' αὐτοῦ. Τί ἤξεύρω τέλος, πάντων; Ἴσως μετεχειρίσθηται εἰς μίαν κόρη ἀσθενῆ καὶ δειλὴν ὕψος ἐπιτακτικῶν ἐπιμονῆν, ἀνάγκη τέλος πάντων. Ἴσως τῇ ἐπανάλαβον ἑκατοντάκις ὅτι ἐκείνος εἰς ὃν ὑπεσχέθη τὴν χεῖρά τῆς δὲν θὰ ἐπανελάθη πλέον... Ἄλλ' εἶπατέ μοι εἰλικρινῶς, κύριε Διονύσιε, ἐξηκολούθητε κλίνων πρὸς τὸν ἀγροῖόν μου, σὰς θὰ πλησιάζετε ἐνίοτε τοὺς νέους κυρίους σας καὶ θὰ ἐδυνήθητε νὰ ἐννοήσητε ἀπὸ διάφορα μικρὰ περιστατικὰ τὸν βελθὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὁμοιοῦσας, ἡτικὴς ὑπάρχει μετὰ τῶν δύο συζύγων. Σὰς παρακαλῶ, εἶπατέ μοι τὴν ἀλήθειαν, νομίζετε ὅτι εἶνε εὐτυχεῖς καὶ οἱ δύο;

— Τί θέλετε νὰ μάθητε δι' ἐκεῖνον ἀφοῦ πλέον σὰς ἀφῆρατε τὴν νέαν κυρίαν μας; Ἡ τύχη τοῦ

κυρίου μας δὲν φαίνεται πολὺ ἐπιφθονος. Ἐν πρώτοις ἡ ὑγεία του εἶνε πάντοτε ἀκροσφαλῆς, αὐτὸς δὲ εἶνε σκυθρωπὸς, δύστροπος, καὶ λέγουσιν ὅτι παρήτησε τὴν πόλιν διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν θέαν τοῦ περὶ αὐτὸν κόσμου. Ἄφ' οὗτου κατοικεῖ εἰς τὸν πύργον οὐδὲ βολὴν πυροβόλου ἐβρίσκειν· ἐξέρχεται σπανίως ἐνὸς μεγάλου σπουδαστηρίου ἐνθ' ἀναγινώκει τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐφημερίδας, αἵτινες τῷ ἔρχονται ἐκ Παρισίων, καὶ μόλις τρεῖς ἢ τετρακίς ἀπὸ τῆς δύο μηνῶν ἐπισκέφθη τὴν ἑπαυλίαν. Ὅτε, τὸ τελευταῖον τὴν εἶδον, ἦτο τοσοῦτον ὠχρὸς, ὥστε ἔλεγε τις ὅτι ἐμελλε νὰ ἐψυχῆσθαι. Δὲν τὸν ἀγαποῦσι, καίτοι ἔχει ἡ ὡς ὑποκριτικόν, γνωρίζει δὲ τοῦτο κάλλιστα, διότι φαίνεται δυσπιστῶν πρὸς ὅλους ὅσοι τὸν πλησιάζουσι. Πολυλάκις ἔδειξε καὶ εἰς ἐμὲ μεγίστην κακεντρέχειαν χωρὶς νὰ τῷ δώσω οὐδεμίαν αἰτίαν καὶ τώρα κατὰ τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἐκμισθώσεώς μου φοβοῦμαι μὴ μοὶ ἐπιβάλλῃ συμφωνίαν ὀλίγον σκληροτέρας. Τέλος, κύριε ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν φαινομένων, ὁ ἄρχων τοῦ ὠραίου κτήματός τῆς Ὀζερταίης δὲν εἶνε τόσον εὐτυχῆς ὅσον ἐδύνατό τις νὰ πιστεύτῃ, καὶ ὑποθέτω ὅτι ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ μεγάλην τινὰ λύπην, ἡτικὴ δὲν θὰ παύσῃ ταχέως.

— Ἄλλ' ἐκεῖνη; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Ἀλφρέδος, ἡ Ἀδελαΐς;... ἡ γυνὴ του... δὲν μοὶ λέγετε, ἐκεῖνη εἶνε εὐτυχῆς;

— Τίς δύναται ν' ἀποκριθῇ πρὸς τοῦτο; ὑπέλαβεν ὁ Διονύσιος μειδιών. Τίς γνωρίζει τί συμβαίνει ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν διαβολευμένων αὐτῶν γυναικῶν, αἵτινες κατ' ἐπιφανείαν εἶνε τόσον ἀπατηλαί, ὅσον καὶ αἱ ἄβυσσοι τῶν μολλιερώων. Ὅ,τι δύναμαι νὰ εἶπω εἶνε ὅτι ἡ νέα κυρία φαίνεται εἰρηνικὴ καὶ ἀλυπῆς, ὑποφέρουσα μετ' ἀγγελικῆς αὐταπαρνήσεως τὰς ἰδιοτροπίαις καὶ τὰς πικραλογαῖς διαθέσεις τοῦ συζύγου τῆς, καὶ συγκεντροῦσα ὅλους αὐτῆς τοὺς στοχασμούς περὶ τὸ τέκνον τῆς. Ἄλλὰ, προσέθηκε μετ' ὀνόματι διάφορον, οὐδεὶς ἐδύνατο, κύριε Ἀλφρέδε, νὰ σὰς δώσῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πληροφορίας καλλίτερον παρὰ ἡ μήτηρ μου, ἡ Σουσάννα Λαμβέρτου, ἡτικὴ, ὡς γνωρίζετε, ἀνέθρεψε τὴν κυρίαν Ἀδελαΐδα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ γέροντος Σαινισμὸν. Αὕτη εἶνε σχεδὸν πάντοτε εἰς τὸν πύργον, ἀφ' οὗτου ἐπέστρεψεν ὁ νέος κύριός μας καὶ φαίνεται ὅτι εἶνε καὶ ἡ ἐμπιστευμένη τῆς, τὸ ὅποιον, διὰ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἀρέσκει τόσον εἰς τὸ Κ. Γρανσάμ.

— Τῷ ὄντι, εἶπεν ὁ Δουκλέρκ μετ' ὀνόματι μεμψι-

μοῖρον, ἡ Κυρία Λαμβέρτου, ἡ μήτηρ σας, ἦτον ἡ καλλίτερα φίλη τῆς Ἀδελαΐδος. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι τῇ εἶχον ἐκμυστηρευθῆ τὰ σχέδιά μας καὶ ὅτι αὕτη ἐφάνη ὅτι τὰ ἐπεδοκίμασε· καὶ ὅμως δὲν μετ' ἐνθυμήθη ὅτε εἰς μόνος λόγος τῆς ἐδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν Ἀδελαΐδα...

— Μὴ φρονήτε οὕτω, κύριε Ἀλφρέδε, ἀνέκραξεν ὁ ἀγρονόμος ὅστις ἐφαίνετο δυσανασχετῶν περὶ παντός ὅ,τι ἀφώρα τὴν μητέρα του, ὑβρίζετε τὴν Καλὴν Γυναῖκα, λέγοντες ὅτι ἐκεῖνη σὰς ἐλησρόνησε. Πιστεῦσατέ με ὅτι ἐνταῦθα δὲν ἔχετε καλλίτερον φίλον αὐτῆς, καὶ ἂν ἐζήτησαν τὴν συμβουλήν τῆς, τὸ συνοικεσίον ἐκεῖνο δὲν θὰ ἐγένετο μετὰ τοσαύτης σπουδῆς. Μόνη αὕτη δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀπεθάνατε, ὡς διεδόθη, ἡ τοῦλάχιστον διὰ νὰ τὸ πιστεύσῃ ἐπερίμενον ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τῇ δώσωσιν. Ἦθελα νὰ ἐβλέπατε τὴν λύπην τῆς ὅταν ἔμαθεν αἰφνης ὅτι τὰ πάντα ἐτελείωσαν ἐν Παρισίοις καὶ ὅτι ἡ κληρονομία τῆς Ὀζερταίης ἤλλαξεν ὄνομα. Πάντοτε κατὰ τὰς μεγαλειότητας μας δυστυχίαις τὴν εἶδον ἀτάραχον καὶ ὑπομονητικὴν· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ἔχυσεν δάκρυα ἄφθονα, καθὼς βροχὴ ἐν ὄρῳ τρικυμίας. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δὲν ἐδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν λύπην τῆς, ὥστε ἐγὼ ὑπέθεσα ὅτι θὰ εἶχεν ἀποκρῦφους αἰτίαις νὰ λυπῆται τόσον δι' ὅ,τι συνέβη. Naί, κύριε Ἀλφρέδε, δύνασθε νὰ ἐλέγχιτε διὰ τὴν δυστυχίαν σας τὸν Κ. Γρανσάμ, τὴν κυρίαν, τὸν διάβολον, ὅποιον θέλετε· ἀλλὰ μὴ κατηγορήτε τὴν Καλὴν Γυναῖκα.

Καὶ τοὺς λόγους τούτους ἀπέτεινε μετὰ τοσαύτης ἐμφάσεως, ὥστε ὁ ξένος, ἐξελθὼν τῆς ὄνειροπολήσεώς του εἵπειν τὴν χεῖρα μειδιών πρὸς τὸν ἀγρονόμον, ὅστις ἐδράξατο αὐτῆς ἄνευ μνησικακίας. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς ὁ Διονύσιος Λαμβέρτος ὑπέλαθε μετὰ φαιδρότητος.

— Πιστεύω τώρα, κύριε Ἀλφρέδε ὅτι εἴσατε εὐχαριστημένος παρ' ἐμοῦ μ' ἐκάμυτε νὰ σὰς ἀνακοινώσω τὰ πάντα, καὶ σὰς ὀρκίζω ὅτι οὐδὲν πλέον τούτων γνωρίζω. Ἀλλὰ δὲν μοὶ λέγετε καὶ σὰς τί σκοπεύετε τὴν νύκτα νὰ κάμψετε, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς δι' ὑμᾶς;

— Τί σκοπεύω νὰ κάμω; ἐπανελάβεν ὁ νεανίας μετ' ἠθος καταβεβλημένον· μήπως ἤξεύω καὶ ἐγὼ; Ἄμα ἔμαθον, κατὰ τὴν ἐπὶ ἀνδοῦν μου, τὴν σκληρὰν μεταβολὴν, ἡτικὴς διαπράχθη κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου, ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὰς περιπτώσεις τῆς

οικογενείας μου, χωρὶς νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν τὰς προσλιπαρήσεις τοῦ πατρός μου καὶ τὰ δάκρυα τῆς πτωχῆς μητρός μου, ἀνέβην ἐπὶ τοῦ ἵππου μου καὶ ἔτρεξα ἐνταῦθα μὴ ἔχων ἄλλον σκοπὸν εἰμὴ νὰ παραπονεθῶ δι' αὐτὴν νὰ ἴδω τοὺς τόπους οὓς κατοικεῖ καὶ νὰ βεβαιωθῶ αὐτοπροσώπως περὶ τῆς ἀληθείας τῆς δυστυχίας μου. Καὶ ἐν τούτοις, Διονύσιε, ἐν τῇ ταραχῇ τοῦ πνεύματός μου, μοὶ ἀπολείπεται ἀκόμη μία ἐπιθυμία, νὰ τὴν ἴδω, νὰ τῇ ὁμιλήσω, μίαν μόνον στιγμὴν, ἐν μόνον δευτερόλεπτον, νὰ τὴν ἐπιπλήξω διὰ τὴν ἐπιπορευτικὴν τῆς, νὰ τὴν ἐξιβρίσω μετὰ τὴν περιφρονησίαν μου, ἡ ἴσως νὰ τὴν οἰκτιρῶ, νὰ τὴν συγχωρήσω καὶ νὰ τῇ εἶπω ἐν ὑστατον χαίρει.

«Ὁ ἀπλοῦκος ἀγρονόμος, ὅστις δὲν ἦτο συνειθισμένος εἰς τοιαῦτα· ἐκφράσεις, ὑπαγορευομένης ὑπὸ πάθους ἐν ἀπελπισίᾳ ὕψωσε τοὺς ὤμους, παρατηρῶν τὸν μετ' οὐ συνδιελέγετο.

— Μὰ τὴν ζωὴν μου, φίλε μου, ὑπέλαθε, πράγματα πολλά, καὶ φαίνεσθε ὅτι δὲν θέλετε τίποτε· πλὴν τί τάχα θὰ σὰς χρησιμεύσῃ ἂν ἡ εὐχαρίστησίς σας πληρωθῇ; Τί θὰ ὠφελήθητε, ἂν μεμψιμοιρήσατε διὰ κακὸν ἀθεάπτουτον; Naί, σὰς εἶπῶ, προσέθηκε μετὰ τὸ ἀπότομον ἐκεῖνο ὕψος τὸ ὅποιον μετεχειρίζετο πρὸς τοὺς ζωοπάλας, θέλετε ν' ἀκολουθήσατε τὴν γνώμην μου: Μὴν ὑπάγητε εἰς τὸν πύργον καὶ μὴ ζητήσατε κανένα. Μείνατε ἐνταῦθα τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας νὰ τρώγητε ὄρνιθας καὶ νὰ πίνητε μηλίτην μαζί μου· θὰ κυνηγῶμεν ἀξιόλογα καθιστὰ καὶ εἰς τὸ πτερόν καὶ ἡξίωρετε ὅτι ἐγὼ γνωρίζω ὅλας τὰς καλὰς θέσεις. Ἐπειτα ὅταν βαρυνθῆτε ἐντελῶς τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἰππεύσατε τὸν ἵππον σας, σφίγγομεν τὰς χεῖρας ἀλλήλων, καὶ ὄρα καλῆ. Σὰς ἀρέσκει αὐτό;

— Φίλιτατέ μου Διονύσιε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλφρέδος κατηφῆς, εὐχαρίστως ἤθελον δεχθῆ τὴν πρόσκλησίν σας, ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ ἡ παρουσία μου εἰς τὴν ἑπαυλίαν σὰς ἐπιφέρῃ κακὸν, καὶ ἰδίως μὴ σὰς προσελύσῃ τὸ μῖσος τοῦ νέου σας κυρίου. Ἡ δυστυχία εἶνε μεταδοτικὴ.

— Λέγετε τοῦτο ἕνεκα τῆς ἀνανεώσεως τῆς ἐκμισθώσεως, ὑπέλαβεν ὁ Λαμβέρτος τρίβων τὸ αὖς μετ' ὕψος ἀναποφάσιστον· καὶ τῷ ὄντι αὐτὸς ὁ Γρανσάμ εἶνε τόσον κακός... Ἀλλὰ, ὀλίγιστοι τῶν ὑπηρετῶν μου σὰς εἶδον ἄλλοτε ἐδῶ, καὶ ἀφ' ἐτέρου μετεβλήθητε τοσοῦτον, ὥστε μετὰ τὴν ἀρρενωπὴν φυσιογνωμίαν σας, μετὰ τὸ ἠλιόκαυστον πρόσωπόν σας καὶ μετὰ τὴν μαύρην γενειάδα σας,

οὐδείς σας ἀνεγνώρισεν. . . Ὡστε εἰμεθα σύμφωνοι θὰ μείνητε καὶ ἐλπίζω νὰ διασκεδάσωμεν καλῶς. Νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, κύριε Ἀλφρέδε, πολλάκις στενοχωροῦμαι ἐδῶ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ὥστε ἡ παρουσία ἐνὸς ἀνθρώπου περιχαροῦς καὶ λαμπροῦ κυνηγοῦ ὡς σὰς, εἶνε δι' ἐμὲ σπανία τύχη. Ἀφήσατε λοιπὸν αὐτὴν τὴν λύπην καὶ τὴν κατῆφειαν, καὶ γίνετε φαιδρὸς, ὀμιλητικὸς καὶ ζωηρὸς, καθὼς ἄλλοτε. Δὲν δύναμαι νὰ ἐνοήσω πῶς γίνεται κἀνεὶς περίλυπος οὕτω, κύριε Δουκλέρκ. Τί διάβολον, πρέπει νὰ συλλογιζώμεθα ἄλλως. . .

Ὁ Δουκλέρκ ἀπήντησε πρὸς τὰς χυδαίας ταύτας παρηγορίας διὰ μελαγχολικῆς ανανεύσεως τῆς κεφαλῆς, καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀγρονόμος, ὅστις δὲν εἶχε φθάσει βεβαίως εἰς τὸ τέλος τῆς ῥητορικῆς του προὔτιθετο νὰ ἐξακολουθήσῃ, ὅτι ἡ μάγειρος Δουκζώνη ἤνοιξεν ἀποτόμως τὴν οὐρανὸν καὶ ἀνήγγειλεν ἡμισία τῆ φωνῆ.

— Αὐθίνα, ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἐπέστρεψεν. . . εἶνε πολὺ λυπημένη ἀπόψε.

— Ἡ μήτηρ μου, ἀνεκράξεν ὁ Διονύσιος κρύπτων ἐν σπουδῇ τὴν πίπαν του. Εἶπέ τῃ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ μίαν στιγμὴν. Κύτταξε, διάβολε! . . ἔλησμόνησα ὅτι μ' ἐμπόδισε νὰ καπνίζω εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς, διότι ὁ καπνὸς βλάπτει τὰ ἱατρικά τῆς.

Ταῦτοχρόνως ἤρξατο διώκων διὰ τοῦ πῆλου του τὸν πυκνὸν καπνὸν, ὅστις ἐπλήρου τὸ δωμάτιον, καὶ κατέβαλε πρὸς τοῦτο πᾶσαν προσπάθειαν, ὅμοιος πρὸς παιδίον φοβούμενον μὴ καταληφθῆ ἐπ' αὐτοφῶρῳ διαπράττον ἄτοπόν τι. Καταγίνετο δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὅτι ἡ κυρία Λαμβέρτου εἰσῆλθεν ὁ υἱὸς τῆς ἐβάδισε βήματά τινα πρὸς αὐτήν, ὡς διὰ νὰ προλάβῃ τὰς δικαίας ἐπιπλήξεις τῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ σιωπηλοῦ καὶ συνωφρωμένου τρόπου τῆς, ἐνόησεν ὅτι ἐκείνη δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὸ σφάλμα του. Εἰς τοιαύτας δὲ σκέψεις διετέλει, ὥστε οὐδὲ τοῦ Ἀλφρέδου τὴν παρουσίαν παρετήρησεν, ὅστις ἐγερθεὶς φιλοφρόνως, ἵστατο ἐν τῇ σκιᾷ.

— Καλὴ σπέρκ, Διονύσιε, εἶπε μὲ φωνὴν ἥρεμον καὶ παραπονετικὴν, ἥτις ἔκαμνε τὸν βρωμαλέον ἀγρονόμον νὰ φροιάσῃ. Ἐπέστρεψα ἀργὰ, καὶ ἐν τούτοις ἤθελον νὰ ἀναβάλω ἀκόμη περισσότερον τὴν ἐκφρασὴν τῆς λύπης μου, περὶ ἧς θὰ σοὶ εἰπῶ.

Ὁ Λαμβέρτος τὴν παρετήρησε μετ' ἀνησυχίας, ἀλλ' ἡ μήτηρ χωρὶς νὰ ἐγείρῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτὸν, κατέπεσεν ἐπὶ τινος ἔδρας, ἐκπέμψασα βαθὺν στεναγμὸν.

II.

Ἡ Σουσάννα Λαμβέρτου ἡ μᾶλλον ἡ Καλὴ Γυναῖκα (διότι τοιοῦτον ἦτο τὸ ὄνομα ὅπερ οἱ ἄνθρωποι κοινῶς τῇ ἐδίδον, καὶ ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς τῆς ἐνησμενίζετο νὰ τῇ δίδῃ) ἦτο μίξ τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων γυναικῶν, αἵτινες ἀδιαφόρως τῆς τάξεώς των, ἐγεννήθησαν ὅπως προσελκύωσι τὴν ἀγάπην, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ὑπόληψιν ἀπάντων. Καίτοι τὰ ἱμάτιά τῆς δὲν ἦσαν πολὺ μεγαλοπρεπέστερα τῶν λοιπῶν ἀγρονόμων τῆς Πικαρδίας, προσέθετον ὁμοίως εἰς τὴν φυσικὴν τῆς ἀξιοπρέπειαν ἀξιοπρατήρητόν τι διακριτικὸν ἦθος. Εἶχεν ἴσως ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν ἡλικίαν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἦτον ἴση, ζωηρὰ, χαρακτήρων καθαρῶν καὶ ὁμαλῶν καὶ ἔχνη ὠριότητος, θαυμασίας ἄλλοτε, διετυπούτο, ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς. Οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς ἦσαν πλήρεις ἀγαθότητος καὶ συνάμα μεγαλοπρεπείας, συνήθως δὲ ἐκφρασις τοῦ προσώπου τῆς ἦτον ἡ γαλήνη ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν παρέχει καθαρὰ συνείδησις. Ἐκ τῆς εὐγενείας τῶν τρόπων τῆς, ἐκ τῆς λεπτότητος καὶ γλαφυρότητος τῆς γλώσσης καὶ ὀμιλίας τῆς, ἐδύνατό τις εὐλόγως νὰ τὴν ἐκλάβῃ ὡς γυναῖκα τοῦ κόσμου, ἀναγκασθεῖσαν ἕνεκεν μεγάλων δυστυχιῶν νὰ ζητήσῃ ἄσυλον εἰς ταπεινὸν καὶ ἄγνωστον βίον· ἀλλ' ἡ ἱστορία τῆς ἦτο λίαν γνωστὴ εἰς πάντας, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ ὑποθέσῃ τὸ τοιοῦτο μῦθον ὅτι πολλὰι δυστυχίαι τὴν ἐπείκραναν κατὰ τὸ μακρὸν τῆς στάδιον. Πρὶν δὲ ἐξακολουθήσωμεν τὴν παρούσαν διήγησιν, θέλομεν διέλθει ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορίαν τῆς πρὶν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν εὐρισκόμεθα.

Ἡ Σουσάννα ἦτο γόνος οἰκογενείας εὐτελοῦς, μείναςα δὲ ὄρφανὴ ἐν τρυφερᾷ ἡλικίᾳ, προσελήφθη παρὰ πλουσίας τινος κυρίας τοῦ Ἀμιένς διὰ νὰ ἦνε σύντροφος τῆς σχεδὸν ὀμηλικῆς με ἐκείνην θυγατρὸς τῆς. Ἡ Σουσάννα λοιπὸν ἀνετράφη εἰς οἰκίαν ἐν ἣ τὰ πάντα ἐδείκνυον τὴν ἀφθονίαν, καὶ ἐνθα οὐδέποτε τῆς κατέστησαν ἐπικισθητὴν τὴν ὑποτελῆ θέσιν τῆς τοῦναντίον μάλιστα, ἡ καλοκίχθους γυνὴ, ἐξ ἀγαθότητος ἴσως κακῶς ἐννοουμένης, ἠνέχθη ὅπως ἡ προστατευμένη αὐτῆς ἐπωφελήθη ἐξ ὧν τῶν διδασκάλων τῆς θυγατρὸς τῆς καὶ ἀποκτήσῃ οὕτως ἀνατροφήν, ἥτις ἦτο πολὺ ἀνωτέρα τῆς καταστάσεώς τῆς. Ἡ Σουσάννα ἐνέκυψεν εἰς τὴν σπουδὴν μετὰ ζήλου καὶ ὑπερέβη κατὰ πάντα τὴν σύντροφόν τῆς, ἥτις

ὁμοίως δὲν ἦτο διὰ τοῦτο ζηλότυπος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡγάπα μάλιστα περιπλέον. Ἐν τούτοις ὕψῳ ὄρφανῆ κόρη κύβανε, τοσοῦτω κατενέει τὸ ἀβέβαιον τοῦ μέλλοντός τῆς. Αἱ εὐεργέτιδες αὐτῆς τὴν μεταχειρίζοντο ἡ μὲν ὡς ἀδελφὴν, ἡ δὲ ὡς θυγατέρα, ἀλλ' αὐτὴ ἐνδομύχως ἠθιάνετο ὅτι ἡ ἰσότης αὐτῆ δὲν ὄφειλε νὰ διαρκέσῃ διὰ παντός· πολλὰι περιστάσεις ἐδύνατο νὰ ἐπαγάγῃσι τὴν ἀπίθειαν τῆς συνδρομῆς ταύτης, καὶ τότε τί ἦθελε γίνεαι καθὼς ἐσυνείθισεν εἰς τὴν εὐζωίαν καὶ εἰς τὰ πλοῦτη; Ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀποσυρθῆ εἰς ἐν μοναστήριον ἅμα ἡ ἡλικία ἤθελε τῇ τὸ ἐπιτρέψῃ· ἀλλὰ μὴ θέλουσα ὥστε ὁ ἀπὸ τοῦ κόσμου χωρισμὸς τῆς νὰ ἔχῃ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐγωῦσμου, ὅστις χαρακτηρίζει εὐσεβεῖς τινὰς θρησκευτικὰς ἀποφάσεις, ἐξελέξατο ἐν τῶν μοναστικῶν ἐκείνων ταγματῶν, τῶν ὁποῖων οἰνόμοι προὔκαλεσαν πάντοτε καὶ τῶν ἀνοσιωτέρων τὸν σεβασμὸν, δηλονότι ἀπεφάσισε νὰ γείνη ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους. Πρὸς τοῦτο ἐσπούδασε τὴν βοτανικὴν καὶ τὰς ιδιότητας τῶν φαρμακευτικῶν βοτάνων τῶν ὁποῖων ἡ χρῆσις ἦτο τότε πλέον ἢ τῶρα συνήθης. Ἐλαβε λοιπὸν γινώσιν τινὰ τῆς ἱατρικῆς καὶ αὐτῆς ἐτι τῆς χειρουργίας, καὶ ἔνεκα τῆς συνεχοῦς αὐτῆς ἐφαρμογῆς κατέστη ἀρκούντως ἱκανὴ ὅπως δύναται νὰ ἐκπληρῇ ἐπαξίως τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀγίων ἐκείνων κορῶν, τῶν ὁποῖων ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῇ τὸν βίον τῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἀπαρνήσεως.

Ἡ Σουσάννα προσήγγιζεν εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν θυσίαν ταύτην, ὅτε ἐξεβράχῃ ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, καθ' ἣν καίτοι τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ἀλεξίου ὑπῆρξαν πάντοτε ἀνοικτὰ, ὑπεχρεώθη ὁμοίως ν' ἀναβάλῃ τὴν ἐκπληρωσὴν τῆς εὐχῆς τῆς. Ἄλλως τε οἱ εὐεργέται τῆς μετὰ θλίψεως ἐβλεπον τὴν ἀπόφασιν ταύτην κόρης ὠραίας, εὐπαιδευτοῦ καὶ ἐναρέτου, τὴν ὁποῖαν ἡγάπων ὡς ἰδικὴν των, καὶ ὠφελήθησαν τῆς πρώτης παρουσιασθεῖσης περιστάσεως, ὅπως τὴν ἀποτρέψῃσι τοῦ σκοποῦ τῆς. Ἐν τῷ μεταξῷ ἡ νεκρὰ σύντροφος τῆς Σουσάννας ἐνυμφεύθη τὸν Κ. δὲ Σαινσομόν, καίτοι ὄντα πολὺ πλέον αὐτῆς ἡλικιωμένον. Ἦτον οὗτος ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ λίαν εὐγενὴς τοῦ τρόπου, ἀλλ' ὅστις εἶχε παραιτηθῆ τῆς ὑπηρεσίας, ἅμα εἶδε, τοὺς κναροὺς ἀξιοματικῶν λαθόντας θέσιν, χάρις εἰς τὸ παρασκευαζόμενον ἐπαναστατικὸν κίνημα, ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἀριστοκρατικῷ ἐπιτελείῳ τοῦ ναυτικοῦ.

Μετὰ τὸν γάμον των οἱ δύο σύζυγοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν ἐπαυλὴν τῆς Ὀζεραίης, διότι ὁ πύργος δὲν ἦτον ἀκόμη ὠκοδομημένος, καὶ τούτους παρεκλούθησεν ἡ Σουσάννα, μὴ ἔχουσα πλέον θείλησιν, ἀφότου αἱ περιστάσεις κατήνησαν ἀδύνατον τὸ σχέδιον τῆς ζωῆς τῆς.

Ἄπαντα ἡ οἰκογένεια ἔμεινε ἐπὶ τινὰ χρόνον κεκρυμμένη εἰς τὴν εἰρηνικὴν ἐκείνην διατριβὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ βεβαίως τὰ ἐπαναστατικὰ πάθη τὴν εἶχον λητμονήσαι· ἀλλ' ὁ Κ. δὲ Σαινσομόν ἐροβήθη διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς νέας συζύγου του, καὶ παρασυρθεὶς ἀπὸ τὸ παράδειγμα ὧν τῶν γάλλων εὐγενῶν, ἀπεφάσισε νὰ μεταναστεύσῃ. Ἡ πενθερά του, καὶ πρώτη τῆς Σουσάννας εὐεργέτις, εἶχεν ἤδη ἀποθάνει, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἦτον ἀδύνατον νὰ παρακώσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀλλοδαπίαν, ἰφοῦ ἠγνόουν μήτε πῶς, μήτε πόσον ἡ ἐξορία αὐτῆ ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ· ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἀφήσωσι μόνην καὶ ἄνευ ὑποστηρίγματος, τοῦτο ἡ Κ. δὲ Σαινσομόν οὐδέποτε ἀνείχετο. Ἴδου λοιπὸν τί ἐφαντάσθη ὁ σύζυγός τῆς διὰ νὰ ἐξαφαιλέσῃ τὴν Σουσάνναν ἀπὸ τοῦ κινδύνου, εἰς οὗς ἐδύνατο νὰ ἐκτεθῇ ἐν τῇ ἀουσίᾳ των.

Εἶχε τότε ὡς ἀγρονόμον τῆς Ὀζεραίης ἕνα τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ ναυκλήρων, ὀνόματι Στέφανον Λαμβέρτον, ἄνθρωπον τίμιον καὶ γενναῖοφρονα, ἀλλ' ἀμαθῆ, χονδροειδῆ καὶ ἐνίοτε βίαιον, ὅτε ἦτον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν πάθους τινος ἢ τοῦ οἴνου. Πρὶν ἡ γίνῃ ναύτης, ὁ Στέφανος ἦτο γεωργός, ὅθεν ἂ ἐλαβε πάλιν τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ ἐπάγγελμα· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχεν οὔτε τὸν νοῦν, οὔτε τὰς ἀναγκαίας γνώσεις διὰ νὰ διευθίνῃ καλῶς τοιαύτην εὐρείαν ἐπιστασίαν, ἐχρειάζετο ἕνα βοηθὸν ὅστις νὰ ἦτον ἐπιτετρομμένος τὰ τῆς κτηματικῆς διευθύνσεως, ἐνῶ αὐτὸς ἠσχολεῖτο περὶ τῆς ἔργατικῆς. Ὁ Σαινσομόν ἐνόμισε λοιπὸν κατάλληλον νὰ νυμφεύσῃ τὴν προστατευομένην τῆς γυναικὸς του μετὰ τοῦ Στεφάνου Λαμβέρτου. Κατὰ πρώτην ἐποψὴν ἡ ἰδέα αὕτη ἐφαίνετο τερατώδης, διότι ὁ πρῶν ναύκληρος εἶχεν ὑπερβῆ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ ἦτον ἀπότομος, κτηνώδης, φιληρὸς ἐνῶ τοῦναντίον ἡ Σουσάννα ἦτον ἀβρὰ, εὐπαιδευτος, καλῶς ἀνατετραμμένη καὶ καλλονῆς, ἥτις προσεῖλκεν ὧν τὰ βλέμματα. Ὁ γάμος λοιπὸν τοιοῦτου ἀνδρὸς μετὰ τοιαύτης γυναικὸς, ἦτο σχεδὸν ἐγκλημα, καὶ διὰ τοῦτο καιεκραύγασε μὲν ἡ Κ. Σαινσομόν, ὅταν κατὰ πρῶτον ὁ σύζυγός τῆς τῇ ἐξέφερεν τοιαύτην ἰδέαν, ἡ δὲ Σου-

σάννα ἀπεράνθη μετὰ τοῦ μεγαλειτέρου σεβασμοῦ ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς μεγαλειτέρας σταθερότητος, ὅτι οὐδέποτε θέλει γίνεαι Κυρία Λαμβέρτου.

Ἄλλ' ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ δὲν ἦτο συνειθισμένος εἰς ἀντιρρήσεις· παρέστηκε λοιπὸν εἰς τὴν γυναῖκά του ὅτι ὁ Λαμβέρτος, καίτοι κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπότομος, κατὰ βάθος ὁμως ἦτο ἀγαθὸς καὶ γενναῖος, ὅτι ἡ Σουσάννα δὲν ἐδύνατο πρὸς τὸ πικρὸν νὰ ἐπιτύχη ἄλλον καλλίτερον, καὶ ὅτι μὲ ὀλίγην ἐπιδειξιότητά ἤθελεν αὐτὴ τὸν τραβᾶ ἀπὸ τῆρ μύτην, ὡς ἔλεγε, προσθέτων ὅτι τοῦτο πάντοτε πράττουσιν αἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀποσυρθέντας ναυτικούς. Ἀφ' ἑτέρου χωρὶς νὰ ἐπιμείνη πολὺ ἐπὶ τῶν πλεονεκτημάτων ἅτινα ἀπέδιδεν εἰς τὸν γαμβρὸν, ὑπέβλεπεν ἐπιδειξίως εἰς τὴν πτωχὴν κόρην ὅτι ἡ περιουσία τῶν Σαινσομόν, ἥτις συνέκειτο σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν ἐκ τῆς ἐπαύλεως τῆς Ὀζεραιῆς ἔμελλε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας ἀγρονόμου τιμίου ἀναμφιβόλως, ἀλλ' οὐ αἱ καλαὶ διαθέσεις δὲν ἐγγυῶντο τὴν ἰκανότητα· ὅτι παρουσιάσθη εὐκαιρία διὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας καθ' ὅλην τὴν ζωὴν τῆς ἔλαβε, ὅτι ἡ περίστασις αὐτὴ ἦτον ἴσως μοναδικὴ καὶ ὅτι τέλος ἐδύνατο νὰ μεταμεληθῇ διότι ἄφησε τοιαύτην περίστασιν νὰ τῆς διαφύγῃ. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι κατενίκησαν τὴν θανάσιμον ἀποστροφήν τῆς Σουσάννας, καὶ αὐτὴ ἀπεφάσισε μετὰ δακρύων νὰ νυμφευθῇ τὸν Στέφανον Λαμβέρτον· ἅμα δὲ ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία δὲ Σαινσομόν εἶδον τελεσθέντα τὸν γάμον, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Γερμανίαν, βεβαίαι περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐν παντὶ ἀφοσιώσεως ἐκείνων, οἷς ἐνεπιστεύθησαν οὕτως ὅλην τὴν περιουσίαν των.

Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον ἡ Σουσάννα παντοιοτρόπως ἀποκρούσασα τὸ δυσανάλογον τοῦτο συνοικέσιον. Ἐπὶ ὅκτω ἔτη, κατὰ ἐξῆσεν ὁ σύζυγός τῆς, ὑπέστη παντὸς εἶδους κακοτροπίας· καὶ δὲν ἦτο μὲν ἐκεῖνος φύσει κακὸς, ἀλλ' αἱ ἐλαττωματικαὶ ἕξεις, τὰς ὁποίας εἶχον ἀποκτήσει ἐπὶ τῶν πλοίων, ὁ δεσποτισμὸς του, αἱ κακόζηλοι καὶ χυδαῖκα ἄρεξεις του, ἡ φιλονίκου του, τὰ πάντα, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς γλώσσης, ἥτις ἐφύλαττε τὰς ἐνεργητικὰς ἐκφράσεις τοῦ καταστρώματος, πάντα λέγομεν κατέτρυχον τὴν νεαρὰν ἐκείνην γυναῖκα, ἥτις ἦτο συνειθισμένη εἰς τὸν πρῶτον καὶ μετρίχιον τρόπον τῶν προσφιλῶν εὐεργετῶν τῆς. Τὸ χάρειν καὶ φιλόφρον αὐτῆς, οἱ κομποὶ τρόποι τῆς, οἱ ἱλαροὶ λόγοι τῆς ἦσαν τὸ ἀντικείμενον βαναύσων

καὶ συνεχῶν σαρκασμῶν εἰς τὸν σύζυγόν τῆς, ὅστις τὴν ἐψύχασε, τὴν προσέβαλλε, τὴν κατέβλησε καθ' ἑκάστην στιγμὴν τοῦ βίου τῆς. Ἡ δυστυχὴς Σουσάννα ὑπέφερε ταῦτα πάντα χωρὶς νὰ παραπονῆται, ἐκρύπτετο ἐνίοτε διὰ νὰ κλαίῃ, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἵτινες κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην βάσινον ἦσαν μάρτυρες τῶν παθημάτων τῆς, οὐδέποτε τὴν ἤκουσαν νὰ προφέρῃ λόγον ἐκφραζόντα λύπην διὰ τὴν θυσίαν τῆς.

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία δὲ Σαινσομόν διετέλουν ἀκόμη ἐξόριστοι, ὅτε ὁ Λαμβέρτος ἀπέθανε συνεπὶς καταπτώσεως δεινῆς ἐν ὄρῃ μέθης, καταλιπὼν βρέφους ἄρρην ὀλίγων μηνῶν. Ἡ χήρα του λοιπὸν ἔμεινε μόνη καὶ ἔχουσα τὸ χρεὸς τοῦ νὰ ἐπιστατῇ τὴν ἔπαυλιν, ἥτις εἶχε διατηρηθῆ εἰς τοὺς εὐεργέτας τῆς δυνάμει εἰκονικοῦ τινος πωλητηρίου. Ἐν τούτοις ἡ ἀγαθὴ γυνὴ δὲν ἀπεθαρρῶνθη, ἀλλ' ἀναπτύξασα τὰς πηγὰς τῆς πλουσίας αὐτῆς εὐφύας, ἰκανοποίησεν ὅλας τὰς ἀξιώσεις, ἃς ἀπῆται ἡ θορυβώδης ἐκείνη ἐποχὴ. Οὐδέποτε αἱ ἐκτεταμέναι γαίαι τῆς Ὀζεραιῆς εὐρέθησαν εἰς καλλιτέραν κατάστασιν, εἰμὴ ὅτε διηθήθη τὸ κτήμα ἡ Σουσάννα· καὶ ὅτε ὁ Κ. δὲ Σαινσομόν ἐπανῆλθεν εἰς Γαλλίαν, ἔκτισε μὲ τὰς οἰκονομίας τὰς ὁποίας ἡ Κ. Λαμβέρτου κατὰ τὴν διαχείρισίν τῆς ἔκχευε τὸν πύργον τῆς Ὀζεραιῆς.

Εὐκόλως δύναται τις νὰ καταλάβῃ ἐκ τῆς συνοπτικῆς τούτης ἐκθέσεως ὁποῖαν εὐγνωμοσύνην ἡ Κ. δὲ Σαινσομόν ἠσθάνετο πρὸς τὴν ἀρχαίαν τῆς σύντροφον. Ὅσον εἰεῖνη ἔζη, ἡ Σουσάννα ἔμεινε ἀδιαλήπτως εἰς τὸν πύργον, καίτοι τῇ ἦν ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιστασίς τῆς ἐπαύλεως. Ὅταν δὲ ἡ Ἀδελαῖς ἐγεννήθη, ἡ Σουσάννα δὲν ἠνέχθη ἑτερόστις ν' ἀναδεχθῇ τὴν πρώτην ἀνατροφήν τῆς θυγατρὸς τῆς φίλης τῆς. Ὁ Γουσταῖος αὐτὸς, ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος νέος, οὐ γνωρίζομεν ἤδη τὸ τραγικὸν τέλος, ἔλαβε παρ' αὐτῆς τὰ συμπαθητικώτερα δείγματα ἀγάπης· καὶ τέλος ὅταν ὁ Κ. καὶ ἡ Κ. δὲ Σαινσομόν ἀπέτισαν τὸ χρεὼν εἰς τὴν φύσιν, οἱ δύο νέοι, καταληφθέντες σύνωρα κύριοι τῶν πράξεων καὶ τῆς περιουσίας των, εὗρον ἐν τῇ Σουσάννᾳ δευτέραν μητέρα.

Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε εἶπομεν περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῆς Σουσάννας· ὁ δὲ δημόσιος βίος τῆς, εἰ ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφρασθῶμεν οὕτω, δὲν ἦτον ὀλιγώτερον θαυμαστός. Ἐν τῇ νέῃ θέτει, ἐνθα τὴν εἶχον ῥίψει περιστάσεις ἀπροσδόκητοι, δὲν ἐλησμόνησε τὴν φιλόφρονον ἐντολήν, ἥτις ἦτο τὸ

ἄναρ τῶν πρώτων τῆς ἐτῶν, καὶ ἡ ἀγρονόμος τῆς Ὀζεραιῆς εἶχε μείνει ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους ἐκ ψυχῆς. Παρὰ τοὺς βαναύσους ἀστεῖσμούς τοῦ Λαμβέρτου, κατέστη ἡ θεῖα πρόνοια ὅλων τῶν ἀσθενῶν τῶν περιχώρων. Αὐτὴ ἐνοσήλευε τοὺς ἀσθενεῖς, ἐνίοτε εἰς μεγάλην ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως ἀπόστασιν ἐν καιρῷ τῶν χειμερινῶν νυκτῶν διανύοντα ὁδοὺς δυσβάτους. Αὐτὴ διένεμε τὰς ἐλεημοσύνας, ἃς ἀνθρωποὶ οἰκτιρμονες διέθετον ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν τοῦ τόπου, προσθέτουσα ἐκ τῶν ἰδίων ὅ,τι δὲν ἐῆρκει πρὸς εἰσικονόμησιν ἐκείνων. Αὐτὴν οἱ κάτοικοι διαφόρων παρακειμένων χωρίων ἤρχοντο νὰ συμβουλευθῶσιν ἐν ταῖς δυσπραγίαις των, ἐν ταῖς λύπαις των, ἐν ταῖς ὑποθέσεσι των, καὶ οὐδέποτε ἡ Σουσάννα τοὺς ἀπέπεμπεν ἄνευ κλήσεως τινος συμβουλῆς, ἄνευ ἀνακουφίσεως ἢ παρηγορίας. Αἱ ἰατρικαὶ γνώσεις εἶχον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς εὐνοηθῆ, καὶ διηγούντο περὶ αὐτῆς θεραπείας θαυμασίας, αἵτινες ἤθελον προσάψει τιμὴν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μᾶλλον ἐμπειροὺς ἰατροὺς. Οὐδεὶς κάλλιον αὐτῆς ἐγνώριζε νὰ ἐπενεργῇ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀσθενῶν διὰ συμπαθητικῶν καὶ παρηγορῶν λόγων, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτῶν διὰ τῶν φαρμάκων. Ἦτο ταύτοχρονως ἰατρὸς, ἱερεὺς καὶ ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους, προπαρασκευάζουσα εἰς τὸν θάνατον ὅσους δὲν ἐδύνατο νὰ σώσῃ. Διὰ ταῦτα πάντες τὴν ἐλάτρευον, καὶ τὸ ἐπώνυμον *Καλὴ γυναῖκα*, ὅπερ τῇ εἶχεν ἀπονείμει ἡ κοινὴ εὐγνωμοσύνη, ἦτον ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἀξιοθαυμάστου αὐτῆς ἀγαθότητος. Ὅσακις διήρχετο τὸ χωρίον, ὅλοι ὅσοι εὐρίσκοντο ἐκεῖ, ἔτρεχον πρὸ αὐτῆς διὰ νὰ τὴν προσκλέσωσι νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς οἴκους των, πεπεισμένη ὅτι ἡ παρουσία τῆς ἤθελε τοῖς φέρει εὐτυχίαν. Τὰ μικρότερα παιδία ἔμαθον νὰ ψελλίζωσι τὸ ὄνομά τῆς καὶ οἱ γέροντες ἦσαν ὑπερήφανοι διὰ τὸν εἰλικὸν χαιρετισμὸν, ὃν ἐκείνη ταῖς ἀπήθηνε διαβίνουσα.

Ἐν τούτοις ἡ Σουσάννα ἐκαλύετο ν' ἀπειρωθῇ καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὰς γενναίας αὐτῆς ἐμπνεύσεις ἐφ' ὅσον ὁ υἱὸς τῆς ἦτον εἰς ἀπαλὴν ἡλικίαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐδύνατο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας. Εὐτυχῶς ὁ Διονύσιος ἦτο πεπρωτισμένος διὰ θαυμασίας πρωϊμότητος εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐνασχολήσεως, καὶ ἐφαίνετο ἐπιδεκτικὸς τῶν διαφόρων γνώσεων, μετ' ὧν ἡ μήτηρ του προσεπάθει νὰ γορήσῃ τὸ πνεῦμά του. Ὁ Διονύσιος ἦτον ἀγαθὸς καὶ εἰλικρινὴς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμά του ἦν νηφάλιον ὡς τὸ τοῦ πατρὸς του, καὶ ἂν

δὲν εἶχε τὰ ἐλαττώματα τοῦ γέροντος Λαμβέρτου, τοῦτο ἦτον ἀποτέλεσμα τῆς ἀνατροφῆς, ἣν ἡ Σουσάννα, ἐλλείψει ἐπιστήμης, ἐδυνήθη νὰ τῷ δώσῃ. Ὅ,τι δ' ἐπέτυχε ἦν ὅτι τὸν ἔμαθε ν' ἀναγινώσκῃ γράφῃ καὶ ἀριθμῇ· εἰς δὲ τὰς ὀλίγων ποικίλας ταῦτας γνώσεις ὁ Διονύσιος προσέθηκεν ἐξ ἰδίων καὶ τὴν τέχνην τοῦ διακρίνειν ἀκριβῶς τὸν ἀροτήρα βουὴν ἀπὸ τὸν τοῦ σφαγείου, τοῦ γνωρίζειν ποῦ ἔπρεπε νὰ σπεύρῃ κριθὴν καὶ ποῦ νὰ φυτεύσῃ γαιώμηλα, ὥστε καίτοι ἡλικίαν δεκαοκτὼ μόνον ἐτῶν ἔχων ἠδύνατο νὰ διευθύνῃ τὴν ἔπαυλιν, ἥς ἡ μήτηρ του εἶχε διατηρήσει τὴν ἐκείσθωσιν, καὶ κατέστη πρότυπον γεωργοῦ, ἀναφερόμενος διὰ τὰς κερδοσκοπικὰς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις εἰς ὅλας τὰς πανηγύρεις καὶ τὰς ἀγορὰς τοῦ νομοῦ.

Ἀπὸ τὸν χρόνον οὕτως εἰπεῖν τῆς χειραφετήσεως τοῦ Διονυσίου, ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἐγνώρισεν ἡμέρας εἰρήνης, εἰ μὴ εὐτυχίας. Ὁ υἱὸς τῆς, παρὰ τὸν ἀγροδίαιτον αὐτοῦ τρόπον, ἦτο πλήρης σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτήν. Παντοῦ ἡ Σουσάννα ἐλάμβανε δείγματα ὑπολήψεως καὶ θαυμασμοῦ, ἡ δὲ συνειδήσις τῆς ἦτο καθαρὰ ὡς ἀερὶνὴ αὔρα· δύο μόνον γεγονότα κατελύθησαν τὰ τελευταῖα τῆς ἔτη ὁ δυστυχὴς θάνατος τοῦ Γουσταῖου δὲ Σαινσομόν, τοῦ υἱοῦ ἐκείνου τῆς καλλιτέρας φίλης τῆς, τῆς εὐεργετιδὸς τῆς, καὶ ὁ γάμος τῆς Ἀδελαῖδος, τῆς μαθητρίδος καὶ σχεδὸν θετῆς θυγατρὸς τῆς μετ' ἀνθρώπου, πρὸς ὃν ἡ Σουσάννα δὲν εἶχε ποτὲ αἰσθάνθη ἢ ψυχρότητα. Ἐντούτοις ἀφότου ὁ Κ. καὶ ἡ Κ. Γρανσάμ ἦσαν εἰς τὸν πύργον, οὐδέποτε ἐξέφρασε τὴν λύπην τῆς διὰ τὴν ἐκλογὴν, ἣν ἔκαμεν ἡ Ἀδελαῖς χωρὶς νὰ τὴν συμβουλευθῇ, καὶ, οἷα δῆποτε καὶ ἂν ἦτον ἡ ἰδέα τῆς περὶ τοῦ νέου αὐτῆς κυρίου, αὐστηρῶς ὁμως ἐπέπληξε πάντοτε πάντα ὅστις ἐνώπιόν τῆς ἤθελε προσβάλλει τὸν σύζυγον τῆς Ἀδελαῖδος δὲ Σαινσομόν.

Τοιαύτη ἦτον ἡ γυνὴ, ἥτις εἶχεν εἰσέλθει ἐν τῷ μικρῷ δωματίῳ, ἐνθα εὐρίσκετο ὁ Διονύσιος καὶ ὁ ζῆνος του. Ὁ Δουκλέρκ ἐγνώριζεν ἤδη τὴν Κ. Λαμβέρτου, καὶ ἐξετίμα ἐπαξίως τὰς εὐγενεῖς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀξιοπαρατηρήτους πνευματικὰς χάριτας τῆς παραδόξου ταύτης γυναίκος· ἀλλ' οὐδέποτε εἰς τὸ γαλήνιον καὶ γλυκὺ πρόσωπόν τῆς εἶχεν ἰδεῖ ἄλλοτε τοσαύτην ἐκφρασιν λύπης ὅσον τὴν στιγμὴν ταύτην ὥστε, ὡς καὶ ὁ Διονύσιος, ἐσκέφθη ὅτι σπουδαία τίς αἰτία προῦκάλει τοσοῦτον σφοδρὰν λύπην εἰς τὴν ἀκράδαντον καὶ στωικὴν ψυχὴν τῆς. Ἐν τούτοις ὁ ἀγρονόμος, περιστέλλων

πρὸς στιγμὴν τὴν ὀδυνηρὰν ἐντόπωσιν, ἦν οἱ λόγοι τῆς Κ. Λαμβέρτου παρήγαγον ἐπ' αὐτοῖς, καὶ δεικνύων τὸν ξένον, ὅστις ἴστατο ὄρθιος ἐνώπιόν της, ἀνέκραξε μετὰ προσπεποιημένης φαιδρότητος.

— Λοιπὸν! λοιπὸν, μητέρα μου, τί συνέβη ἀπόψε; Δὲν ὀμιλεῖτε εἰς ἕνα ἀρχαῖον φίλον μας, ὅστις ἔρχεται ἐπίτηδες νὰ μᾶς ἴδῃ καὶ μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι ζῆ ἀκόμη;

Ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἠγέρθη βραδέως καὶ διεκίνησε τὴν λυχνίαν πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὁ υἱὸς της τῆ ἐπαρουσίαζε τοσοῦτον γυθιοσύνως. Ἄλλ' εἶτε διότι οἱ ὀρθαλμοὶ της ἦσαν ἐξκαθηνήμενοι ὑπὸ τῆς ἡλικίας, εἶτε διότι τριῶν ἐτῶν ταξείδια εἶχον καταστήσει ἀγνώριστους τοὺς χαρακτηῖρας τοῦ Δουκλέρκ. οὐδὲν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς Σουσάννης ἐδείχεν ὅτι διετῆρει ἀνάμνησιν τινα αὐτοῦ.

— Βλέπετε, ἀνέκραξεν ὁ ἀγρονόμος κτυπῶν τὰς χεῖρας, πῶς θέλετε οἱ ἄλλοι νὰ μὴ ἀπατηθῶσιν ἀφοῦ ἡ μήτηρ μου αὐτὴ δὲν σᾶς γνωρίζει πλέον.

Ἡ Καλὴ Γυναῖκα οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐξηκολούθησεν ἐξετάζουσα τὸν Δουκλέρκ σιωπηλῶς.

— Ἡλπίζον, εἶπεν οὗτος διὰ φωνῆς μελαγχολικῆς, ὅτι ἡ Κ. Λαμβέρτου ἦτον ἀνωτέρα τῶν χαμαιζήλων ἀδυναμιῶν δια τῆς καρδίας, ὡς καὶ διὰ τοῦ νοῦς.

Ἡ Σουσάνα ἔτεινε χεῖρας πρὸς τὸν Ἀλφρέδον, ὅστις τὴν ἐσφιγξε περιπαθῶς, καὶ τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς διακεκομμένης, ὑψοῦσα τὴν κεφαλὴν.

— Σᾶς ἀνεγνώρισα, παιδί μου, καὶ μ' ὄλον ὅτι σᾶς ἐπεύχομαι πᾶν εἶδος εὐδαιμονίας, νομίζω ὅτι μεγάλη δυστυχία εἶνε ὅτι εὐρίσκασθ' ἐνταῦθα.

— Δυστυχία, μητέρα μου! ἀνέκραξεν ὁ ἀγρονόμος μὲ ἦθος περίλυπον. Τῷ ὄντι, μὲ ἔλον σας τὸν νοῦν, βλέπω ὅτι ἔχετε ἴδιον τρόπον ὑποδοχῆς τῶν ξένων!

Ἡ Σουσάνα ἐπέβαλε διὰ χειρονομίας φιλικῆς σιωπὴν εἰς τὸν υἱὸν της. καὶ παρετήρησεν ἀκόμη τὸν Δουκλέρκ. ὅστις ἴστατο πρὸ αὐτῆς ὄρθιος μὲ ὀφθαλμοὺς νεύοντας χαμαί.

— Ἴδου λοιπὸν ἐπανήλθατε, ὑπέλαθε βραδέως. Ἐγνώριζα καλῶς ἐγὼ ὅτι θὰ ἐπανεήλθετε, καὶ ὅσῳ εἶμαι εὐτυχῆς βλέπων ὑμᾶς πάντα κίνδυνον διφυγόντα, τόσῳ... Λοιπὸν, ἐξηκολούθησε μετὰ θερμότητος, τί τὴν θέλετε πλέον; διὰ τί ἤλθετε νὰ ταραξήτε τὴν ἡσυχίαν της; Τί ἐλπίζετε; Ὅ,τι ἔγεινεν, ἔγεινε καὶ ὁ Θεὸς μόνος δύναται νὰ διχέσῃ ὅ,τι ἐν ὀνόματί του συνιζεύθη.

— Σουσάνα, ἀνέκραξεν ὁ νέος παραφερόμενος ἐν μέσῳ τῶν ἰδεῶν αἰτινῆς ἀποκλειστικῶς τὸν κατεῖχον, γνωρίζετε τί συνέβαινε, καὶ ὁποῖα εἶχον δικαιώματα...

— Τί δικαιώματα; διεκόφην ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετ' ἐμφάσεως. Δὲν ἔχετε κἀνὲν δικαίωμα νὰ προτάξετε ἐνταῦθα, Κ. Δουκλέρκ, ἀλλὰ τούναντίον ἔχετε μέγα καθῆκον νὰ ἐκπληρώσητε. Τὸ καθῆκον τοῦτο εἶναι νὰ μὴ φέρητε οὐδεμίαν ταραχὴν εἰς οἰκίαν εἰρηνικὴν, ἐν ἧ εἶσθε ξένος, νὰ μὴ καταδιώξετε διὰ τῶν μομφῶν σας μίαν πτωχὴν γυναῖκα, ἣτις ἐνόμισεν ἐκυτὴν, ἕνεκα τοῦ διαδοθέντος θανάτου σας, ἐλευθέραν πάσης πρὸς ὑμᾶς ὑποχρέωσης.

— Κυρίῃ Λαμβέρτου, μὴ ὑποθέτῃτε ἰδέας μίσους καὶ προθέσεις ἐκδικήσεως, αἰτινῆς δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν νοῦν μου. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀπομακρυνθῶ, χωρὶς νὰ τὴν ἴδω.

— Νὰ τὴν ἴδῃτε; καὶ πρὸς τί; τί δύνασθε νὰ εἴπητε καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἄλλος, ὅταν πλέον τὸ παρελθὸν δὲν ἐπιδέχεται θεραπείαν; Ἄλλως τε, ἂν ἠθέλατε νὰ ἴδῃτε τὴν Ἀδελαΐδα Γρανσάμ, ἔπρεπεν ἐλθῶ νὰ σταθῆτε κατὰ πρῶτον, Κ. Δουκλέρκ; Δὲν ἐδύνασθε νὰ μεταβῆτε ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν πύργον καὶ παρουσιάσῃ ἐνὸς ἀνθρώπου, ὅστις ἦτον ἐπίσης φίλος σας, νὰ προκαλέσητε ἐξήγησιν εἰλικρινῆ, ἣτις εἰς οὐδενὸς καρδίαν ἤθελεν ἀφήσει λύπην; Διατί νὰ κρύπτησθε, ἀφοῦ δὲν ἔχετε κἀνένα ἑνοχον σκοπὸν καὶ δύνασθε νὰ τὸν ὁμολογήσητε;

— Εἶσθε πολὺ αὐστηρὰ, κυρίῃ, καὶ ἐν τούτοις ἔχετε ἴσως δίκαιον. Τί ὄφελουσι τώρα αἱ ἐγκλήσεις καὶ τὰ παράπονα; Εἰ καὶ ἐκεῖνη ἐφάνη ἀχάριστος, ἐγὼ ὅμως δὲν ἤθελον νὰ ἦνε δυστυχῆς.

— Λοιπὸν, ἀφοῦ τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτως, εἶπεν ἡ Καλὴ Γυναῖκα μετὰ ζῴησιν ἣτις δὲν τῇ ἦτο φυσικὴ, πρέπει ν' ἀποφύγητε πᾶσαν τοιαύτην ἐξήγησιν. Γνωρίζω τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἀγαθοῦ μου τέκνου, καὶ ἡ παρουσία σας ἤθελεν ἐξεγείρει ἐν αὐτῷ ἰδέας ἀνικαράς, αἰτινῆς ὄφειλον ἐπὶ πολὺ ἀκόμη νὰ μείνωσι νεκρά. Ἄλλως τε ὁ σύζυγός της εἶνε ζηλότυπος, ὀργίλος, καὶ ἂν ἐμάθανεν ὅτι εἶσθε εἰς Ὀξερκίην... Ὅχι, ἐξηκολούθησε μὲ ἦθος ἀποφασιστικὸν καὶ μὴ ἐπιδεχόμενον ἀντίρρησην, δὲν πρέπει ἡ ὁμόνοια τῶν δύο συζύγων νὰ διαταραχθῇ, ἐγὼ δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ. Ἐθυσίασα μέχρι τοῦδε τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεώς των, καὶ τίς οἶδε μὴ ἀκόμη καὶ τώρα ἐκπληρώσω καὶ ἄλλας μεγαλειτέρας θυσίας. Δὲν θέλω ἡ Ἀδελαΐς δὲ Σαινσομὸν

(ἀκολουθεῖ)